

СЛУЖБ

НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА ФЕДЕР

„СЛУЖБЕН ЛИСТ НА СФРЈ“ излегува во издание на српскохрватски односно хрватскохрватски, словенечки и македонски јазик — Огласи според тарифата — Жиро-сметка кај Службата на општественото книговодство за претплатата, посебни изданија и огласи 668-3-291-2

Четврток, 25 декември 1969

БЕЛГРАД

БРОЈ 55

ГОД. XXV

Цена на овој број е 4,50 динари — Претплата за 1969 година изнесува 66 — дини — Редакција: Улица Јована Ристика бр 1. Поштенски Факс 226 — Телефони: централа 50-931 50-932 50-933 и 50-934; Служба за претплата 81-732. Продавна служба 51-671.

648.

Врз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНИ И ДОПОЛНЕНИЈА НА ОСНОВНИОТ ЗАКОН ЗА ПРЕТПРИЈАТИЈАТА

Се прогласува Законот за измени и дополненија на Основниот закон за претпријатијата, што го усвои Сојузната скупштина, на седницата на Соборот на народите од 16 декември 1969 година и на седницата на Стопанскиот собор од 16 декември 1969 година.

ПР бр. 849
17 декември 1969 година
Белград

Претседател на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Милентие Поповиќ, с. р.

ЗАКОН

ЗА ИЗМЕНИ И ДОПОЛНЕНИЈА НА ОСНОВНИОТ ЗАКОН ЗА ПРЕТПРИЈАТИЈАТА

Член 1

Во Основниот закон за претпријатијата („Службен лист на СФРЈ“, бр. 17/65, 31/67 и 48/68) во членот 90 ставот 1 се менува и гласи:

„Претпријатие може да биде ставено под присилна управа ако со своето работење тешко ги оштетило општествените интереси, и тоа:

1) ако деловната година ја завршило со загуба која не можело да ја покрие од својот резервен фонд или од средствата што може да ги користи за покривање на загуби според членот 76 став 2 од Законот за средствата на работните организации, а не е преземена санација;

2) ако подолго од шест месеци непрекинато на својата жиро-сметка и на други сметки нема покривање за извршување на своите обврски;

3) ако не донесе завршна сметка за изминатата година до 30 јуни тековната година и во тој рок не ѝ ја достави на Службата на општественото книговодство;

4) во други случаи што се предвидени со законот.“

Член 2

Во членот 91 став 6 се додава нова втора реченица, која гласи: „Ова решение е конечно во управна постапка.“

Член 3

По членот 91 се додава нов член 91а, кој гласи: „Во претпријатијата односно погоните во кои врз основа на членот 70 од Законот за народната одбрана („Службен лист на СФРЈ“, бр. 8/69) директорот се именува во согласност со државниот секретар за народна одбрана, присилниот управник односно членовите на одборот за присилна управа се именуват во согласност со државниот секретар за народна одбрана.“

Член 4

Во членот 256 став 3 по зборовите: „располагање со средствата“ се додаваат зборовите: „и акти за систематизација на работните места“.

Член 5

Во членот 262 став 1 зборовите: „ако во времето на преземањето на санацијата постоеле законски услови (основи) за отворање стечај“ се бришат.

По ставот 1 се додаваат три нови става, кои гласат:

„На барање од преземачот на санацијата општинското собрание ќе определи присилна управа.“

Преземачот на санацијата може да предложи лица што можат да бидат именувани за присилен управник односно за членови на одборот за присилна управа.

Ако постои предлог од ставот 3 на овој член, општинското собрание ќе именува присилен управник односно членови на одборот за присилна управа од редот на лицата во предлогот.“

Досегашните ст. 2, 3 и 4 стануваат ст. 5, 6 и 7.

Член 6

По членот 266 се додава нов член 266а, кој гласи:

„Ако присилното порамнување е одобрено со решение од судот, општинското собрание е должно на барање од доверителите на чии побарувања се однесува присилното порамнување и кои изнесуваат повеќе од 70% од сите тие побарувања, да го стави претпријатието под присилна управа.“

Доверителите од ставот 1 на овој член можат да поднесат барање за ставање на претпријатието под присилна управа најрано во рок од 60 дена односно најдоцна во рок од една година од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“, на решението од судот за одобрение да се прифаќа присилното порамнување.

Во поглед на предлагањето на присилен управник односно на членови на одборот за присилна управа доверителите од ставот 1 на овој член ги имаат правата што ги имаат и преземачите на санацијата од членот 262 ст. 3 и 4 на овој закон.“

Член 7

Членот 1 од овој закон ќе се применува по истекот на шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 8

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

649.

Врз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНА И ДОПОЛНЕНИЕ НА ОСНОВНИОТ ЗАКОН ЗА УСТАНОВИТЕ

Се прогласува Законот за измена и дополнение на Основниот закон за установите, што го усвои Сојузната скупштина, на седницата на Соборот на народите од 27 ноември 1969 година и на седницата на Општествено-политичкиот собор од 17 декември 1969 година.

ПР бр. 847
17 декември 1969 година
Белград

Претседател на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Милентие Поповиќ, с. р.

ЗАКОН

ЗА ИЗМЕНА И ДОПОЛНЕНИЕ НА ОСНОВНИОТ ЗАКОН ЗА УСТАНОВИТЕ

Член 1

Во Основниот закон за установите („Службен лист на СФРЈ“, бр. 5/65 и 50/68) по членот 54 се додава нов член 54а, кој гласи:

„Основачот може правата и обврските што ги има спрема установата што ја основал да ги пренесе врз друга општествено-политичка заедница или работна или друга организација, во спогодба со надлежниот орган на таа општествено-политичка заедница односно организација. Ако установата според законот може да ја основе само определена општествено-политичка заедница, основачот може правата и обврските спрема установата да ги пренесе врз друга општествено-политичка заедница која согласно законот може да биде основач на таква установа.

Основачот може да одлучи да му престанат правата што според законот ги има спрема установата што ја основал, освен ако според законот бил должен да ја основе установата или ако според законот е должен под определени услови да ја изврши нејзината санација (член 68) или ако со закон за одделни видови установи е определено поинаку.

Пред донесувањето на одлуката во смисла на ст. 1 и 2 од овој член, основачот е должен да прибави мислење од работната заедница на установата. Установата ќе му го достави на основачот мислењето на работната заедница во рок од 30 дена од денот на приемот на барањето за давање мислење.

Ако основачот одлучи да му престанат правата што тој ги има спрема установата што ја основал, согласност на актите на органите на управувањето на установата, во смисла на чл. 52 и 53 став 1 од овој закон, дава надлежниот орган на собранието на општината на чија територија е седиштето на установата, ако со законот за одделни видови установи не е определено поинаку.“

Член 2

Членот 68 се менува и гласи:

„Ако установата која врши дејност или работи од посебен општествен интерес дојде во неможност да ги извршува своите обврски, општествено-политичката заедница е должна да ја изврши санацијата на установата кога таквата обврска е пропишана со закон.

Кога ќе настане потреба од санација на установата, општествено-политичката заедница може да

ги преземе мерките во поглед управувањето со установата кои се предвидени со законот.“

Член 3

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“, а одредбата на членот 2 од овој закон ќе се применува од 1 јануари 1970 година.

650.

Врз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНИ И ДОПОЛНЕНИЈА НА ЗАКОНОТ ЗА СЛУЖБАТА НА ОПШТЕСТВЕНОТО КНИГОВОДСТВО

Се прогласува Законот за измени и дополненија на Законот за Службата на општественото книговодство, што го усвои Сојузната скупштина, на седницата на Соборот на народите од 16 декември 1969 година и на седницата на Општествено-политичкиот собор од 16 декември 1969 година.

ПР бр. 845
17 декември 1969 година
Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Милентие Поповиќ, с. р.

ЗАКОН

ЗА ИЗМЕНИ И ДОПОЛНЕНИЈА НА ЗАКОНОТ ЗА СЛУЖБАТА НА ОПШТЕСТВЕНОТО КНИГОВОДСТВО

Член 1

Во Законот за Службата на општественото книговодство („Службен лист на СФРЈ“, бр. 23/67, 54/67, 15/68 и 50/68) членот 11 се менува и гласи:

„Службата обезбедува податоци и им дава информации во врска со остварувањето и користењето на општествените средства на органите на општествено-политичките заедници, и на стопанските комори. На органите на општествено-политичките заедници Службата им обезбедува и податоци за остварувањето на приходите на тие општествено-политички заедници

Службата секоја година објавува податоци за работните организации што го завршиле работењето со загуба, кои се наоѓаат под присилна управа и над кои се спроведува стечајна постапка.

По барање на заинтересираната работна или друга организација, Службата во рок од пет дена од денот на приемот на барањето со соодветен надоместок, ѝ два податоци за друга работна организација, и тоа:

- 1) за книговодствената состојба на средствата и на изворите на средствата;
- 2) за непокриената загуба и за деловниот успех;
- 3) за состојбата на средствата на жиро-сметката и на посебните сметки и за необезбедените средства за инвестиции и необезбедените плаќања за инвестиции;
- 4) за ненамирените обврски спрема општествената заедница;
- 5) за ненамирените обврски по судски одлуки, по одлуки на други надлежни органи и по други извршни наслови;

б) за тоа дали за изминатите шест месеци исплатувала намалени лични доходи, дали е под присилна управа, во ликвидација или под стечај.

Податоците од ставот 3 на овој член Службата ги дава врз основа на податоците од завршната сметка, од периодичната пресметка и од друга документација на работната организација за која ѝ се даваат податоци на Службата, како и врз основа на податоците од евиденцијата што ја води Службата.

Примените податоци работната односно друга организација е должна да ги чува како деловна тајна."

Член 2

Членот 20 се менува и гласи:

„Располагање со средствата од сметката на корисникот се врши врз основа на налози од корисникот, акцептни налози, како и налози од Службата издадени врз основа на судски одлуки за дозвола за извршување, извршни решенија за казни за прекршоци и решенија на Службата.

Акцептен налог издава и ѝ го поднесува на Службата доверителот, со акцептот од должникот, потпишан од лицата овластени за располагање со паричните средства на сметките кај Службата.

Наплатување на обврските спрема буџетите и фондовите од сметката на корисникот се врши и по налозите од Службата издадени врз основа на извршни решенија, односно извршни налози од органите на управата и други органи и организации, ако овие органи и организации врз основа на закон се овластени за донесување такви решенија односно налози.

Ако корисникот на средствата не издаде во пропишаниот рок налози за плаќање на обврските спрема буџетите и фондовите, Службата ќе издаде налог за наплата на втасаната обврска во височина на износот на обврската на корисникот за претходниот период."

Член 3

Во членот 35 точка 2 по зборовите: „дотации за посебни намени на општествено-политичките заедници," се додаваат зборовите: „средства со кои федерацијата учествува во покривање на определени обврски,".

Член 4

Во членот 37 по ставот 3 на крајот се додава нова реченица, која гласи: „Службата може, по потреба, како и по барање на општествено-политичката заедница во согласност со членот 8 од овој закон, да врши и ревизија на финансиско-материјалното работење на корисниците на општествените средства."

Член 5

Членот 38 се менува и гласи:

„Службата ќе ги изврши налозите од корисникот на општествени средства што се издадени во согласност со законот и со прописите донесени врз основа на закон.

Налозите за исплата и налозите за пренос, како и налозите за пресметка што се врзани за налозите за пренос, за кои не постои покритие, Службата нема да ги изврши.

Службата ќе му ги врати на корисникот на општествени средства поднесените налози што не ги исполнуваат условите од ст. 1 и 2 на овој член, документацијата поднесена со налозите и претсметките или друга документација, кои не се во согласност со законот или со други прописи, и ќе ја наведе причината поради што ги враќа.

По исклучок, Службата нема да ги врати налозите за намирување на обврските спрема општествената заедница и акцептните налози за кои не постои покритие, туку според одредбите на овој закон ќе ги извршува од приливот на средствата.

Во случајот од ставот 3 на овој член, Службата на барање од корисникот на општествени средства,

во рок од пет дена од денот на приемот на барањето, ќе донесе решение за одбивање на налозите."

Член 6

Во членот 56 по ставот 3 се додава нов став 4, кој гласи:

„Организационата единица на Службата кај која се води жиро-сметката на самостојната организација на здружен труд од ставот 3 на овој член должна е да ѝ доставува извештаи за состојбата на таа сметка на организационата единица на Службата во седиштето на работната организација во роковите и на начинот што ќе ги определи Службата."

Досегашниот став 4 станува став 5.

Член 7

Во членот 57 по ставот 1 се додава нов став, кој гласи:

„Кога корисниците на општествени средства ги вршат своите меѓусебни и други плаќања со предавање акцептирани меници на ремитентот, со индосирање на издадени меници и чекови, со пренос на обврзници издадени од страна на банките и од други работни организации и со пренос на потврда односно сертификат издадени од банките на вложените средства, должни се да ѝ дадат на Службата налог за пресметка."

Досегашниот став 2 станува став 3

Член 8

Во членот 57а ставот 4 се брише.

Досегашниот став 5 станува став 4.

Член 9

По членот 57а се додаваат четири нови члена, кои гласат:

„Член 57б

Службата ја извршува наплатата од паричните средстава на корисниците на општествени средства врз основа на примените судски одлуки за дозвола за извршување, извршни решенија за казни за прекршоци, извршни решенија и налози од надлежните органи, налози за намирување на обврските спрема буџетите и фондовите и акцептни налози — според редоследот на нивните приеми. За редоследот на приеми Службата води посебна евиденција и на барање на доверителот издава потврда за местото на неговото побарување во тој редослед.

Пред извршувањето на обврските од ставот 1 на овој член, Службата не може да изврши други налози примени од корисниците на општествените средства.

Член 57в

Службата ја извршува наплатата на паричните побарувања на доверителите и на паричните обврски спрема буџетите и фондовите од паричните средства на работната организација — должник што се водат на нејзината жиро-сметка и на другите нејзини сметки кај Службата и од динарската вредност на девизните средства што ги има работната организација на својата девизна сметка кај банката.

Како парични средства на работната организација во смисла на ставот 1 од овој член се подразбираат и паричните средства на сметките наведени во ставот 1 на овој член што ги имаат самостојните организации на здружен труд во нејзиниот состав, согласно важечките прописи за одговорноста на самостојната организација за обврските на работната организација и на другите организации на здружен труд во состав на работната организација.

Банката кај која се водат девизните сметки на работните организации е должна да ѝ доставува на Службата дневни изводи за состојбата и промените на нивните девизни сметки.

Во паричните средства на работната организација од ставот 1 на овој член не влегуваат износот на средствата што е утврден со налог од работната

организација односно со решение од Службата за наплата на втасан данок на промет на мало и другите износи на средства што таа работна организација врз основа на посебни прописи ги наплатила покрај цената на своите производи или услуги во корист на општествено-политичката заедница, општествените фондови и други организации.

Ако работната организација во пропишаниот рок не ѝ поднесе на Службата налог за плаќање на износите на средствата од ставот 4 на овој член, Службата ќе издаде налог за плаќање во височина на износот на обврската на работната организација за претходниот период и ќе изврши наплата.

Член 57г

При извршувањето на наплатата од паричните средства на работната организација — должник, Службата најпрво таа наплата ќе ја изврши од паричните средства што се водат на жиро-сметката на таа работна организација и на жиро-сметките на самостојните организации на здружен труд во таа работна организација што немаат својство на правно лице.

Ако на жиро-сметките од ставот 1 на овој член нема или нема доволно парични средства за извршување на наплатата, Службата во корист на жиро-сметката на таа работна организација ќе изврши пренос на нејзините парични средства во соодветен износ од посебните сметки, и тоа по следниот ред, ако корисникот пред тоа на Службата не ѝ го јавил редоследот:

- 1) средствата од доходот остварен во текот на годината, а издвоени на посебна сметка;
- 2) средствата од резервниот фонд;
- 3) средствата од девизните сметки пресметани во динари;
- 4) паричните средства на заедничката потрошувачка;
- 5) средствата од деловниот фонд и средствата на заедничката потрошувачка издвоени за инвестициона изградба.

Преносот на средствата од девизните сметки пресметани во динари во корист на жиро-сметката на работната организација — должник Службата го врши со давање налози на банката кај која се водат девизните сметки. Налозите од Службата за пренос на средствата деловната банка ги извршува истиот ден кога ги примила тие налози.

Корисникот на средствата има право во рок од една година од денот на преносот на средствата од девизните сметки според одредбата на ставот 3 од овој член, да ги откупи пренесените средства.

Наплатата од корисниците на општествени средства што не се работни организации Службата ќе ја врши од паричните средства на тие корисници, држејќи се кон редоследот што го доставиле тие. Ако корисникот на општествени средства не достави редослед на средствата, Службата ќе изврши наплата од расположивите парични средства на корисникот.

Член 57д

Ако работната организација на денот на исплатата на месечните аконтации на личните доходи на работниците определен во нејзиниот општ акт, нема доволно парични средства на жиро-сметката ниту во резервниот фонд, исплатувањето на тие аконтации може да го изврши од расположивите парични средства наведени во членот 57г став 2 точ. 1, 3, 4 и 5 од овој закон или од посебни средства што за таа намена ќе ги добие од банката, од друга работна организација, од општествено-политичката заедница или од друго општествено правно лице.

Ако за исплата на личните доходи на работниците се користат и средствата од ставот 1 на овој член, вкупниот износ на месечните аконтации не може да биде поголем од 80% од износот кој ќе се добие кога бројот а работниците за кои се врши исплата за односниот месец ќе се помножи со износот на просечниот месечен личен доход исплатен

по еден работник запослен кај таа организација во претходната година, утврден врз основа на посебни податоци од билансот на успехот според завршната сметка за претходната година, ниту може да биде помал од вкупниот износ на пресметаните минимални лични доходи. Новооснованите работни организации и работните организации што немаат завршна сметка за претходната година износот за исплата на личните доходи го утврдуват врз основа на соодветните податоци за претходниот пресметковен период, односно врз основа на износот на аконтацијата на личните доходи за претходниот месец, ако не е утврден деловниот резултат во текот на годината.

По исклучок од одредбата на членот 57б од овој закон, работната организација може според ст. 1 и 2 од овој член да врши исплатување на личните доходи од свои средства пред намирувањето на обврските евидентирани кај Службата, а по исплатувањето на обврските од членот 57в став 4 на овој закон.

Средствата што работната организација ги добива од банката, од друга работна организација, од општествено-политичката заедница или од друго општествено правно лице за намената од ставот 1 на овој член и паричните средства дозначени од сојузниот буџет или жиро-сметката на Државниот секретаријат за народна одбрана за исплата на личните доходи во воените единици и установи, се изземат од наплатата според членот 57в од овој закон."

Член 10

Сите налози, одлуки и решенија примени во Службата а неизвршени до денот на влегувањето во сила на овој закон ќе се извршат според одредбите на чл. 33а, 33б и 33в од Законот за книговодството на стопанските организации, со тоа што исплатата на личните доходи ќе се врши според членот 57д од Законот за Службата на општественото книговодство.

Член 11

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престануваат да важат одредбите на чл. 33а, 33б и 33в од Законот за книговодството на стопанските организации („Службен лист на СФРЈ“, бр. 12/65, 29/66 и 1/68).

Член 12

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

651.

Врз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНИ И ДОПОЛНЕНИЈА НА ЗАКОНОТ ЗА БАНКИТЕ И КРЕДИТНИТЕ РАБОТИ

Се прогласува Законот за измени и дополненија на Законот за банките и кредитните работи, што го усвои Сојузната скупштина, на седницата на Соборот на народите од 16 декември 1969 година и на седницата на Стопанскиот собор од 16 декември 1969 година.

ПР бр. 848
17 декември 1969 година
Белград

Претседател на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.
Претседател
на Сојузната скупштина,
Милејтие Поповиќ, с. р.

ЗАКОН**ЗА ИЗМЕНИ И ДОПОЛНЕНИЈА НА ЗАКОНОТ ЗА БАНКИТЕ И КРЕДИТНИТЕ РАБОТИ****Член 1**

Во Законот за банките и кредитните работи („Службен лист на СФРЈ“, бр. 12/65, 29/65, 4/66, 26/66, 1/67, 17/67, 54/67, 26/68, 50/68, 13/69 и 42/69) членот 77 се менува и гласи:

„Банката им издава на вложувачите во кредитниот фонд на банката потврда за извршената уплата на влогот во кредитниот фонд на банката. Потврдата е хартија од вредност и гласи на име.

Работната и друга организација и општествено-политичката заедница може потврдата за извршената уплата на влогот во кредитниот фонд на банката да ја пренесе, со надоместок или без надоместок, врз друга организација, и за тоа е должна да ја извести банката што ја издала таа потврда.

Работната и друга организација врз која е пренесена потврдата се здобива врз основа на оваа потврда со правата и обврските што му припаѓаат на вложувачот врз основа на вложените средства во кредитниот фонд на банката.

Врз прометот на потврдите за извршената уплата на влогот во кредитниот фонд на банката се применуваат одредбите од овој закон за прометот на обврзниците што ги издаваат банките.

Банките и општествено-политичките заедници не можат да се здобиваат со потврди по основот на пренос со надоместок или без надоместок.

Банките се должни да водат посебна евиденција за издадените потврди за уплата на влог во кредитниот фонд на банката.“

Член 2

По членот 97 се додава нов член 97а, кој гласи: „Народната банка на Југославија, во согласност со Сојузниот извршен совет, пропишува до крајот на годината, за наредната година, со рок за важење од најмалку една година, — до која височина банките можат да даваат гаранции за инвестициона изградба во смисла на членот 70 точка 3 и членот 72 став 1 од Основниот закон за изградбата на инвестиционите објекти („Службен лист на СФРЈ“, бр. 20/67 и 30/68).

Банките се должни да водат евиденција за издадените гаранции.“

Член 3

Во членот 104 се додаваат два нови става, кои гласат:

„Банката не може да склучи договор за краткорочен кредит со работна организација која има втасани а ненаплатени побарувања ако од денот на втасаноста на тие побарувања поминале повеќе од 60 дена а работната организација не презела потребни мерки за нивна наплата и ако вкупниот износ на тие побарувања преминува 20% од вкупниот износ на втасаните побарувања на работната организација во времето на поднесувањето на барањето за кредит. Работната организација е должна за овие факти да ѝ даде на банката писмена изјава.

По исклучок, банката може да склучи договор за краткорочен кредит со работната организација од ставот 2 на овој член ако за изминатите 12 месеци уредно ги извршувала обврските спрема банката и другите доверители.“

Член 4

Членот 122 се менува и гласи:

„Банката може да склучи договор за кредит само ако барателот на кредитот ѝ даде на банката соодветно обезбедување со депонирање меница, акцептен налог, обврзница, сертификат, цесија на побарувањата, складишница, коносман или други видови обезбедување.

Банката не е должна да бара обезбедување од ставот 1 на овој член ако износот на долгот по постојниот и по новиот кредит не преминува износ од 500.000 динари.“

Член 5

По членот 130 се додава нов член 130а, кој гласи: „Банката не може со работна и друга организација или со општествено-политичка заедница која има втасани на ненамирани обврски да договара депонирање средства со отказан рок, ниту да прима влогови од нив за кредитниот фонд на банката, за обврзници или благајнички записи, освен под условите што ќе ги пропише Сојузниот извршен совет.

Работната и друга организација е должна, за фактите од ставот 1 на овој член да ѝ даде изјава на банката.

Прописот од ставот 1 на овој член Сојузниот извршен совет го донесува пред почетокот на годината и не може да го менува во текот на годината.“

Член 6

Во членот 131 ставот 2 се менува и гласи:

„Работните и други организации и општествено-политичките заедници се должни да одберат банка со која ќе го склучат договорот од ставот 1 на овој член.“

По ставот 2 се додава нов став 3, кој гласи: „Ако организацијата односно заедницата од ставот 1 на овој член не ја одбере банката во смисла на ставот 2 од овој член, средствата на оваа организација односно заедница ќе се водат како депозит по видување на оваа банка кај која се водени до 31 декември 1969 година.“

Досегашниот став 3 станува став 4.

Член 7

По членот 132а се додава нов член 132б, кој гласи:

„Банката може да им издава на работни и други организации и на општествено-политички заедници посебна потврда за средствата депонирани кај банката со отказан рок подолг од една година (во натамошниот текст: сертификат).

Сертификатот гласи на име и содржи рок на кој средствата се депонирани и каматна стопа.

Работните и други организации и општествено-политичките заедници можат сертификатот да го пренесат врз друга организација односно заедница.

Работната и друга организација односно општествено-политичката заедница на која е пренесен сертификатот се здобива со сите права што ѝ припаѓаат на организацијата односно на заедница врз основа на депонирањето на средствата кај банката.

На прометот на сертификатите се применуваат одредбите од овој закон за прометот на обврзниците што ги издаваат банките.“

Член 8

Во членот 140 зборовите: „комерцијалните банки“ се заменуваат со зборот: „банките“.

Член 9

По членот 146 се додава нов член 146а, кој гласи:

„Обврзници можат да запишуваат работни и други организации, општествено-политички заедници, други правни лица и поединци.“

Член 10

По членот 147 се додаваат четири нови члена, кои гласат:

„Член 147а

Поканата за запишување обврзници ја врши банката со јавна објава.

Објавата за запишување обврзници содржи особено:

- 1) намена на средствата што ќе бидат остварени со запишување обврзници;
- 2) вкупен износ до кој се врши запишувањето на обврзници;
- 3) камата што се плаќа по обврзница и рок на амортизацијата;
- 4) одредби за начинот на запишувањето и уплатувањето на запишаните обврзници;

5) рок до кој може да се врши запишување односно уплатување на обврзниците;

6) одредба за рокот на враќањето на уплатениот износ ако емисијата не успее и за каматата што се плаќа на уплатениот износ до неговото враќање;

7) одредби за гаранција, ако е таа задолжителна или е предвидена;

8) податоци за финансиската состојба на издавателот на обврзниците — по завршните сметки за најмалку две претходни години (состојба на средствата, фондовите и кредитите, резултати од работењето и др.).

Член 147б

Емисијата успеала ако во рокот за уплатување на обврзниците се уплатени најмалку 90% од вкупниот износ на емисијата кој е означен во објавата за запишување.

Ако уплатувањето се врши во повеќе рати, емисијата успеала ако се запишани најмалку 95% од вкупниот износ на емисијата, и ако во рокот за уплата на првата рата се уплатени најмалку 95% од износот на таа рата со тоа што износот на првата рата да не може да биде помал од износот кој се добива кога вкупниот износ на емисијата ќе се подели со бројот на ратите.

Член 147в

Ако емисијата на обврзниците не успее, издавателот е должен да ја отповика таа емисија и тоа да го објави на истиот начин на кој го објавил и запишувањето на обврзниците, како и на запишувачите да им ги врати уплатените износи наголемени за каматата, во рокот предвиден во објавата за запишување на обврзниците.

Член 147г

Имателот на обврзница може обврзницата да ја пренесе врз друго лице.

Обврзницата што гласи на име се пренесува со писмена изјава на обврзницата, која мора да биде заверена од издавателот на обврзницата или од органот надлежен за заверка на потписи.

Обврзницата која гласи на доносителот се пренесува со предавање.

Член 11

По членот 148 се додаваат три нови члена, који гласат:

„Член 148а

Врз подлога на обврзница банките можат да даваат кредити.

Член 148б

Банките што издаваат обврзници се должни да му ги доставуваат на Сојузниот секретаријат за финансии сите податоци за емисијата на обврзниците, како и податоци за успехот на емисијата.

Сојузниот секретар за финансии ќе пропише кои податоци и во кој рок се должни банките да ги доставуваат во смисла на ставот 1 од овој член.

Член 148в

Прописите за највисоката каматна стопа нема да се применуваат врз каматата што се плаќа по обврзниците.

Член 12

Членот 149 се менува и гласи:

„Сојузниот извршен совет ги пропишува поблиските услови за издавање и промет, како и начинот на издавањето и прометот на обврзници.“

Член 13

Во членот 151 ставот 2 се брише.

Член 14

Називот на главата X се менува и гласи: „X. Кредитирање и издавање обврзници што ги работат работни и други организации“.

Член 15

По членот 164 се додава нов член 164а, кој гласи:

„Работната организација може кредитот според членот 164 став 1 од овој закон кој преминува износ од 10.000 динари да го даде под услов корисникот на кредитот да ѝ предаде на банката соодветно обезбедување во смисла на членот 122 од овој закон.“

Член 16

По членот 169 се додаваат три нови члена, који гласат:

„Член 169а

Обврзници можат да издаваат работни и други организации чиј деловен фонд и резервен фонд според завршната сметка за претходната година изнесува најмалку 20.000.000 динари.

Работните и други организации што не ги исполнуваат условите од ставот 1 на овој член можат да издаваат обврзници ако добијат гаранција од банка или од работна или друга организација што ги исполнува условите од ставот 1 на овој член.

Работните и други организации можат да даваат гаранции од ставот 2 на овој член најмногу до двојниот износ на средствата на своите фондови според завршната сметка за претходната година.

Член 169б

Врз обврзниците што ги издаваат работните и други организации се применуваат одредбите од чл. 146, 146а, 147, 147а, 147б, 147в, 147г, 148, 148б, 148в и 149 на овој закон.

Член 169в

Работната и друга организација што донесла одлука за издавање обврзници е должна пред објавувањето на поканата за запишување обврзници да го извести Сојузниот секретаријат за финансии за емисијата, со докази дека ги исполнува условите за издавање обврзници предвидени со овој закон.

Ако Сојузниот секретаријат за финансии најде дека не се исполнети условите за издавање обврзници предвидени со овој закон, должен е во рок од 30 дена од денот на приемот на извештајот според ставот 1 на овој член, да донесе решение за забрана на издавање обврзници.

Член 17

Во членот 170 став 1 по точката 3 се додава нова точка 3а, која гласи:

„3а) ако вкупната вредност на дадените гаранции за инвестиции го преминува пропишаниот износ на средствата од кои може да дава инвестициони кредити (член 97а);“.

По точката 8 се додаваат три нови точки, који гласат:

„8а) ако ѝ даде краткорочен кредит на работната организацијата која има втасано а ненаплатено побарување, односно која не повела постапка за наплата на ненамирено побарување врз основа на извршен наслов, противно на одредбите од членот 104 на овој закон;

8б) ако склучи договор за кредит додека барателот на кредитот не ѝ депонира на банката обезбедување во смисла на членот 122 став 1 од овој закон;

8в) ако не му достави на Сојузниот секретаријат за финансии податоци за емисијата на обврзниците и за успехот на емисијата (член 148б);

8г) ако договори депонирање средства односно прими противно на членот 130а став 1 од овој закон;“.

Член 18

Во членот 171 став 1 на крајот на точката 4 точката се заменува со точка и запирка и по тоа се додаваат четири нови точки, кои гласат:

„5) ако на банката ѝ дала неточна изјава за фактичната состојба од членот 104 или од членот 130а став 1 на овој закон;

6) ако даде кредит над износот од 10.000 динари без обезбедување (член 164а);

7) ако на Сојузниот секретаријат за финансии не му поднесе извештај за издавање обврзници (член 169в) односно ако издаде обврзници или даде гаранција противно на одредбите од членот 169а на овој закон;

8) ако не му достави на Сојузниот секретаријат за финансии податоци за емисијата на обврзниците и за успехот на емисијата (член 169б).“

Член 19

Во членот 172 став 1 во уводната реченица по зборот: „прекршок“ се додава зборот: „банка,“.

На крајот на точката 3 точката се заменува со точка и запирка и по тоа се додава точка 4, која гласи:

„4) ако не води евиденција за издадените потврди (член 77) односно издадените гаранции (член 77а).“

Во ставот 2 по зборовите: „одговорното лице во“ се додаваат зборовите: „банката и“.

Член 20

Одредбите од чл. 3 и 4 на овој закон ќе се применуваат по истекот на 6 месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Народната банка на Југославија, во согласност со Сојузниот извршен совет, односно Сојузниот извршен совет, во согласност со овластувањата од членот 2 и членот 5 на овој закон, за 1970 година ќе донесе соодветни прописи (одлуки) во рок од 30 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 21

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

652.

Врз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНИ И ДОПОЛНЕНИЈА НА ЗАКОНОТ ЗА ДЕВИЗНОТО РАБОТЕЊЕ

Се прогласува Законот за измени и дополненија на Законот за девизното работење, што го усвои Сојузната скупштина, на седницата на Соборот на народите од 16 декември 1969 година и на седницата на Стопанскиот собор од 16 декември 1969 година.

ПР бр. 853

17 декември 1969 година

Белград

Претседател на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Милентие Поповиќ, с. р.

ЗАКОН

ЗА ИЗМЕНИ И ДОПОЛНЕНИЈА НА ЗАКОНОТ ЗА ДЕВИЗНОТО РАБОТЕЊЕ

Член 1

Во Законот за девизното работење („Службен лист на СФРЈ“ бр. 29/66, 54/67, 55/68, 13/69, 20/69 и 50/69) во членот 16 по ставот 5 се додава нов став 6, кој гласи:

„Сојузниот извршен совет може да определи како остварени девизи во смисла на ставот 1 од овој член да се подразбира и вредноста на определени производи што се извезуваат на кредит.“

Член 2

Во членот 28 став 1 по зборот: „делови“ се додаваат зборовите: „за сопствени потреби“.

По ставот 5 се додаваат два нови става, кои гласат:

„Девизите на кои имаат право по основ на пресметана амортизација работните организации не можат да ги орочуваат, здружуваат ниту продаваат односно да им ги отстапуваат на овластените банки или на други работни организации.

Девизите по основ на пресметаната амортизација можат да се здружуваат во рамките на здружените претпријатија како и помеѓу производните работни организации што во смисла на членот 17 од овој закон склучиле договор за производно-техничка соработка и кооперација.“

Член 3

Членот 46 се менува и гласи:

„Дел од доходот (добивката) кој со заедничко работење со домашни работни организации ќе го остварат странски правни лица во согласност со важечките прописи, може слободно да се трансферира во странство до височина на една третина од девизниот прилив остварен со извоз на производите и услугите од своето работење, и тоа во оној вид девизи во кој е остварен девизниот прилив.“

Член 4

Членот 60 се менува и гласи:

„Девизите што ги внесуваат или ќе ги примат од странство, граѓаните можат во целина или делумно да ѝ ги продадат на овластената банка, на Народната банка на Југославија или на овластен менувач, или можат во рок од 60 дена од денот на внесувањето или приемот да ги стават на својата девизна сметка или како девизен штеден влог кај овластената банка или кај Народната банка на Југославија и да ги користат во согласност со прописите што ќе ги донесе Сојузниот извршен совет.

Сојузниот извршен совет може да определи граѓаните, зависно од основот по кој се здобиле со девизите од ставот 1 на овој член, да можат тие девизи во целост или делумно да ги стават на својата девизна сметка или како девизен штеден влог.

Девизите што во смисла на ставот 1 од овој член граѓаните ќе ги стават на девизни сметки или како девизни штедни влогови кај овластените банки, се сметаат во девизен поглед како депозити на Народната банка на Југославија.“

Член 5

По членот 60 се додаваат три нови члена, кои гласат:

„Член 60а

Девизните сметки на граѓаните и девизните штедни влогови на граѓаните можат да бидат повидување или орочени.

На девизните сметки на граѓаните и девизните штедни влогови на граѓаните банката плаќа камата во девизи, по стопа што ќе ја определи Народната банка на Југославија.

Член 60б

Податоците за девизните сметки на граѓаните и за девизните штедни влогови на граѓаните се деловна тајна на банката.

Известувања за девизните сметки на граѓаните и за девизните штедни влогови на граѓаните можат да се даваат само на писмено барање од судот.

Член 60в

За девизните сметки на граѓаните и за девизните штедни влогови на граѓаните гарантира федерацијата.“

Член 6

Во членот 62 став 1 зборот: „Купувањето“ се заменува со зборовите: „Продажбата односно купувањето“.

Член 7

По членот 84 се додава нов член 84а, кој гласи: „Ако Народната банка на Југославија во вршењето на контрола во смисла на членот 84 од овој закон утврди неправилности во работата на овластената банка, ќе ѝ издаде решение да ги отстрани во определен рок утврдените неправилности.

Против решението од ставот 1 на овој член овластената банка може да изјави жалба до Сојузниот секретаријат за финансии.

Жалбата против решението од ставот 1 на овој член го одлага извршувањето на решението.“

Член 8

Во членот 90 точката 10 се менува и гласи:

„10) ако девизите ставени на девизна сметка или како девизен штеден влог ги користи противно на прописите донесени врз основа на членот 60 став 1 од овој закон;“.

Член 9

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

653.

Врз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНИ И ДОПОЛНЕНИЈА НА ЗАКОНОТ ЗА СРЕДСТВАТА НА РАБОТНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ

Се прогласува Законот за измени и дополненија на Законот за средствата на работните организации, што го усвои Сојузната скупштина, на седницата на Соборот на народите од 16 декември 1969 година и на седницата на Стопанскиот собор од 16 декември 1969 година.

ПР бр. 850

17 декември 1969 година
Белград

Претседател

на Републиката,

Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател

на Сојузната скупштина,
Милентие Поповиќ, с. р.

ЗАКОН

ЗА ИЗМЕНИ И ДОПОЛНЕНИЈА НА ЗАКОНОТ ЗА СРЕДСТВАТА НА РАБОТНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ

Член 1

Во Законот за средствата на работните организации („Службен лист на СФРЈ“, бр. 10/68, 24/68, 48/68 и 42/69) во членот 25 ст. 4, 5 и 6 и чл. 26, 27 и 52 се бришат.

Член 2

Во членот 77 став 2 зборовите: „шест месеци“ се заменуваат со зборовите: „четири месеци“.

Ставот 3 се брише.

Член 3

По членот 77 се додаваат шест нови члена, кои гласат:

„Член 77а

Работната организација е должна, на начин достапен на сите доверители, да објави дека ќе предложи преземање на санација.

При составувањето на санациона програма работната организација е должна за санационите мерки што се предвидуваат да ги разгледа и мислењата што ги дале доверителите, деловната банка со која е во траен деловен однос и фондот за заеднички резерви на стопанските организации.

Санационата програма со мислењата од доверителите, банката и фондот од ставот 1 на овој член, работната организација му ја доставува на надлежниот орган на општината во рокот предвиден за составување на санационата програма. На барање од работната организација, надлежниот орган на општината може рокот од членот 77 став 2 на овој закон да го продолжи, со тоа што составувањето на санационата програма, прибавувањето на мислења за санационата програма и оценувањето на санационата програма да се изврши во рок од шест месеци.

Член 77б

Надлежниот орган на општината може, пред оценувањето на санационата програма, да ги свика доверителите со поголеми побарувања, заради давање мислења за санационата програма.

Земајќи го предвид мислењето на доверителите, банката и фондот од членот 77а став 1 од овој закон, општинското собрание во рок од 2 месеца од денот на приемот на санационата програма ќе ја оцени нејзината реалност, за тоа ќе ѝ достави мислење на работната организација и ќе даде препорака за усогласување на материјалните односи во работната организација, имајќи предвид, покрај другото, дали бројот и структурата на работниците го обезбедуваат извршувањето на санационата програма и мерките предвидени за таа цел.

Работничкиот совет односно друг соодветен орган на управување на работната организација е должен да го разгледа мислењето на општинското собрание за санационата програма и да го извести за заземениот став.

Доверителите можат да формираат одбор на доверителите, кој ќе го следи извршувањето на мерките од санационата програма и за тоа ќе го известува општинското собрание.

Член 77в

Ако општинското собрание оцени дека височината на личните доходи на работниците предвидена со санационата програма не е во согласност со реалните можности за извршување на таа програма, ќе донесе препорака за начинот на усогласувањето на височината на личните доходи на работниците на работната организација со можностите и резултатите што ќе бидат постигнати во извршувањето на санационата програма.

По истекот на годината за која со завршната сметка е утврдена загуба, до заземањето став од

општинското собрание по санационата програма, работната организација може да исплатува месечни аконтации на личните доходи кои во просек по еден работник не преминуваат износ од 80% од просечниот месечен личен доход по еден работник исплатен во годината во која загубата настанала, со тоа што износот на така определената месечна аконтација да не може да премине 80% од просечниот месечен личен доход по еден работник во гранката на која ѝ припаѓа таа организација.

Член 77г

Републиката односно автономната покраина може да пропише, определени работни организации да ги поднесуваат санационите програми, во смисла на членот 77 став 2 и чл. 77а до 77в од овој закон, до органот на републиката односно на автономната покраина кој е определен со тој пропис.

Во случајот од ставот 1 на овој член работите од чл. 77а до 77в предвидени за надлежните органи на општината ќе ги вршат надлежните органи на републиката односно на автономната покраина.

Член 77д

Работната организација е должна да ѝ достави на Службата на општественото книговодство еден примерок од санационата програма со мислењето од општинското собрание односно од надлежниот републички или покраински орган за таа програма, како и со мислењето и препораката од тие органи за усогласувањето на личните доходи (член 77в став 1).

Член 77е

Работната организација која во рокот од членот 77 став 2 од овој закон не состави санациона програма, општинското собрание ќе ја стави под присилна управа.

Работната организација која не ја извршува санационата програма, општинското собрание може, на предлог од одборот на доверителите или од деловната банка со која работната организација е во траен деловен однос, да ја стави под присилна управа.

Член 4

Работната организација која во завршната сметка за 1968 година искажала загуба што останала непокриена или на која за износот на загубата ѝ е намален деловниот фонд, должна е да состави санациона програма.

Во случајот од ставот 1 на овој член рокот од шест месеци за составување и оценување на санационата програма почнува да тече од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Работната организација која не ќе постапи според одредбите од ст. 1 и 2 од овој член, општинското собрание ќе ја стави под присилна управа.

Член 5

Одредбата на членот 1 од овој закон ќе се применува од 1 јануари 1970 година.

Член 6

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

654.

Врз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНИ И ДОПОЛНЕНИЈА НА ЗАКОНОТ ЗА ПРИСИЛНОТО ПОРАМНУВАЊЕ И СТЕЧАЈОТ

Се прогласува Законот за измени и дополненија на Законот за присилното порамнување и стечајот, што го усвои Сојузната скупштина, на седницата на Соборот на народите од 16 декември 1969 година и на седницата на Општествено-политичкиот собор од 16 декември 1969 година.

ПР бр. 846
17 декември 1969 година
Белград

Претседател на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Милентије Поповиќ, с. р.

ЗАКОН

ЗА ИЗМЕНИ И ДОПОЛНЕНИЈА НА ЗАКОНОТ ЗА ПРИСИЛНОТО ПОРАМНУВАЊЕ И СТЕЧАЈОТ

Член 1

Во Законот за присилното порамнување и стечајот („Службен лист на СФРЈ“, бр. 15/65) во членот 2 точ. 1 и 2 се менуваат и гласат:

„1) ако претпријатието две години еднопосредно работело со загуба што не е покриена од средствата на резервниот фонд или од средствата што може да ги користи за покривање на загубите според членот 76 став 2 од Законот за средствата на работните организации, а не е преземена санација;

2) ако претпријатието во крајниот рок предвиден со санационата програма не ги надоместило потрошените и ненамирените издатоци утврдени со таа програма.“

Се додава нов став 2, кој гласи:

„Со закон можат да се определат претпријатијата над кои нема да се спроведува стечај во случаите од точ. 1 и 2 од ставот 1 на овој член. Со тој закон ќе се предвиди начинот за обезбедување средства за санација на претпријатијата.“

Член 2

Членот 4 се брише

Член 3

Во членот 58 по ставот 1 се додаваат два нови става, кои гласат:

„Ако се остварил некој од условите од членот 2 став 1 точ. 1 и 2 од овој закон, Службата на општественото книговодство е должна да поднесе предлог за отворање стечајна постапка.“

Ако е поднесен предлогот од ставот 2 на овој член, привремено се одлага плаќањето на такси, а другите трошоци за отворање на стечајната постапка привремено се намираваат од претсметката на приходите и расходите на судот.“

Досегашниот став 2 станува став 4.

Член 4

Стечајната постапка поведена пред денот на влегувањето во сила на овој закон ќе се оконча според одредбите од Законот за присилното порамнување и стечајот што важеле до денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 5

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“, со тоа што одредбата на членот 1 став 1 точка 1 ќе се применува од 1 јануари 1971 година.

655.

Врз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНИ И ДОПОЛНЕНИЈА НА ОСНОВНИОТ ЗАКОН ЗА ИЗГРАДБАТА НА ИНВЕСТИЦИОНИТЕ ОБЈЕКТИ

Се прогласува Законот за измени и дополненија на Основниот закон за изградбата на инвестиционите објекти, што го усвои Сојузната скупштина, на седницата на Соборот на народите од 16 декември 1969 година и на седницата на Стопанскиот собор од 16 декември 1969 година.

ПР бр. 851

17 декември 1969 година

Белград

Претседател на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Милентие Поповиќ, с. р.

ЗАКОН

ЗА ИЗМЕНИ И ДОПОЛНЕНИЈА НА ОСНОВНИОТ ЗАКОН ЗА ИЗГРАДБАТА НА ИНВЕСТИЦИОНИТЕ ОБЈЕКТИ

Член 1

Во Основниот закон за изградбата на инвестиционите објекти („Службен лист на СФРЈ“, бр. 20/67 и 30/68) во членот 10 ставот 2 се менува и гласи:

„Со одлуката од ставот 1 на овој член се определуваат: објектот кој е предмет на инвестиционата изградба изворите и височината на финансиските средства потребни за изградба на целиот инвестиционен објект или за изградба на одделни делови од тој објект што претставуваат економско-техничка целина и како такви можат самостојно да се користат ако се предвидува изградба на инвестициониот објект по делови, како и обртните средства утврдени со инвестиционата програма; начинот на обезбедувањето на средства: роковите во кои ќе се пушти објектот во погон.“

Член 2

Во членот 68 ст. 2 и 3 се заменуваат со нов став 2, кој гласи:

„Кога стопанските организации изградуваат за пазар станови и станбени згради и придружни објекти за трговијата, за комуналните дејности и за другите услужни дејности, не се применуваат одредбите од чл. 10 и 11 став 2 и од членот 12 од овој закон, ниту одредбите од главата VIII на овој закон.“

Член 3

Во членот 69 став 2 на крајот се додаваат записки и зборовите: „како и средствата за извршување на обврските кои според посебни прописи се плаќаат на инвестиционото вложување“.

Член 4

По членот 72 се додава нов член 72а, кој гласи: „Обезбедување на плаќањата од членот 72 став 1 на овој закон може да се врши и врз основа на гаранција од банката издадена според одредбите на членот 70 точка 3 од овој закон.“

Банката е должна на барање од изведувачот, ако инвеститорот не му ги намирал на изведувачот втасаните обврски по договорот, да му даде кредит на инвеститорот согласно договорот за гаранцијата.

Изведувачот на работите на кој му е обезбедено плаќање со гаранција од банката или од друг давач на кредитот дека во височината на дадениот кредит ќе ги врши исплатите ако инвеститорот тие исплати не ги изврши, ќе побара од банката односно од другиот давач на гаранцијата да му ги исплати втасаните побарувања спрема инвеститорот за извршените работи во неоспорениот износ. Ако банката или другиот давач на гаранцијата не постапи по барањето на изведувачот, правата на инвеститорот од договорот за гаранцијата преминуваат врз изведувачот до височината на неговите втасани а ненамирани побарувања спрема инвеститорот и тој е должен да ги преземе потребните мерки заради наплата на своето побарување.“

Член 5

По членот 75 се додава нов член 75а, кој гласи:

„Службата на општественото книговодство може по налог од инвеститорот да изврши исплата која се однесува на инвестициониот објект само ако средствата за финансирање на изградбата на тој инвестиционен објект се обезбедени на начинот пропишан во членот 70 од овој закон и ако плаќањето според договорите за изградба на инвестициониот објект е обезбедено на начинот пропишан во членот 72 од овој закон.“

Член 6

Во членот 83 став 1 на крајот на точката 7 точката се заменува со точка и записка и по тоа се додава нова точка 8, која гласи:

„8) ако од банката или од другиот давач на гаранцијата не побара исплата на втасаните побарувања спрема инвеститорот за извршените работи во неоспорениот износ што не му ги намирал инвеститорот, или ако не преземе потребни мерки за наплата на своето побарување (член 72а став 3).“

Член 7

По членот 83 се додава нов член 83а, кој гласи:

„Со парична казна до 100.000 динари ќе се казни за стопански престап банката ако на барање на изведувачот на работите од членот 72а став 2 на овој закон не му даде кредит на инвеститорот согласно договорот за гаранцијата.“

За дејствието од ставот 1 на овој член ќе се казни со парична казна до 3.000 динари и одговорното лице во банката.“

Член 8

Ако стопанската организација во смисла на досегашните одредби на членот 68 од Основниот закон за изградбата на инвестиционите објекти започнала изградба на инвестиционен објект за пазар пред влегувањето во сила на овој закон, изградбата на тој објект може да се доврши според прописите што важеле до влегувањето во сила на овој закон.

Изградбата на инвестициониот објект се смета започната кога инвеститорот ја известил Службата на општественото книговодство за започнување на изградбата според членот 71 од Основниот закон за изградбата на инвестиционите објекти.

Договорите за гаранциите од членот 72 од Основниот закон за изградбата на инвестиционите објекти, склучени пред влегувањето во сила на овој закон, банките и инвеститорите ќе ги усогласат со одредбите на овој закон во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 9

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

656.

Врз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ДОПОЛ-
НЕНИЈА НА ЗАКОНОТ ЗА ТЕХНИЧКИТЕ МЕРИ

Се прогласува Законот за дополненија на Законот за техничките мери, што го усвои Сојузната скупштина, на седницата на Соборот на народите од 16 декември 1969 година и на седницата на Стопанскиот собор од 16 декември 1969 година.

ПР бр. 854

17 декември 1969 година

Белград

Претседател
на Сојузната скупштина,
Милентие Поповиќ, с. р.

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

З А К О Н

ЗА ДОПОЛНЕНИЈА НА ЗАКОНОТ ЗА ТЕХНИЧ-
КИТЕ МЕРИ

Член 1

Во Законот за техничките мери („Службен лист на СФРЈ“, бр. 12/65) над членот 1 се додава назив на главата, кој гласи: „I. Општи одредби“.

Член 2

По членот 1 се додаваат три нови члена, кои гласат:

„Член 1а

За дејноста на работните организации од посебен општествен интерес за целата земја може да се определи воведување единствен технички систем, како општ технички услов за единствено вршење на таа дејност или за потребите на народната одбрана.

Член 1б

Како дејност од посебен општествен интерес, во смисла на овој закон, се смета дејноста на работните организации од областа на електростопанството, сообраќајот, телефонските и телеграфските врски и радио-дифузијата.

Член 1в

Единствен технички систем може да се воведи ако со неговото воведување се создаваат услови за порационална употреба на постројките, уредите и опремата, како и услови за функционално и техничко единство и техничко унапредување во вршењето на дејноста од членот 1б на овој закон и ако е исполнет еден од следните услови:

1) да може да функционира на територијата на целата земја;

2) со неговото воведување да се задоволуваат потребите на народната одбрана.“

Член 3

По членот 10 се додава назив на главата, кој гласи: „II. Технички мери“.

Член 4

По членот 12 се додаваат назив на главата и единаесет нови членови, кои гласат:

„III. Единствени технички системи

Член 12а

За воведувањето единствен технички систем спогодбено одлучуваат највисоките органи на управувањето на работните организации за кои се определува воведување единствен технички систем.

Во заедница на работните организации што врз основа на сојузен закон задолжително се здружени во таа заедница, за воведувањето на единствен технички систем одлучува највисокиот орган на управувањето на таа заедница, ако е тоа предвидено со нејзиниот статут.

Член 12б

Сојузниот извршен совет, по претходно прибавено мислење од републичките и покраинските органи, може да им препорача на највисоките органи на управувањето на работните организации од членот 12а на овој закон во определениот рок да донесат одлука за воведување единствен технички систем.

Ако највисоките органи на управувањето на работните организации од ставот 1 на овој член не постапат по препораката од Сојузниот извршен совет, одлуката за воведување единствен технички систем, на предлог од Сојузниот извршен совет, ја донесува Сојузната скупштина.

Член 12в

Ако воведувањето на единствен систем определено со одлуката од највисоките органи на управувањето на работните организации од членот 12а став 1 на овој закон не е во согласност со целите од членот 1в на овој закон, Сојузниот извршен совет, по претходно прибавено мислење од републичките и покраинските органи, ќе го запре спроведувањето на таа одлука и за тоа веднаш ќе ја извести Сојузната скупштина заради донесување конечна одлука.

Член 12г

Одлука за воведување единствен технички систем може да се донесе ако постои стручно-техничка и економска документација за воведувањето на тој систем и мислење од републичките и покраинските органи, како и од органите на народната одбрана.

Документација од ставот 1 на овој член треба особено да содржи податоци:

1) дека постојат реални финансиски, економски и технички можности за воведување единствен технички систем;

2) дека единствениот технички систем е во согласност со современите достигнувања во техничкиот развој на постројките, уредите и опремата на организациите за чија дејност треба да се воведи единствен технички систем, а дека со неговото воведување се обезбедува оптимална економска експлоатација на постројките, уредите и опремата што сочинуваат единствен технички систем;

3) дека постои кадар на стручњаци со таква стручна подготовка каква што е потребна за правилно ракување и одржување на единствениот технички систем што треба да се воведи.

Член 12д

Највисоките органи на управувањето на работните организации од членот 12а став 1 на овој закон можат да донесат одлука за воведување единствен технички систем, ако постои мислење од стручна комисија, формирана од редот на научните работници и стручњаци од областа во која спаѓаат постројките, уредите и опремата дека се исполнети условите за воведување единствен технички систем од членот 1в и членот 12г на овој закон.

Комисијата од ставот 1 од овој член ја формираат највисоките органи на управувањето на работните организации од членот 12а став 1 на овој закон.

Во случајот од членот 12б став 2 на овој закон, комисијата од ставот 1 од овој член ја формира Сојузниот извршен совет.

Член 12f

Со одлуката за воведување единствен технички систем се определува рокот за неговото воведување и се утврдуваат постапката и условите за приспособување на постојните постројки, уреди и опрема кон единствениот технички систем што се воведува со таа одлука.

Роковите, постапката и условите за воведување единствен технички систем се утврдуваат во одлуката за воведување на тој систем на начин со кој се води сметка за фактичните можности на работните организации да обезбедат средства за спроведување на таа одлука.

Член 12e

Одлуката за воведување единствен технички систем се објавува во „Службен лист на СФРЈ“.

Член 12ж

Работните организации за кои е определено воведување единствен технички систем се должни да постапат по одлуката со која е определено воведувањето на тој систем.

Член 12з

Ако со одлуката за воведување единствен технички систем е определено тој систем да го сочинуваат постројки, уреди и опрема за кои со важечките прописи е предвидено давање одобрение за градење односно одобрение за употреба, таквото одобрение нема да се даде за постројките, уредите и опремата кои не му одговараат на определениот единствен технички систем.

Член 12с

Деловните банки и други корисници на општествени средства не можат на работните организации за кои е определено воведување на единствен технички систем да им одобруваат кредити, да им даваат гаранции и да им продаваат девизи за набавка на постројки, уреди и опрема кои не му одговараат на определениот единствен технички систем.

Член 12и

Работната организација која не ќе постапи по одлуката за воведување единствен технички систем и покрај тоа што спрема неа се применети мерките од членот 12ж или од членот 12с на овој закон, ќе се стави под присилна управа.“

Член 5

По членот 12и се додаваат назив на главата и два нови члена, кои гласат

„IV. Казнени одредби**Член 12ј**

Со парична казна од 50.000 до 100.000 динари ќе се казни за стопански престап работна организација за која е определено воведување единствен технички систем, ако не постапи по одлуката за воведување на тој систем (член 12ж).

За дејствието од ставот 1 на овој член ќе се казни со парична казна до 5.000 динари и одговорното лице во работната организација.

Член 12к

Со парична казна од 50.000 до 100.000 динари ќе се казнат за стопански престап деловна банка и други корисници на општествени средства, ако на работните организации за кои е определено воведување единствен систем им одобруваат кредити, им даваат гаранции или им продаваат девизи за набавка на постројки, уреди и опрема кои не му одговараат на определениот единствен технички систем (член 12с).

За дејствието од ставот 1 на овој член ќе се казни со парична казна до 5.000 динари и одговорното лице во деловната банка или кај друг корисник на општествени средства.“

Член 6

По новиот член 12ж се додава назив на главата, кој гласи: „В. Завршни одредби“.

Член 7

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

657.

Врз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

У К А З**ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ДОПОЛНЕНИЈА НА ОСНОВНИОТ ЗАКОН ЗА ПРИДОНЕСИТЕ И ДАНОЦИТЕ НА ГРАЃАНИТЕ**

Се прогласува Законот за дополненија на Основниот закон за придонесите и даноците на граѓаните, што го усвои Сојузната скупштина, на седницата на Соборот на народите од 16 декември 1969 година и на седницата на Стопанскиот собор од 16 декември 1969 година.

ПР бр. 852

17 декември 1969 година

Белград

Претседател
на Сојузната скупштина,
Милентие Поповиќ, с. р.

Претседател
на Републиката
Јосип Броз Тито, с. р.

ЗАКОН**ЗА ДОПОЛНЕНИЈА НА ОСНОВНИОТ ЗАКОН ЗА ПРИДОНЕСИТЕ И ДАНОЦИТЕ НА ГРАЃАНИТЕ****Член 1**

Во Основниот закон за придонесите и даноците на граѓаните („Службен лист на СФРЈ“ бр. 32/64, 52/66, 15/67, 31/67, 54/67 и 32/68) во членот 6а на крајот од точката 5 точката се заменува со точка и запирка и по тоа се додава нова точка 6, која гласи:

„6) минималниот личен доход на работниците, под услов да го примаат сите работници во работната организација односно во самостојната организација на здружен труд во состав на работната организација.“

Член 2

По членот 6а се додава нов член 6б, кој гласи:
„Исклучувањето на минималниот личен доход на работникот од плаќање придонес од личниот доход од работен однос според членот 6а точка 6 на овој закон е конечно ако просечниот месечен износ на личниот доход на секој одделен работник утврден со завршната сметка на работната организација, односно на самостојната организација на здружен труд во состав на работната организација, не го надминува минималниот личен доход.“

Ако просечниот месечен личен доход по еден работник врз основа на завршната сметка го над-

минува износот на минималниот личен доход, дополнително од личниот доход на работникот ќе се пресмета и наплати придонес од личниот доход од работен однос и на сите износи што во текот на годината ги примил во височина на минималниот личен доход.

Одредбата на ставот 2 од овој член се применува и при утврдување привремени резултати од работењето на работната организација односно на самостојната организација на здружен труд во состав на работната организација за одделни периоди во текот на годината.

Ако придонесот, пресметан според ст. 2 и 3 на овој член, е поголем од разликата помеѓу минималниот личен доход и личниот доход дополнително исплатен врз основа на завршната сметка, придонесот ќе се плати само во височина на таа разлика.“

Член 3

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

658.

Врз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ДОПОЛНЕНИЕ НА ОСНОВНИОТ ЗАКОН ЗА ОРГАНИЗАЦИЈАТА И ФИНАНСИРАЊЕТО НА ЗАПОСЛУВАЊЕТО

Се прогласува Законот за дополние на Основниот закон за организацијата и финансирањето на запослувањето, што го усвои Сојузната скупштина, на седницата на Соборот на народите од 16 декември 1969 година и на седницата на Социјално-здравствениот собор од 15 декември 1969 година.

ПР бр. 857

17 декември 1969 година

Белград

Претседател на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Милентие Поповиќ, с. р.

ЗАКОН

ЗА ДОПОЛНЕНИЕ НА ОСНОВНИОТ ЗАКОН ЗА ОРГАНИЗАЦИЈАТА И ФИНАНСИРАЊЕТО НА ЗАПОСЛУВАЊЕТО

Член 1

Во Основниот закон за организацијата и финансирањето на запослувањето („Службен лист на СФРЈ“, бр. 15/65, 51/65 и 47/66) во членот 46 по ставот 2 се додава нов став 3, кој гласи:

„По исклучок од ставот 2 на овој член, минималните лични доходи на работниците што според членот 6а точка 6 и членот 6б од Основниот закон за придонесите и даноците на граѓаните не се сметаат за лични доходи, не служат како основа за пресметување и плаќање на придонесот за запослување.“

Досегашните ст. 3 и 4 стануваат ст. 4 и 5.

Член 2

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

659.

Врз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ОПРЕДЕЛУВАЊЕ НА НАДОМЕСТОЦИТЕ ЗА ПОБАРУВАЊАТА ПО ОСНОВ НА СОЦИЈАЛНО ОСИГУРУВАЊЕ НАСТАНАТИ ВО СТРАНСТВО

Се прогласува Законот за определување на надоместоците за побарувањата по основ на социјално осигурување настанати во странство, што го усвои Сојузната скупштина, на седницата на Соборот на народите од 16 декември 1969 година и на седницата на Социјално-здравствениот собор од 15 декември 1969 година.

ПР бр. 858

17 декември 1969 година

Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Милентие Поповиќ, с. р.

ЗАКОН

ЗА ОПРЕДЕЛУВАЊЕ НА НАДОМЕСТОЦИТЕ ЗА ПОБАРУВАЊАТА ПО ОСНОВ НА СОЦИЈАЛНО ОСИГУРУВАЊЕ НАСТАНАТИ ВО СТРАНСТВО

Член 1

Според одредбите од овој закон се утврдува правото на надоместок и се определува височината на надоместокот за побарувањата по основ на социјално осигурување настанати во странство, што се ликвидирани:

1) со Конвенцијата помеѓу Социјалистичка Федеративна Република Југославија и Република Австрија за социјалното обезбедување, од 19 ноември 1965 година;

2) со Спогодбата помеѓу владата на Социјалистичка Федеративна Република Југославија и владата на Германската Демократска Република за решавање на досега нерешените прашања во односите на двете држави, од 22 мај 1963 година.

Член 2

Право на надоместок за побарувањата утврдени со овој закон им припаѓа на југословенските државјани што на денот на преземањето на обврските имале живеалиште на територијата на Југославија и биле југословенски државјани.

Како ден на преземање на обврските во смисла на ставот 1 од овој член, се зема:

1) 1 јануари 1956 година — за побарувањата настанати во Република Австрија;

2) 15 мај 1945 година — за побарувањата настанати во Германската Демократска Република.

Ќе се смета дека имале живеалиште на територијата на Југославија на 15 мај 1945 година и југословенските државјани што до тој ден, поради околностите предизвикани со војните, се затекнале надвор од територијата на Југославија, ако во Југославија се вратиле до 31 декември 1945 година, односно и на подоцнежен ден, но најдоцна до 16 април 1946 година — ако поради болест или друга објективна околност биле спречени да се вратат во Југославија до крајот на 1945 година.

Член 3

Надоместокот за побарувањата од членот 1 на овој закон им припаѓа на југословенските државјани (член 2) на кои за кој и да било период од денот на преземањето на обврските им е признаено правото на пензија односно на рента по основот на несреќа при работата, изнемоштеност, старост или смрт, и тоа право е утврдено со решение од носителот на социјалното осигурување во странство.

Член 4

На југословенските државјани на кои според овој закон им припаѓа право на надоместок за ликвидирање побарување по основ на правото признаено од странскиот носител на социјалното осигурување, им припаѓа право кое се определува зависно од периодот на кој се однесува побарувањето спрема странскиот носител на социјалното осигурување, и тоа:

- 1) за периодот до 15 мај 1945 година;
- 2) за периодот по 15 мај 1945 година до денот на преземањето на обврските;
- 3) за периодот по преземањето на обврските.

Член 5

За периодот до 15 мај 1945 година припаѓа само надоместок за втасаните а неисплатени рати на пензија односно рента, признаена од странскиот носител на социјалното осигурување. Овој надоместок се утврдува во височината на пензијата односно рентата пресметана според југословенските прописи донесени непосредно по замената на окупациските банкоти на територијата на Југославија, според кои е вршено исплатувањето на заостанатите рати на пензија односно рента, втасана до 15 мај 1945 година.

Правото на надоместок од ставот 1 на овој член се утврдува без испитување дали се исполнети условите за здобивање со соодветно право според југословенските прописи.

Член 6

За периодот по 15 мај 1945 година до денот на преземањето на обврските (член 4 точка 2) припаѓа надоместок во височина која се определува според чл. 8 и 9 од овој закон, ако се исполнети условите за здобивање со право на пензија или инвалиднина според југословенските прописи за социјалното осигурување.

Дали се исполнети условите за здобивање со право на пензија односно инвалиднина според југословенските прописи за социјалното осигурување, се утврдува според прописите што биле во сила на денот од кој е признаено правото на пензија односно рента според странските прописи. Височината на пензијата односно инвалиднината се определува според одредбите од Законот за социјалното осигурување на работниците и службениците и нивните фамилии („Службен лист на СФРЈ“, бр. 10/50) и Уредбата за определување и преведување на пензиите и инвалиднините („Службен лист на СФРЈ“, бр. 39/52), со тоа што основот за пензија односно инвалиднина се утврдува според членот 9 ст. 1 и 3 и членот 10 став 1 од таа уредба.

Член 7

Условите за здобивање со соодветно право според југословенските прописи што биле во сила на денот од кој е признаено правото на странска пензија односно рента се исполнети:

- 1) за старосна пензија — ако со денот на здобивањето со правото биле исполнети условите во поглед на пензискиот стаж и годините на живот;
- 2) за инвалидска пензија — ако со денот на здобивањето со правото бил исполнет условот во поглед на минималниот стаж, односно минималниот стаж со оглед на годините на живот во моментот на настапувањето на инвалидноста, како и условот во поглед на соодветниот степен на намалувањето на способноста за работа, со тоа што кога правото на стран-

ска рента е признаено по основот на изнемоштеност (инвалидитет) — се зема дека постои степенот на намалувањето на работната способност потребен за здобивање со право на инвалидска пензија според југословенските прописи;

3) за семејна пензија — ако лицето од кое семејството го изведува правото на пензија наполнило потребен пензиски стаж, а членовите на семејството ги исполнувале условите во поглед на степенот на роднинството, годините на живот или неспособноста за работа, односно другите услови за здобивање со право на семејна пензија;

4) за постојана инвалиднина — ако странската рента за случај на несреќа при работата признаена по основот на намалување на способноста за работа е над 33 и 1/3% до 75%, со тоа што несреќниот случај за кој е признаена рентата од странскиот носител на осигурувањето се смета како несреќа при работата во смисла на југословенските прописи за социјалното осигурување;

5) за еднакратна инвалиднина — ако странската рента за случај на несреќа при работата признаена по основот на намалување на способноста за работа е до 33 и 1/3%, земајќи го и процентот на намалувањето на работната способност до 20% како процент поголем од 20%.

Член 8

Ако се исполнети условите за здобивање со соодветните права според југословенските прописи (член 7), височината на надоместокот се определува:

1) во височина на пензијата или постојаната инвалиднина, пресметана според југословенските прописи — ако месечниот износ на тие давање е поголем од месечниот износ на неисплатените рати на пензијата односно рентата признаена од странскиот носител на социјалното осигурување;

2) во височина на пензијата или постојаната инвалиднина, пресметана според југословенските прописи и посебно во височина на разликата помеѓу вредноста на така пресметаната пензија односно инвалиднина и пензијата односно рентата утврдена според странските прописи — ако пензијата односно рентата утврдена според странските прописи била поголема од пензијата односно постојаната инвалиднина определена според југословенските прописи;

3) во височина на еднакратна инвалиднина определена според членот 6 став 1 од Уредбата за определување и преведување на пензиите и инвалиднините — ако странската рента признаена за намалување на работната способност е до 33 и 1/3% (член 7 точка 5). Овој надоместок се исплатува како еднакратен надоместок наместо сите втасани а неисплатени месечни рати на странската рента во периодот по 15 мај 1945 година до денот на преземањето на обврските.

Вредноста на пензијата односно рентата, определена според странските прописи, се утврдува со пресметување на износот на таа пензија односно рента по курсевите што ги определува Сојузниот секретаријат за финансии врз основа на податоците прибавени од Народната банка на Југославија.

Член 9

На лицата што ги исполнуваат условите за здобивање со соодветно право според југословенските прописи во смисла на членот 7 од овој закон, надоместокот определен според членот 8 од овој закон припаѓа во височина на пензијата односно постојаната инвалиднина, пресметана за определени периоди според југословенските прописи што беа во сила по извршеното пребивање на меѓусебните обврски — како пензија односно инвалиднина според југословенските прописи, ако ги исполнуваат условите според прописите што беа во сила на денот на преземањето на обврските.

Во поглед на натамошното уживање односно користење и губење на вака определените права, во поглед на стекнувањето, користењето и губењето на правото на семејна пензија по смртта на ужива-

телот на вака определените права по преземањето на обврските, како и во поглед на стекнувањето односно исплатувањето на додатните примања на кои им е основ правото на пензија односно инвалиднина, се применуваат:

1) во поглед на правата на старосна и семејна пензија:

а) до 31 декември 1957 година — одредбите од Законот за социјалното осигурување на работниците и службениците и нивните фамилии и Уредбата за определување и преведување на пензиите и инвалиднините;

б) од 1 јануари 1958 до 31 декември 1964 година — одредбите од Законот за пензиското осигурување („Службен лист на СФРЈ“, бр. 51/57, 44/58, 27/59, 48/59, 10/61, 22/62 и 53/62);

в) од 1 јануари 1965 година — одредбите од Основниот закон за пензиското осигурување („Службен лист на СФРЈ“, бр. 51/64, 56/65, 14/66, 1/67, 18/67, 31/67, 54/67, 17/68, 32/68, 55/68 и 11/69);

2) во поглед на правата на инвалидска пензија и инвалиднина:

а) до 31 декември 1958 година — одредбите од Законот за социјалното осигурување на работниците и службениците и нивните фамилии и Уредбата за определување и преведување на пензиите и инвалиднините;

б) од 1 јануари 1959 година — одредбите од Основниот закон за инвалидското осигурување („Службен лист на СФРЈ“, бр. 10/65, 14/66, 1/67, 23/67 и 55/69).

Пензиите и инвалиднините што постојат на денот на почетокот на применувањето на Основниот закон за пензиското осигурување односно Основниот закон за инвалидското осигурување, се преведуваат според одредбите на тие закони, и во поглед на сè останато се третираат како и другите преведени пензии. Ако според одредбите од Основниот закон за инвалидското осигурување наместо преведување на постојното право на инвалидска пензија по тој закон треба да се определат соодветни други права, како основ за определување на материјалното обезбедување односно привремен надоместок и надоместок поради помал личен доход на друга работа, се зема износот кој сочинува определен процент од просечниот пензиски основ на соодветниот осигуренички разред. Овој износ се утврдува на тој начин што просечниот пензиски износ на осигуреничкиот разред кој му одговара на пензискиот разред според кој е определена инвалидската пензија или инвалиднината ќе се помножи со 100 и ќе се подели со процентот со кој се пресметува пензискиот основ на истиот осигуренички разред според табелата од членот 62 на Законот за пензиското осигурување од 1957 година, при што како процент на основот на XX осигуренички разред се земаат 78%.

Член 10

Ако правото на пензија односно рента е признаено според странски прописи, а според југословенските прописи не се исполнети услови за признавање на тоа право, не припаѓа надоместокот предвиден во членот 8 од овој закон туку посебен надоместок чија височина се определува во височината на пензијата што ѝ одговара на пензијата определена според југословенските прописи, според минималниот пензиски стаж.

Надоместокот определен според ставот 1 од овој член се исплатува за времето за кое според странските прописи трае правото на пензија односно рента, признаена од странскиот носител на социјалното осигурување. Правото на овој надоместок престанува ако неговиот уживател се здобие според југословенските прописи со право на пензија (старосна, инвалидска или семејна), или со право на постојана инвалиднина според прописите што важеле до 31 декември 1958 година, или со право на професионална рехабилитација односно со право на запослување според Основниот закон за инвалидското осигурување. Овој надоместок се исплату-

ва и по денот на преземањето на обврските, ако правото на надоместок не престанало до тој ден.

Член 11

Постапката за признавање на правото на надоместок и за определување на надоместокот според овој закон ја поведува, на барање од странката, републичкиот завод за социјално осигурување надлежен во смисла на членот 193 став 4 од Основниот закон за пензиското осигурување.

Член 12

Надлежниот републички завод за социјално осигурување донесува решенија за утврдување дали се исполнети условите за здобивање со правото на пензија или инвалиднина според југословенските прописи и за определување на надоместокот во височина на пензијата односно инвалиднината (член 8) — ако се исполнети тие услови, како и за утврдување на правата што припаѓаат по преземањето на обврските. Исплати по овие решенија врши републичкиот завод за социјално осигурување.

Барањата од членот 11 на овој закон во поглед определувањето на надоместокот за периодот до 15 мај 1945 година, на надоместокот на разликата помеѓу странската пензија односно рента и соодветното право според југословенските прописи и на надоместокот ако не се исполнети условите за здобивање со соодветното право според југословенските прописи, надлежниот републички завод ги доставува по службена должност до Сојузниот секретаријат за финансии, кој за барањето одлучува со решение. Со ова решение се утврдува и височината на надоместокот. Исплатување на овој надоместок се врши по налог од Сојузниот секретаријат за финансии, врз товар на средствата од сојузниот буџет.

Решенијата на Сојузниот секретаријат за финансии односно на републичкиот завод за социјално осигурување се конечни во управната постапка и против нив може да се поведе управен спор.

Член 13

За признавање правото на надоместок и за определување на надоместокот решаваат органите од членот 12 на овој закон врз основа на доказите за признавање на правото на пензија односно рента од странскиот носител на социјалното осигурување и податоците за тоа за кое време на уживателот на правото не му биле исплатени ратите на странска пензија односно рента што втасале до денот на преземањето на обврските, а Сојузниот секретаријат за финансии — и врз основа на решението од заводот за социјално осигурување со кое е утврдено дека не се исполнети условите за здобивање со правото на пензија односно инвалиднина според југословенските прописи.

Член 14

Надоместокот што припаѓа за периодот до денот на преземањето на обврските (член 8) се определува во височина на пензијата пресметана според законот, а на инвалиднината — во височина на соодветниот дел од пензијата пресметана според законот, без дополнителни примања кои под определени услови се исплатувани со законската пензија (разлика до минималната пензија, заштитен додаток, привремен додаток), како и без еднократните додатоци исплатени покрај месечните износи на пензијата односно инвалиднината, со тоа што зголемувањето според Уредбата за наголемување на платите, на наградите на учениците во стопанството, на инвалидските принајдежности, на пензиите, на инвалиднините и на додатокот на деца („Службен лист на СФРЈ“, бр. 31/55) се смета како составен дел на пензијата пресметана според законот.

Член 15

Времето поминато во пензиско осигурување во земјите наведени во членот 1 од овој закон до денот на преземањето на обврските, се смета во пензискиот стаж за стекнување и определување на правата

според југословенските прописи, и тоа во целина онака како тоа време го признал странскиот носител на социјалното осигурување кој го признал правото на пензија или рента.

При утврдувањето дали се исполнети условите за стекнување на правото на пензија или инвалиднина според соодветните југословенски прописи за социјалното осигурување, заради определување на правата што припаѓаат според овој закон, во потребниот пензиски стаж се смета времето поминато во пензиско осигурување од ставот 1 на овој член, како и времето поминато во Југославија пред тие периоди кое се смета во пензискиот стаж според соодветниот југословенски пропис што важел до денот од кој странскиот носител го признал правото на пензија односно рента.

Ако правото на странска пензија или рента не е стечено односно остварено, времето поминато во пензиско осигурување во земјите наведени во членот 1 од овој закон се смета како време поминато во Југославија за стекнување и определување на правата од пензиското или инвалидското осигурување според Основниот закон за пензиското осигурување односно според Основниот закон за инвалидското осигурување, и тоа во траењето што е евидентирано кај носителот на осигурувањето.

Член 16

При утврдувањето дали се исполнети условите за стекнување на правото на пензија односно рента според југословенските прописи што важеле пред влегувањето во сила на Законот за социјалното осигурување на работниците и службениците и нивните фамилии, времето поминато во пензиско осигурување во странство од членот 15 на овој закон се смета во пензиски стаж како периоди на стаж на осигурување и ако се навршени пред 1 септември 1937 година, како ден определен за почеток на спроведувањето на осигурувањето на работниците за случај на изнемоштеност, старост и смрт според југословенските прописи.

Член 17

Во поглед на постапката за остварување на правата според овој закон и начинот на користењето и исплатувањето на надоместоците односно пензиите или инвалиднините, се применуваат согласно одредбите од Законот за уредување на имотните односи настанати поради ликвидација на правата и обврските на југословенските државјани врз основа на меѓународни договори („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 55/57) и од прописите донесени врз основа на него.

Член 18

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

660.

Врз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ДОПОЛНЕНИЕ НА ОПШТИОТ ЗАКОН ЗА ФИНАНСИРАЊЕ НА ОПРЕДЕЛЕНИ ФОРМИ НА ОПШТЕСТВЕНА ЗАШТИТА НА ДЕЦАТА

Се прогласува Законот за дополнително на Општиот закон за финансирање на определени форми на општествена заштита на децата, што го усвои Сојузната скупштина, на седницата на Соборот на народите од 16 декември 1969 година и на седницата на Социјално-здравствениот собор од 15 декември 1969 година.

ПР бр. 859

17 декември 1969 година
Белград

Претседател на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Милентин Поповиќ, с. р.

ЗАКОН

ЗА ДОПОЛНЕНИЕ НА ОПШТИОТ ЗАКОН ЗА ФИНАНСИРАЊЕ НА ОПРЕДЕЛЕНИ ФОРМИ НА ОПШТЕСТВЕНА ЗАШТИТА НА ДЕЦАТА

Член 1

Во Општиот закон за финансирање на определени форми на општествена заштита на децата („Службен лист на СФРЈ“ бр. 23/67 и 54/67) во членот 3 по ставот 2 се додава нов став 3, кој гласи:

„По исклучок од ставот 2 на овој член, минималните лични доходи на работниците што според членот 6а точка 6 и членот 6б од Основниот закон за придонесите и даноците на граѓаните не се сметаат за лични доходи, не служат како основица за пресметување и плаќање на придонесот за непосредна детска заштита и додаток на деца.“

Член 2

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

661.

Врз основа на точката 2 од Одлуката за мерките и начинот за утврдување посебна давачка при увозот на одделни земјоделски и прехранбени производи („Службен лист на СФРЈ“, бр. 16/68 и 40/68), во согласност со сојузниот секретар за стопанство и со сојузниот секретар за надворешна трговија, директорот на Сојузниот завод за цени издава

НАРЕДБА

ЗА ИЗМЕНА НА НАРЕДБАТА ЗА ВИСОЧИНАТА НА ПОСЕБНАТА ДАВАЧКА ПРИ УВОЗОТ НА ОДДЕЛНИ ЗЕМЈОДЕЛСКИ И ПРЕХРАНБЕНИ ПРОИЗВОДИ

1. Во Наредбата за височината на посебната давачка при увозот на одделни земјоделски и прехранбени производи („Службен лист на СФРЈ“, бр. 18/68, 20/68, 21/68, 22/68, 24/68, 25/68, 29/68, 31/68, 33/68, 35/68, 41/68, 45/68, 48/68, 49/68, 55/68, 1/69, 3/69, 10/69, 11/69, 14/69, 18/69, 19/69, 22/69, 23/69, 24/69, 31/69, 47/69 и 52/69) во точката 1 одредбата под 99 се менува и гласи:

„99) 061-10-10

и 061-20-11,

12, 13 и 14 Шеќер, нерафиниран, во кристал, во коцки, во прав и шеќер-глави

17.01/1а, 1б,
2а, 1,
2, 2б

во износ од 0,10 динари за 1 килограм;“.

2. Оваа наредба влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Бр. 17-419/1

17 декември 1969 година

Белград

Директор
на Сојузниот завод за цени,
Никола Филиповиќ, с. р.

662.

Врз основа на членот 52 став 1, во врска со членот 30 од Основниот закон за заштитата при работата („Службен лист на СФРЈ“, бр. 15/65 и 28/66) Сојузниот совет за труд пропишува

П РА В И Л Н И К

ЗА ЗАШТИТАТА ПРИ РАБОТАТА ПРИ ИЗРАБОТКА НА ЕКСПЛОЗИВИ И БАРУТИ И ПРИ МАНИПУЛИРАЊЕ СО ЕКСПЛОЗИВИ И БАРУТИ

А. ОПШТ ДЕЛ

1. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со овој правилник се пропишуваат мерките и нормативите на заштитата при работата на лицата што вршат производство, преработка, доработка, лабораторија, делаборација, испитување, уништување и чување на експлозивни и барути (во понатамошниот текст: опасни материи).

Член 2

Одредбите на овој правилник се однесуваат на опасните делови на погон и на производните процеси, операции, работни места и воопшто на дејствија и уреди при производство, доработка, преработка, лабораторија и делаборација, испитување, уништување и чување на опасните материи наведени во членот 4 од овој правилник.

Член 3

Ако некоја материја од категоријата на опасните материи од членот 4 на овој правилник не е спомената или обработена во посебниот дел на овој правилник, во поглед на таа материја треба да се применат соодветните одредби од овој правилник што се однесуваат на материјата која по особините и начинот на третирањето е најблиска на таа материја.

1. Определување на поимите

Член 4

Како опасни материи, во смисла на одредбите на овој правилник, се сметаат:

- 1) бризантни експлозивни:
 - а) естри на азотна киселина: нитроглицерин, нитроглицол, нитроцелулоза, пентрит и сл.;
 - б) ароматични нитросоединенија: тротил, пикринска киселина и сл.;
 - в) нитрамини: хексоген, тетрил и сл.;
 - г) смеси: тротил-хексоген, тротил-пентрит, аматоли, флегматизовани и пластифицирани експлозивни и сл.;
 - д) сите видови стопански експлозивни;
- 2) иницијални експлозивни:
 - а) фулминат на жива;
 - б) олово азид;
 - в) олово тринитрорезорцинат;
 - г) тетразен;
 - д) диинитродиазофенол и сл.;
- 3) барути:
 - а) малодимни еднобазни барути (нитроцелулозни);
 - б) малодимни двобазни барути (нитроглицерински динитродигликолни);
 - в) малодимни тробазни барути (нитроглицерински);
 - г) композитни погонски смеси;
 - д) црни барути;
- 4) пиотехнички смеси:
 - сигнални, обележувачки, трасерни, светлечки, запаливи, термитски, димни, иницијални и забавувачки;
- 5) средства полнети со материите наведени од 1 до 4: штапини, капсули, муниција и сл.

Член 5

Покрај опасните материи наведени во членот 4 на овој правилник, како опасни материи се сметаат и другите материи кога се во таква состојба што во погонски услови да можат со воздухот да создадат експлозивни или запаливи смеси во форма на гасни смеси или суспензии на цврсти или течни честици во воздухот.

Член 6

Опасен погон претставува објект или група објекти во кои се вршат производство, доработка, преработка, лабораторија, делаборација, испитување, уништување и чување на опасни материи.

Опасен погон се дели на опасен дел и неопасен дел на погон.

Член 7

Опасниот дел на погон го сочинуваат објектите во кои се вршат операции со опасни материи односно во кои се присутни опасни материи (опасни објекти).

Во опасниот дел на погон се вбројуваат и неопасните објекти што се наоѓаат во подрачјето на опасната зона околу опасните објекти.

Член 8

Неопасниот дел на погон го сочинуваат техничко-административните објекти, објектите на општествениот стандард и помошните објекти на погонот (неопасни објекти), кои само посредно служат за работата со опасни материи но во кои нема опасни материи, како: погонска администрација, гардероби, трпезарии, механички работилници, котларници, трафостаници, магацини на неопасни материи, погони на киселини, работилници на амбалажа и сл.

Член 9

Работно место со зголемена опасност е работно место со посебни работни услови што опфаќа работни операции со опасни материи.

Член 10

Особено осетливо работно место е работно место со зголемена опасност, на кое од работникот се бара посебно искуство, стручност и концентрација, поради комбинирано регулирање на повеќе фактори и параметри заради постигање нормален тек на работната операција и обезбедување сигурност при работата, као и самостојно дејствување во вонредни случаи.

Член 11

Дозволена количина на опасни материи во некоја просторија или објект е максималната дозволена вкупна количина на опасни материи која смее да се наоѓа во просторијата или објектот.

Член 12

Дозволен број лица во опасниот објект или просторија е максималниот дозволен број на лица кој смее истовремено да се наоѓа во објектот или просторијата. Надзорниот персонал не се засметува во дозволеният број на лицата.

Член 13

Сигурна оддалеченост на објектот претставува минимално меѓусебно растојание помеѓу соседните објекти, кои во случај на експлозија или палење на максималната дозволена количина на опасни материи во еден опасен објект не овозможува пренесување на експлозијата или пожарот врз соседниот опасен објект, а оштетувањата на соседните објекти ги ограничува на предвидениот обем. Сигурната оддалеченост се простира кружно околу опасниот објект. Сигурната оддалеченост се мери помеѓу меѓусебно најблиските надворешни страни на ѕидот на два соседни објекта. Помали анекси во кои нема опасни материи, ниту луѓе, не се земаат предвид. Како сигурна оддалеченост од други погони или делови на еден опасен погон, се смета

соодветното растојание помеѓу два најблиску лоцирани објекти на едниот и другиот погон, односно помеѓу деловите на еден погон.

Член 14

Сигурната оддалеченост односно границата на сигурната зона се определува врз основа на чл. 15 и 29 од овој правилник, а зависи од:

- 1) количината и видот на опасната материја;
- 2) типот и намената на објектот (тип на зграда, заштитен насип, покривка, конфигурација на околниот терен, пошуменост и др.);
- 3) типот и намената на соседните објекти, при што се има предвид предвидениот степен на оштетувањата на соседните објекти.

Член 15

Со оглед на дејството на можната експлозија или пожар на опасна материја врз околината на опасниот објект, просторот околу него се дели на:

- 1) зона на преносот на детонацијата, во која е можен директен пренос на детонацијата или пожарот;
- 2) зона на тешки оштетувања, во која се рушат носечките ѕидови на зградите поради дејство на удирен бран и тешки летечки парчиња, но не доаѓа до директен пренос на детонацијата со воздушен удирен бран;
- 3) зона на средни оштетувања, во која се рушат лесни преградни ѕидови, натстрепници и лесни покриви, избиваат рамките на прозорците и вратите, се оштетуваат надворешните цевоводи и сл.;
- 4) зона на лесни оштетувања, во која се кршат прозорските стакла и керамиди, се оштетуваат рамките на прозорците и вратите и сл. Оваа зона се смета сигурна во смисла на загроеноста и на човечките животи;
- 5) сигурна зона, во која доаѓа само до делумно оштетување на прозорците.

Член 16

Како спакувана опасна материја се подразбира опасна материја сместена во амбалажа според важечките прописи за транспорт во јавниот сообраќај.

Член 17

Согорливи материјали се материјали кои можат да горат но не даваат лесно запаливи смеси со воздухот, како: дрво, хартија, текстил, органски материји и сл.

2. Техничка документација

Член 18

За секое производство на опасни материји односно друго дејствие од членот 2 на овој правилник или за секој дел на производство што сочинува технолошка целина, кои ги опфаќаат опасните материји од членот 4 односно опасните погони од членот 6 на овој правилник, мора да постои елаборат (техничка документација) кој носи назив: „Технолошка постапка“.

Технолошка постапка е основен технички документ и служи као база за регулирање на сите технички прашања, како и на заштитата при работата во определено производство (погон). Покрај вообичаената содржина на елаборатот, како составен дел на процесната техничка документација, Технолошката постапка во смисла на овој правилник мора да содржи:

- а) технолошки шеми со преглед и опис на производните фази и операции. Во тие шеми, прегледот и описот мораат да бидат наведени сите неопходни технолошко-технички параметри кои го условуваат предвидениот безбеден тек на производство;
- б) дијаграм на временското траење и на синхронизацијата на одделните фази и операции, со цел да се обезбеди рамномерен тек на производ-

ството и најмало можно натрупување на материјалите и работниците на определени места;

в) материјален и енергетски биланс — по фазите и операциите односно по објектите, со цел да се обезбеди рационална и безбедна циркулација на материјалите и флуидите;

г) ситуационен план и список на објектите, со назначување на дозволените количини опасни материји и дозволениот број работници за секој опасен објект и за секоја просторија кај објектите со повеќе простории.

Дозволените количини опасни материји се определуваат врз основа податоците од точ. б) и в) на овој став и од табелите на сигурните оддалечености од членот 29 на овој правилник, а дозволениот број работници — врз основа на точ. а) и б) од овој став. Во секој случај мораат да се применуваат соодветните одредби што се однесуваат на производството на опасни материји од посебниот дел на овој правилник;

д) шема на внатрешниот транспорт, со назначување на правците, количините и динамиката, како и на начинот и условите на превозот на опасни материји и на неопасни материји во кругот на опасните погони, и на опасни материји во неопасни делови на погони или во неопасни погони. Кон таа шема треба да се приложат техничките елементи за сообраќајниците. Шемата на внатрешниот транспорт се заснова врз податоците од точ. б) в) и г) од овој став, како и врз одредбите на одделот од овој правилник во кој е регулиран начинот на транспортот;

е) шема на движењето на работниците во кругот на опасниот погон, која го опфаќа движењето условено со технолошката постапка, надзорот и контролата, а во која посебно треба да се прикаже доаѓањето на работното место и напуштањето на работното место;

ж) работни прописи. — За секој објект односно производна фаза, операција и работно место мораат да се донесат работни прописи кои се базираат врз технолошката постапка, организационата структура односно поделбата на трудот и во локацијата на извршувањето на определено дејствие. Зависно од споменатите фактори работните прописи можат да бидат и комбинирани, за повеќе операции, но во нив во секој случај мораат недвосмислено и јасно да се пропишат и опишат дејствијата и условите во кои треба да се вршат, како и одговорности на секој одделен извршител за нивниот правилен тек.

Работните прописи задолжително ги опфаќаат и техничките упатства за употребата и ракувањето со применетите машини, апарати, инструменти и средства за производство воопшто.

Составен дел на работните прописи сочинуваат и одредбите за дозволените и недозволените интервенции и реглажи на средствата за производство во текот на производството, како и за условите што мораат да се остварат за да се извршат одделни интервенции што не се дозволени во регуларниот тек на производството.

Работните прописи мораат да ги определат дејствијата при приготвувањето за почеток на определена операција, за регуларен тек на операцијата, за завршување на операцијата и при напуштање на работното место.

Работните прописи мораат да определат како се постапува во случаите на нарушување на регуларниот тек на извршувањето на определено дејствие, во случаите што можат да се предвидат, како и при присилно запирање на работата поради причините од членот 22 на овој правилник. Работните прописи задолжително содржат и одредби во врска со контролата на текот на дејствието на кое прописите се однесуваат, со надзор над објектот во целост и со поврзување со претходната и наредната операција;

з) прописи за заштитата при работата. — За секој погон и технолошка постапка, објект, односно производна фаза, операција и работно место, кон работните прописи или во нивен состав а во посебно

поглавје, мораат да се донесат технички прописи за заштитата при работата. Во овие прописи се определуваат конкретните услови за безбедно вршење на пропишаните производни операции, видот на средствата и опремата за лична заштита и условите и начинот на нивната употреба, како и одговорноста за остварување на пропишаните услови и мерки. Посебно се прецизираат мерките и постапката за случаите на отстапување од нормалните — пропишаните услови на работата. Во овие прописи се наведуваат дозволените количини опасна материја и дозволниот број работници за односниот објект или негов дел.

Изработката на прописите за заштитата при работата, од овој член, се заснова врз податоците од елаборатот Технолошка постапка, врз одредбите на другите важечки прописи за заштитата при работата, одредбите на овој правилник и другите соодветни акти и прописи;

з) технички услови за сировините, материјалите, полупроизводите, што се користат во производството и за готовите производи. Овие технички услови мораат недвосмислено и прецизно да го определуваат квалитетот на материјалите и начинот на проверувањето на тој квалитет. Ако може да се примени југословенски стандард (JUS), се наведува само шифрата на стандардот;

с) прописи за технолошката контрола во текот на производството. Во посебен прилог или како составен дел на технолошката шема и описот од точ. а), е) и ж) на овој став мора да се утврди постапката за технолошката контрола на текот на производството. За таа цел, а врз основа на техничките услови и документацијата од точката а) на овој став мораат да се пропишат местата и органите што ја вршат контролата, параметрите што се проверуваат, начинот и времето односно зачестеноста на вршењето на контролата и содржината и формата на документацијата за контролата на текот на производството.

Член 19

За секој опасен погон односно технолошка постапка се утврдува:

1) список на особено осетливите работни места и на работните места со зголемена опасност. Во овој список мора за работникот за секое работно место да се пропише потребната квалификација и стручност, а евентуално и другите неопходни услови (пол, возраст, здравствени услови, физичка кондиција, психофизички особини и др.);

2) список на работните места на кои не е дозволено нормирање на работите поради зголемена опасност од експлозија или пожар, при вршењето на работите на тие работни места;

3) список на работните места на кои не е дозволена работа ноќе поради зголемена опасност од експлозија или пожар при вршењето на работите на тие работни места.

Член 20

За секој опасен погон, опфаќајќи го поединечно надворешниот енергетски развод (електрична енергија, пара, топла вода), разводот на вода, разводот на други флуиди, технолошките разводи, канализацијата (посебно технолошката канализација), средствата за врски и сигнализација, објектите со зградите и инсталациите, со уредите, машините, апаратите, инструментите итн., се донесуваат прописи за периодичните прегледи и одржувањето.

Со овие прописи се утврдуваат обемот, начинот, местата и времето на периодичните прегледи, како и органите одговорни за тие прегледи, и содржината и формата на документацијата што треба да се формира и ажурно да се води.

Составен дел од овие прописи, покрај одредбите за техничката документација и периодичните прегледи што се засноваат врз Основниот закон за заш-

титата при работата и врз републичките закони за заштитата при работата и од прописите според ст. 1 и 2 на овој член, сочинуваат и одредбите за траењето и за замената на определени елементи на орудијата за работа и уредите, како и одредбите за тековното одржување на средствата за производство, и тоа за затинање, подмачкување, тековна заштита од корозија, чистење и сл.

Прописите за периодичните прегледи и за одржувањето на средствата за производство се засноваат врз документацијата од членот 18 став 2 точ. а), г), е) и ж) на овој правилник, врз техничката инвестициона документација и машинските карти.

Овие прописи го определуваат и начинот на координирањето и синхронизацијата на работата врз контролата на исправноста и одржување на средствата за производство со производството во потесна смисла на зборот.

Член 21

Прописите за периодичната контрола на работните услови во производството се донесуваат врз основа на важечките технички и здравствено-технички прописи од областа на заштитата при работата и врз податоците од елаборатот Технолошка постапка (член 18 став 2 точ. а), е) и ж).

Со овие прописи се утврдуваат местата, времето — зачестеноста, материјата и начинот на контролата, како и органите одговорни за спроведување на контролата и за преземањето на мерки во случај на наоди што ги преминуваат границите на толерантното подрачје. Со овие прописи се определува и обврската за изработка и водење на соодветна документација — евиденција за вршењето на контролните мерења, начинот на водењето и формите на документацијата и органот кој е должен да ја води. Како работни услови од ставот 1 на овој член се подразбираат особено: загадувања на воздухот отровни или опасни во поглед на палење односно експлозија, појава на електро-статички набивања, температура и релативна влажност на воздухот во објектот и сл.

Член 22

Со посебни прописи се утврдува постапката во случај на вонредни услови. Како вонредни услови се подразбираат: очигледна опасност од пожар или експлозија, избивање пожар или експлозија, очигледна опасност од труење поради ненормално загадување на воздухот, елементарни непогоди, како: грмежи во непосредна близина на погонот, поплава, земјотрес, орканска луна и сл. Со овие прописи се определува начинот за соопштување на почетокот и престанокот на траењето на вонредните услови, органот кој одлучува за соопштување и врши соопштување, постапката и мерките што се преземаат во однос на производството во тек и во однос на работниците.

Член 23

Противпожарни прописи се донесуваат врз основа на одредбите од Основниот закон за заштитата од пожар („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 18/56 и „Службен лист на СФРЈ“, бр. 10/65) и според технолошките специфичности што се засноваат врз документацијата од членот 18 став 2 точка а) на овој правилник.

Автоматските уреди за гасење пожар кои се составен дел од уредите за производство се третираат во склопот на наведената документација од членот 18 на овој правилник.

Член 24

Постапката во смисла на овој правилник при истражувачките и развојните работи, се регулира со посебни прописи.

За изведување на полуиндустриски опити и опити во погонски услови, задолжително е со прописите да се определат обемот и содржината на документа-

цијата која мора да се усвои пред изведувањето на опитот, органите за ревизија и усвојување на таа документација и органите за стручно раководење и изведување на опитите.

Член 25

За случај на привремено отстапување од утврдените мерки и нормативи на заштитата при работата поради приспособување кон настанатите измени услови врз кои работната организација не може да влијае, мораат да се определат и овластат соодветни стручни органи и да се пропише начинот за донесување одлуки и мерки кои ќе осигурат услови за безбедна работа.

II. ЗАЕДНИЧКИ МЕРКИ НА ЗАШТИТАТА НА УРЕДИТЕ И СРЕДСТВАТА ЗА РАБОТА

1. Распоред и оддалеченост на опасните објекти

Член 26

Дејствијата од членот 2 на овој правилник е дозволено да се вршат само во опасен дел на погон.

Член 27

Опасниот дел на погон мора да биде лоциран така што да не го загрозува неопасниот дел на погонот, другите уреди и објекти, и обратно — самиот да не биде загрозен од другите објекти и уреди. Опасниот дел на погонот мора да биде лоциран на пропишана сигурна оддалеченост од населби, училишта, болници, јавни објекти, железнички станици, морски, речни и воздушни пристаништа, железнички и друмски уреди, водови од висок напон итн., што треба да се обезбеди во усогласеност со урбанистичкиот план на населбите, при што се регулира и ограничувањето на дополнителната изградба на објекти во границите на зоната на можното дејство на експлозија во опасни објекти.

Опасниот дел на погон мора, по правило, да биде лоциран на терен кој има природна заштита, а ако тоа не е можно, се поставува на отворен терен при што се преземаат мерки на заштита со изградување соодветни заштитни насипи, со пошумување и со соодветното разместување на објектите.

При избирање терен за изградување опасен дел на погон, треба да се избегнуваат поројни и лизгави терени а ако тоа не е можно, претходно мораат да се преземаат мерки за санирање на теренот.

Во IX сеизмичка зона на опасност не е дозволено изградување на опасни објекти.

Член 28

Распоредот на опасните објекти мора да биде таков што да се избегне можноста за пренесување на детонацијата и пожарот врз соседните објекти, како и рушење на соседните објекти со воздушен удирен и сеизмички бран предизвикан од експлозија во определен опасен објект.

Опасни објекти можат да се лоцираат во границите на зоната на средни оштетувања. Во зоната на тешки оштетувања можат да бидат лоцирани само неопасни објекти во кои не се задржуваат луѓе, и чие евентуално разрушување не доведува до зголемена опасност за другите објекти односно погони.

Два или повеќе опасни објекти можат од стањовиштето на меѓусебното загрозување да се третираат како еден објект, ако тоа изречно го бара технолошката постапка, во кој случај е дозволено таквите објекти меѓусебно да бидат лоцирани во зоната на тешки оштетувања, но како единствена група во однос на соседните објекти мораат да го исполнуваат барањето од ставот 2 на овој член.

Неопасните објекти на опасен погон во кои се наоѓаат поголеми групи луѓе, како трпезарии, гардери, простории за засолнување на луѓето во вонредни услови, лаборатории, механички работилници и сл. мораат да бидат лоцирани во границите на сигурната зона.

Член 29

За определување на сигурната оддалеченост се применува табелата 1 односно 1а, со тоа што опасните материи според осетливоста односно енергетската вредност се делат на три категории, и тоа:

— категорија I: иницијални експлозивни и иницијални смеси за детонатори во сува состојба (до 25% влага), детонаторски и дуплекс-капсли;

— категорија II: бризантни експлозивни, нитроцелулоза со содржина на вода до 10%, пиротехнички смеси кои по активирање можат експлозивно да се распаѓаат, иницијални експлозивни со над 25% вода и црн барут во слободна и пресувана состојба;

— категорија III: малодимни барути, композитни смеси, суви динитро-соединенија (DNT), нитроцелулоза со содржина на вода или алкохол над 10% и пиротехнички смеси кои не се распаѓаат експлозивно, или е тоа можно само во исклучителни услови.

Табелата 1а се применува за опасните материи од I категорија. Табелата 1 се применува за опасните материи од II категорија. За опасните материи од III категорија сигурната оддалеченост се смета на тој начин што количината на опасната материја се намалува за 50% и сигурната оддалеченост се чита од табелата 1. За опасните објекти без заштитни насипи сигурната оддалеченост мора да се удвои, а кај објекти каде што може да дојде само до дефлаграција, ако соседниот објект се наоѓа во правецот на издувната страна на опасниот објект, сигурната оддалеченост се зголемува за 50%.

За определување на сигурната оддалеченост за објектите надвор од оградата на претпријатието се применува табелата 1б за сите опасни материи.

Во табелата 1б се наведени топлините на експлозијата Q_v за некои експлозивни материи.

Објектите кај кои постои опасност од пожар мораат да бидат оддалечени меѓусебно или од другите објекти според прописите за заштитата од пожар, но не помалку од 20 метра; ако се обезбедени со соодветни мерки на заштита (пожарни видови, насипи, заштитни видови и сл.) доволна е оддалеченост од најмалку 6 метра.

За објектите или работите од членот 2 на овој правилник со муниција или со елементи од муниција, што содржат опасни материи, треба да се смета со количините на присутна чиста опасна материја, односно да се применат соодветните посебни прописи.

СИГУРНИ ОДДАЛЕЧЕНОСТИ НА ОПАСНИТЕ ОБЈЕКТИ

Табела 1

— за опасни материи од II и III категорија —

Количина на експлозив M	Оддалеченост на вкопаните магазини — меѓусебно	Оддалеченост на вкопаните работилници — меѓусебно и на вкопаните работилници од вкопаните магазини	Оддалеченост на работилниците со заштитен насип — меѓусебно, на работилниците со заштитен насип од магазините со заштитен насип и на работилниците со заштитен насип од вкопаните работилници	Оддалеченост на објектите со заштитен насип опасни од експлозија од објектите опасни од пожар и од неопасните објекти на опасниот дел на погонот	Оддалеченост на објектите со заштитен насип опасни од експлозија од објектите на неопасниот дел на погонот
kp	$1,25 \sqrt[3]{M}$ m	$2,5 \sqrt[3]{M}$ m	$3 \sqrt[3]{M}$ m	$4 \sqrt[3]{M}$ m	$8 \sqrt[3]{M}$ m
10	2,7	5,4	6,5	9 односно 20	50
20	3,4	6,8	8,1	11 „ 20	50
40	4,3	8,6	10	14 „ 20	50
60	4,9	9,8	12	16 „ 20	50
80	5,4	11	13	18 „ 20	50
100	5,8	12	14	19 „ 20	50
150	6,7	14	16	22 „	50
200	7,3	15	18	24	50
400	9,2	18	22	30	59
500	10	20	24	32	64
600	11	21	25	34	68
800	12	23	28	37	74
1000	13	25	30	40	80
2000	16	32	38	51	102
4000	20	40	48	64	128
5000	22	43	52	69	137
6000	23	45	55	73	146
8000	25	50	60	80	160
10000	27	54	65	87	173
20000	34	68	81	109	217
30000	39	78	93	125	249
40000	43	86	103	137	274
50000	46	92	111	147	294

Забелешка: 1. Кај опасни згради без заштитни насипи оддалеченоста мора да се удвои.
 2. За муницијата и за елементите на муницијата важат посебни прописи.
 3. Количината M претставува еквивалент TNT и се пресметува по формулата $M = C \cdot Q \cdot 10^{-3}$, каде што е C = количина на експлозивот во kp, Q = топлина на експлозијата во Cal/kp.
 4. За главни магазини на експлозивни материи важат одредбите од прописите за складирање и изградба на магазини за експлозивни материи.

Табела 1a

СИГУРНИ ОДДАЛЕЧЕНОСТИ НА ОПАСНИТЕ ОБЈЕКТИ

— за опасни материи од I категорија —

Количина на експлозив	Оддалеченост на вкопаните работилници — меѓусебно	Оддалеченост на вкопаните работилници — меѓусебно и на вкопаните работилници од вкопаните магазини	Оддалеченост на работилниците со заштитен насип — меѓусебно, на работилниците со заштитен насип од магазините со заштитен насип и на работилниците со заштитен насип од вкопаните работилници	Оддалеченост на објектите со заштитен насип опасни од експлозија од објектите опасни од пожар и од неопасните објекти на опасниот дел на погонот	Оддалеченост на објектите со заштитен насип опасни од експлозија од објектите на неопасниот дел на погонот
kp	m	m	m	m	m
10	4	8	10	12 односно 20	50
20	4	8	10	12 „ 20	50
40	4	8	10	12 „ 20	50
60	5	10	12,5	15 „ 20	50
80	6	12	15	18 „ 20	50
100	7	14	17,5	21 „	50
150	8	16	20	24	50
200	10	20	25	30	50
400	11	22	27	33	59
500	12	24	30	36	64
600	13	26	33	39	68
800	15	30	37	45	74
1000	17	34	41	51	80

Забелешка: Кај опасните објекти без заштитни насипи, растојанието мора да се удвои.

Табела 16

СИГУРНОСНИ ОДДАЛЕЧЕНОСТИ НА ОПАСНИТЕ ОБЈЕКТИ

— за сите опасни материи —

Количина на експлозив	До училишта, болници, театри и терени за јавни собири	До населени објекти, железнички станици и пристаништа	До железнички и друмски комуникации
кг	м	м	м
25	60	60	35
50	100	60	60
100	100	100	75
150	130	130	100
200	150	150	110
400	200	200	120
500	230	230	190
600	250	250	200
800	300	300	240
1000	320	320	256
2000	400	400	320
4000	600	515	380
10000	850	650	450
20000	1200	820	600
40000	1550	1100	700
50000	1800	1200	800

Забелешка: 1. Ако објектот е заштитен со насип, пресметаната оддалеченост може да се намали на половина.
 2. Кај капсели и бавногоречки и детонирачки штатини се пресметува нето тежината на експлозивот.
 3. М претставува еквивалент TNT и се пресметува по формулата: $M = C \cdot Q \cdot 10^{-3}$, каде што е C = количина на експлозивот во кг, Q = топлина на експлозијата во Cal/kg.
 4. За иницијални експлозивни и смески $M = C$.

Табела 1в

ТОПЛИНИ НА ЕКСПЛОЗИЈАТА Q_v

Експлозив	Густина kg/dm^3	Топлина Cal/kg
Тротил	1,5	1010
Тротил	0,85	810
Хексоген	1,5	1290
Хексоген	0,95	1270
Пентрит	1,65	1360
Пентрит	0,85	1360
Тетрил	1,55	1090
Тетрил	1,0	920
Нитроглицерин	1,6	1480
Аматол 8/20 (80% NH_4NO_3 20% TNT)	1,3	990
Аматол 85/20	0,9	980
Аматол 40/60	1,55	1000

Кај средствата за иницирање се зема предвид вкупната количина на чистата опасна материја содржана во средството.

2. Круг на опасен погон

Член 30

Кругот на опасен погон мора да биде обезбеден со надворешна ограда и со внатрешна ограда или на пригоден начин одвоен од неопасните погони и од другиот дел на претпријатието.

Надворешната ограда мора да биде оддалечена најмалку 50 метра од опасните објекти. Ако опасниот објект е заштитен со заштитен насип или со заштитен сид, ова отстајание може да изнесува најмалку 30 м.

Околу надворешната ограда мора да се обезбеди појас во ширина од 100 м, во кој не се дозволува никаква изградба и се пропишува ограничување на движењето на луѓе и на вршењето на работи.

Од надворешната страна на надворешната ограда во појас широк 25 м мора да биде извршено претрчување на дрвјата.

Од внатрешната страна на надворешната ограда мора да се обезбеди мек појас широк 5 м, како пожарен заштитен појас.

Височината на надворешната ограда мора да биде најмалку 220 см.

Надворешната ограда, по правило, треба да биде осветлена на соодветен начин.

Минувалиштата низ оградата мораат според бројот и положбата да бидат поставени така што да им овозможуваат на работниците истовремено брзо и несметано напуштање на погонот и влегување на противпожарните или санитетските екипи во кругот на погонот.

Влезот во опасниот погон мора да биде поставен така што да овозможува брз преглед и контрола на исправите.

Минувалиштата низ оградата за транспорт на опасните материи мораат да бидат поставени одвоено од минувалиштата за луѓе. Каде што тоа не е можно, со соодветна организација и со техничко решение треба да се оневозможи вкрстосување на исто ниво на опасните материи и луѓето.

Член 31

Теренот на опасниот дел на погонот, колку што тоа го допушта земјиштето, треба да се пошуми со лисјари. Во кругот на опасниот погон треба да се одржува ниска трева. Не смее да се дозволи да се лежи на почвата од суви лисја и гранки. На соодветен начин треба да се оневозможи навезање и внесување песок во работните простории.

3. Опасни објекти — згради

Член 32

Објектите за работа со опасни материи се делат на објекти изложени на опасност од експлозија и објекти изложени на опасност од пожар.

Член 33

Конструкцијата на зграда изложена на опасност од експлозија мора да дозволува ослободување на притисокот и да попречува расфрлање парчиња надвор од границите на сигурноста.

Зградите од ставот 1 на овој член, по правило, мораат да бидат приземни, а ако технолошката постапка изречно бара поинаку, дозволени се и пове-

Кекатни згради. Подестите и носечките конструкции на кат не се сметаат како катови. Постоене мансарди на такви згради не е дозволено.

Просториите на кат мораат да имаат нужен излез непосредно на отворен простор или заштитно минувалиште.

Член 34

Зависно од технолошката постапка што ќе се врши во нив и од меѓусебната загрозеност на објектите, зградите изложени на опасност од експлозија треба да му одговараат на еден од следните типови:

- а) тип на лесна конструкција,
- б) тип на конструкција со издувна страна,
- в) тип на рамковна конструкција,
- г) тип на вкопан градеж со земјен натслој.

Член 35

Зградите од типот на лесна конструкција се градат од материјали и елементи кои во случај на експлозија во објектот не можат да дадат големи парчиња и парчиња со остри рабови.

Ваквите згради се поставуваат таму каде што не се очекува опасно дејство однадвор, и тие, по правило, треба да бидат заштитени со заштитен настил.

Член 36

Зградите од типот на конструкција со издувна страна се состојат од три отпорни јаки зида, додека едниот ѕид — издувниот е изграден од лесен материјал.

Конструкцијата и дебелината на отпорните ѕидови мора да ѝ одговара на заштитата од дејството на воздушен удирен бран и од разлетување на материјали во случај на експлозија во објектот, а површината на издувниот ѕид мора да биде доволна за да овозможува ефикасно слабеење на притисокот настанат од експлозијата.

Двата бочни зида мораат да бидат извлечени најмалку 1 метар пред издувниот ѕид и мораат да минуваат низ покривот и да го надвишуваат покривот за половина метар.

Зградите со издувна страна можат да бидат од лесен тип и од тежок тип. Зградите од лесен тип со издувна страна имаат лесен покрив, а зградите од тежок тип со издувна страна имаат отпорен јак покрив, кој заради подобар издиз се качува спрема издувниот ѕид под агол од најмалку 15°.

Зградите со издувна страна, ако тоа го бара технолошката постапка, можат да се состојат од повеќе работни простории. Во тој случај треба преградните ѕидови на просториите со издувна страна да се извлечат барем 1 метар пред издувниот ѕид.

Ако се во прашање згради во кои се наоѓаат односно се преработуваат лесно запаливи материјали, како црн барут, растворувачи и сл., неопходно е со посебни додатни мерки да се попречи пренесување на пламенот од просторија во просторија (автоматски уреди за гаснење, противпожарни ѕидови и сл.).

Член 37

Зградите од типот на рамковна конструкција се состојат од челични или армиранобетонски носачи со исполна од лесен материјал од кој не можат да се формираат тешки летечки парчиња. Носечките ѕидови (рамови) мораат да бидат добро поврзани со покривот и темелот. Покривот мора да биде отпорен спрема паѓање на потешки предмети кои можат да бидат расфрлени со експлозија во соседните објекти. По правило, покривот треба да биде покривен со слој земја дебел најмалку 50 cm.

Преградните ѕидови, зависно од намената и содржината на експлозивната материја спрема технолошката постапка, можат да бидат изведени како лесни ѕидови или како отпорни ѕидови.

Член 38

Тип на вкопан градеж со земјен натслој претставуваат бетонски конструкции кои, освен предниот ѕид, се покриени со земја. Земјениот покривач мора да биде дебел најмалку 50 cm.

Земјениот покривач не смее да содржи камен материјал. Покривот мора да биде изграден од материјал кој во случај на експлозија во објектот не може да даде тешки летечки парчиња.

Член 39

Зградите изложени на опасност од пожар мораат да ги исполнуваат следните барања:

1) конструктивните материјали мораат да бидат незапаливи, а дрвените елементи (врати, прозорци и сл.) мораат да бидат на соодветен начин заштитени — тешко да прифаќаат огин;

2) конструкцијата мора да штити од пренесување пожар;

3) конструкцијата мора да дава доволна заштита од летечки запаливи парчиња.

Овие згради, зависно од нивната намена според технолошката постапка, треба да ги исполнуваат барањата на одредбите на соодветните противпожарни прописи.

Член 40

Приодите и влезовите во опасни објекти мораат да имаат цврста и рамна но не лизгава површина, која не создава прав. Приодите пред влезовите мораат да бидат изведени така што да можат лесно да се чистат.

Ходниците и тунелите мораат да бидат доволно широки за транспорт. Разминување на транспортните средства во приоден ходник или тунел не е дозволено.

Член 41

Излезните врати на опасни објекти мораат да се отвораат нанадвор и да водат непосредно на отворен простор или заштитно минувалиште. Лизгави и летечки врати не се дозволени. Заклучување на врати смее да се врши само од надворешната страна. Бројот на излезните врати треба да се определи според големината на просторијата и бројот на запослените, така што работниците да можат најбргу да ги напуштат просториите на објектот.

Секоја работна просторија во опасен објект мора да има најмалку една излезна врата или нужен излез непосредно на отворен простор или на заштитено минувалиште. Вратите мораат да бидат лесно пристапни и мораат да се отвораат во правецот на излегување со лесно притиснување на површината на вратата. Димензиите на вратите се определуваат зависно од технолошката постапка, т.е. од предвидениот внатрешен транспорт и од бројот на работниците. Прагови на вратите во опасни објекти не се дозволени.

Нужните излези од катовите треба да бидат од незапалив материјал, освен тобоганот за брзо напуштање на објектот, и треба, по правило, да се наоѓаат на делот на ѕидот на кој нема прозорци. Во просториите со лесно запалив материјал прозорците во близината на излезот треба да бидат застаклени со нескршливо стакло.

Член 42

Прозорците во работните простории на опасен објект мораат да бидат димензионирани така што да обезбедуваат пропишано осветление и природно проветрување, ако тоа се врши низ прозорци. Во работните простории во кои постои можност од повреда на работниците или во кои во случај на разбивање на окната постои опасност од загалување на опасните материји со стаклен крш, што би ја зголемило опасноста од експлозија, прозорските окна треба да бидат од лесна, провидна или проѕирна пластична материја која не дава остри парчиња, а под повишен воздушен притисок од една страна ре-

лативно лесно испаѓа од прозорската рамка. Стаклото не смее да има дефекти во форма на меурчиња, кои можат да дејствуваат како леќа и под влијание на слични зраци да предизвикаат опасност од пожар. Прозорците што гледаат на сончевата страна мораат да бидат засенчени или да имаат окна што даваат дифузно светло. Прозорците мораат да бидат поставени така што да можат да се отвораат без качување на скали. Парапетната плоча под прозорците од внатрешната страна мора да биде поставена со пад кон внатрешноста на просторијата, под агол од 45° . Во опасни објекти светларници со стаклени плочи не се дозволени.

Член 43

Сидовите на работните простории на опасен објект во кои се јавува прав или испарување на опасни материји мораат да бидат мазно обработени, непорозни и погодни за перење. За премачкување или обложување на сидовите можат да се употребуваат само материјали што се чистат лесно, кои не се лупат и не пукаат. Материјалите што со опасна материја прават осетливи експлозивни споеви не смеат да се употребуваат.

Член 44

Подот во просториите изложени на опасноста од пожар или експлозија мора да има рамна, мазна но не лизгава или порозна површина, без напнатини и пукнатини, која е погодна за перење и чистење. Подот мора да биде во усогласеност со работниот процес односно со опасната материја што се наоѓа во просторијата и не смее да овозможи создавање искри во случај на постојано опасност од иницирање на опасната материја со искра.

Површината на подот мора да биде на рабовите заоблена и изведена по сидовите угоре.

Во подот можат да се наоѓаат канали ако тоа го бара технолошката постапка и ако тоа со посебни прописи не е изречно забрането, но мора да се попречи евентуално таложење на опасни материји во каналите.

Употреба на покривки од кокосови влакна и сл. е забранета.

Член 45

Сите канали со кои се спроведуваат отпадоци од опасни материји треба пред влевањето во технолошката односно општата собирна канализациона мрежа да имаат базени-таложници од соодветен вид и капацитет, за отстранување на опасните материји преку таложење. Каналите не смеат да овозможуваат неконтролирано губење на содржината и мораат да имаат доволен наклон за да го попречат таложењето на опасните материји во каналот сè додека не стигнат до базен-таложникот. Базен-таложникот треба да биде од таква конструкција што пливачката и сталежената опасна материја да не може да отиде со водата натаму од таложникот, и да е овозможена едноставна контрола и чистење на таложникот.

Член 46

Покривната конструкција на опасните објекти мора да биде градена од лесни, спрема оган отпорни конструктивни материјали.

Член 47

Ако опасен објект има лесен покрив, тој мора да биде видно обележен дали е прооден или не.

Како лесен покрив се подразбира конструкција со тежина до 150 kg/m^2 .

Член 48

Околу опасниот објект треба да се наоѓа троаар широк најмалку 70 cm.

4. Заштитни насипи — сидови

Член 49

Заштитни насипи како заштитни елементи се градат од земја, без камен и чакал.

Широчината на круната на заштитниот насип мора да биде најмалку 100 cm, а височината најмалку 100 cm над стреата на покривот на зградата, со тоа што правата повлечена од која и да било точка од сидовите на активниот објект до која и да било точка на пасивниот објект да мора да минува низ заштитниот насип. Стопата на насипот може да биде оддалечена од сидот на зградата најмногу 200 cm, а ако тоа го бара интерниот транспорт, од страната на влезот може да биде оддалечена 300 cm, со тоа што таа, по правило, треба да се постави од најмалку загрозената страна. Наклонот на насипот може да биде од 1:1 до 1:1,5 — зависно од геомеханичките особини на земјиниот материјал.

Земјените насипи треба да бидат обраснати со ниска трева, а по можност можат да бидат засадени со лисјари.

Заради попречување на лизгање, во случај на несоодветен материјал или недостаток на простор, земјените насипи можат да бидат подвидани со монолитен бетон до $1/3$ од височината на насипот од надворешната страна, а до $1/5$ од височината на насипот од внатрешната страна.

На внатрешната страна на насипот мора да биде обезбеден одвод на атмосферска вода, така што да се попречи излевање на таа вода преку приодите или во објектот.

Наместо насип, како заштита околу објектот во кој не се наоѓа повеќе од 2.500 kg експлозив, изразено како тротилски еквивалент, ако заштитниот насип од технички причини не може да се постави (ако нема доволно место), може да се користи сид од армиран бетон или од набиена земја. Сидот од набиена земја се изградува од конструкции од несогорлив материјал, со тоа што просторот помеѓу нив да се исполнува со набиена земја или со друг несогорлив материјал. Дебелината на таквиот сид во круната мора да изнесува најмалку 100 cm, а височината на сидот најмалку 100 cm над стреата на покривот на зградата, при исполнување на условите што важат за заштитните насипи. Дебелината на бетонскиот сид во круната може да биде 50 cm. Оддалеченоста на сидот од зградата мора да биде толкава што да ѝ одговара на оддалеченоста на круната на нормално поставениот насип.

Член 50

Отворите за минувалишта во заштитните насипи мораат да бидат поставени така што околните згради да се заштитени од непосредно дејство на воздушен удирен бран во случај на експлозија или директен пламен. Отворите мораат да бидат поставени така што најголемата маса на опасната материја во објектот да не биде поставена во оската на ходникот (отворот), туку правата повлечена од центарот на масата на опасната материја нормално на оската на ходникот да заклопува со сидот на кој се наоѓа влезот, агол од 40° до 60° . Ако соседните згради или сообраќајници не можат да се избегнат, минувалиштето низ насипот мора да биде изведено со најмалку два прелома на правецот.

Во случај на меѓусебно поврзување на објектите со надземни или со вкопани ходници, во зависност од количините и осетливоста на опасната материја во објектите и од меѓусебното загрозување на објектите, можат да се постават соодветни армиранобетонски прегради кои наполно го попречуваат проникнувањето на воздушниот удирен бран. На насипот помеѓу два опасни објекта не смее да има отвори. Каналите или цевководите за пара, киселина и сл. преставуваат исклучоци. Поставување транспортери низ насип се дозволува само кога тоа го бара технолошката постапка, под услов со конструкцијата и положбата да е оневозможено дејството на воздушниот удирен бран од еден објект на друг.

Во насипот, од надворешната страна, може да се лоцира комора за засолниште на работниците.

Член 51

Ако пред издуната страна на опасниот објект се наоѓаат други згради или сообраќајници на растојание помало од сигурната оддалеченост, мора да се постави заштитен насип и пред издуната страна на објектот. Карактеристиките на овој насип се исти како и оние што се наведени во членот 49 од овој правилник.

5. Инсталации за греење и проветрување

Член 52

Работните простории и прирачните и меѓуфазните магацини, по правило, се греат.

Опасните објекти смеат да се греат со топла вода, водена пара или со топол воздух.

Ако се во прашање помали објекти, особено на стрелишта, на места за уништување експлозивни материји и сл., во кои нема можност за наведените начини на загревање, дозволена е употреба на електрични грејни тела од специјална конструкција со експлозивна заштита.

Температурата на слободните површини на грејните тела или цевководите во просториите на опасниот објект не смеа да премине 120°C , ако посебни прописи не определуваат поинаку. Грејните тела мораат да бидат мажни. Не е дозволена употреба на конвектори и ребрести грејни тела. Грејните тела мораат да бидат бојосани така што лесно да се уочи собирањето прав врз нив, и мораат да бидат лесно пристапни за чистење.

Ако опасниот објект се загрева со уфрлање топол воздух, рецикулација на воздухот на е дозволена, а грејните тела мораат да се наоѓаат надвор од опасната просторија.

Член 53

Проветрувањето на опасните објекти може да биде природно или вештачко. Ако проветрувањето е природно, сите канали за вентилација мораат да бидат изведени така што да се попречи нивното загадување или да се собира каков и да било материјал во нив, како и директно да проникнуваат низ нив во објектот дожд, туѓи тела, птици и сл.

Ако проветрувањето на опасните објекти се врши преку вентилациони уреди, конструкцијата на тие уреди мора да биде изведена според прописите во поглед на условите што владеат во просторијата која се проветрува. Влезните и излезните отвори на уредите за проветрување мораат да се заштитат со метална мрежа. Пуштањето на вентилаторите во работа мора да биде можно и надвор од опасниот објект односно просторија.

Ако од технолошки причини не е можна херметизација на процесите при кои настануваат прав, пара, гасови и чад, токсични, експлозивни или опасни во поглед на палењето, загадувањето на воздухот во работната просторија мора да се сведе на дозволените граници со фаќање истите на местото на создавањето и со нивно отстранување надвор од просторијата преку вентилациони уреди чија конструкција им одговара на прописите што важат за конкретните услови.

Член 54

Уредите со ложиште мораат да се наоѓаат во посебна зграда и не смеат да бидат во близината на зградите изложени на опасноста од пожар и експлозија. Тие мораат да бидат оддалечени и од пастишта по кои се превезуваат опасни материји, така што да не можат да предизвикаат палење на истите. Опациите мораат да имаат уред кој оневозможува искрпање искри.

6. Инсталации на електрично осветление и на моторскиот погон, електрични разводни батерии и постројки

Член 55

Во опасниот дел на погон се забранети поставување и употреба на какви и да било воздушни водови за разведување на електрична енергија.

Секој спасен објект односно група опасни објекти морат да имаат такви уреди што струјата да може да се исклучи со помош на прекинувач на една или повеќе точки оддалечени од објектот.

Член 56

Сите електрични инсталации за осветление и моторскиот погон, како и приборот и опремата за тие инсталации во опасната просторија, зависно од видот на опасните материји и од специфичните услови мораат да бидат изведени според важечките прописи за електричните постројки за работа со експлозивни материји односно за работа на надземни места загроени од експлозивни смеси, во изведување на „S“ од соодветен степен на заштита и група на палење.

Во просториите каде што со технолошкиот процес е предвидено палење како редовна појава, електричната инсталација, уредите, апаратите и електричните водови, ако се поставени, треба да бидат отпорни на пламен според барањата што ги поставува процесот.

Член 57

Моторите за погон, како и сите електрични уреди, треба да бидат поставени, по можност, надвор од опасната просторија или на незагроени места. Ако таквите места не се привремено или трајно споени со опасните простории со врати, прозорци или други отвори, не е потребно да се применат електрични инсталации од S изведување. Во противно, задолжително се применува S изведување освен кога посебни прописи определуваат поинаку.

Член 58

Опасните простории, во согласност со одредбите на членот 56 од овој правилник, мораат да се осветлуваат со светилки во S изведување, ако со овој правилник не е предвидено поинаку.

Ако светилките во опасната просторија се поставени во затворена вдабнатина во сидот, во соседната просторија или на слободен простор, тие не мораат да бидат во S изведување. Така поставените светилки треба да ја осветлуваат опасната просторија низ добрo затнат прозорец. Светилката во затворената вдабнатина во сидот на опасната просторија мора да биде херметички затворена со стаклено своно, така што во неа да не може да проникнува гас.

Стаклото на прозорецот од ставот 2 на овој член низ кој се осветлува загроената просторија мора да биде дебело најмалку 5 mm. Ако стаклото е изложено на механичко оштетување, треба да се заштити со метална мрежичка со жици најмалку 4 mm пречник и со отвори во мрежичката најмногу до 50×70 mm.

Електричните водови за осветление во просториите со опасна материја треба, по можност, да се водат низ незагроени места.

На араматурата за сијалицата што ги осветлува експлозивно загроените простории мора да биде означена најголемата сила на сијалицата што се става во неа. Сијаличните араматури поставени во затворена просторија и во ходниците, поврзани со нив, и сл. морат да бидат зацврстени на сидот или таванот со анкер-винтови и со цементен малтер. Сијаличната араматура во загроените простории не смеа да виси на приклучниот кабел, туку мора да се обеси на посебно јаже.

Член 59

Кога при производството на опасни материи е потребно непрекинато напојување со електрична струја, а прекилот на струјата би можел да предизвика пожар или експлозија, мора да се располага со соодветен резервен извор на електрична енергија, кој се вклучува според барањата на технолошката постапка.

Член 60

Се смета дека електричните уреди се исправни во поглед на изведувањето и степенот на заштитата само ако имаат важечки сертификат за исправноста.

Член 61

Преносните светилки од низок напон, од пропишано изведување и степен на заштита дозволено е во опасните објекти да се употребуваат само кога тоа изречно го пропишува технолошката постапка.

Преносните акумулаторски рачни ламби дозволено е да се употребуваат само кога нивното изведување им одговара на условите во опасниот објект.

7. Заштита од гром

Член 62

Сите згради во опасниот дел на погон мораат да бидат заштитени од гром со громобранска инсталација. Громобранската инсталација на опасните објекти мора да биде изведена така што да не дозволува прескок на искра од громобранските водови врз машините и опремата во објектот. Челичната конструкција и металните маси треба да се спојат со громобранската инсталација.

Градењето и одржувањето на громобранската инсталација се изведува според одредбите на важечките технички прописи за громобраните.

8. Погонски, работни машини и уреди

Член 63

Моторите, редукторите и другите преносници на сила, по правило, се поставуваат во посебна просторија осигурена од влегување на прав или пара од опасната просторија.

Ако пренесувањето на силата во опасната просторија каде што постои опасност од палење со празнење на статичкиот електрицитет или е можно таложење на опасната материја по елементите на преносниците — се врши со ремен, ременичните преносници мораат да бидат електроспроводни и да имаат уред кој со сигурност го попречува лизгањето на ременот по ременицата или оската.

Не е дозволена употреба на затворени ременични преносници, ако не се атестирани за употреба во условите што владеат во просториите во кои се наоѓаат.

Член 64

Работните машини и апарати што се наоѓаат во опасни простории мораат да бидат конструирани и изведени така што да не можат да предизвикаат палење или експлозија на опасна материја поради топлина, триење, удир и сл.

Затворачите на капацитите и елементите за зацврстување, како и вијците, винтовите и сл. на надворешните и внатрешните подвижни делови мораат да бидат осигурени од испаѓање. Деловите што се тријат мораат да бидат чисти, без прав, и лесно пристапни заради контрола. Машините и апаратите што во текот на работната бараат постојан надзор, мораат да имаат два прекинувачи за вклучување и исклучување на струјата. Едниот прекинувач треба да се наоѓа во производната просторија, а другиот во просторијата за погонските мотори. Машините и апаратите што не бараат постојан надзор, можат да имаат еден прекинувач за вклучување и исклучување на струјата, кој треба да се наоѓа надвор од производната просторија.

Сите машини и апарати и нивните мотори мораат да бидат прописно уземјени и галвански споени со другите метални маси на објектот.

Машините и апаратите мораат да имаат неопходни контролно-мерни инструменти.

Член 65

Работните машини и апарати, при чија употреба, и покрај преземените мерки за заштита, постои можност да дојде до експлозија во текот на нормалниот тек на работните операции, треба да се постават во одделна просторија или да се засолнат со соодветни штитови, за да се заштитат работниците од дејството на евентуална експлозија.

Во случајот од ставот 1 на овој член на работниците им се забранува пристап на такви места во текот на траењето на работната операција. Ова мора да се обезбеди со соодветни сигнални уреди, а по потреба и со автоматско блокирање на погонските уреди.

Прекинувачите, уредите за управување, контролните инструменти и сл. на таквите уреди мораат да се наоѓаат на одвоено сигурно место.

Член 66

Електричните сушници што служат за сушење на опасни материи односно сушниците што се наоѓаат во опасни простории, по правило, мораат да бидат стабилни. Ако од погонски причини сушницата мора да биде подвижна, електричниот приклучок мора да биде изведен како постојан. На подвижниот електричен вод не смее да има продолжетоци ниту смее да има враќај прекинувач.

Корисниот простор на електричните сушници со природно проветрување мора да биде наполно одвоен од грејните тела, така што да е наполно оневозможено опасната материја да стигне до тие тела. Грејните тела мораат да бидат распоредени така што да се постига рамномерен распоред на температурата во корисниот простор, без можност на локални прегревања.

Температурата на сидовите на корисниот простор, на кое и да било место, во текот на загревањето и работата не смее да ја надмине температурата која е 15°C над работната температура, а во никој случај не смее да достигне 2/3 од температурата на распаѓањето на опасната материја што се суши.

Кај сушници со вештачко проветрување не е дозволена рецикулација на воздухот, туку мора да се уфрла само свеж воздух. При тоа мора да биде обезбедено овој воздух да не може со себе да носи прав од опасните материи. Ваквите сушници мораат да имаат сигурносен уред кој оневозможува загревање на грејните тела ако не е во работа вентилаторот (уфрлање на воздух).

Сушниците мораат да имаат соодветни инструменти за контрола на работата на сушницата и температурата. Тие инструменти не можат да бидат сместени на вратата на сушницата.

Сушницата мора да биде опремена со уред за регулирање на температурата, кој дозволува колебања на работната температура во границите $\pm 2^\circ\text{C}$.

Органот за прилагодување на термостатите мора да биде на соодветен начин обезбеден од можност на неовластено поместување.

Сушницата мора да има сигурносен уред кој кога температурата во работниот простор на сушницата ќе ја mine границата од 15°C над работната температура — автоматски го прекинува доводот на електричната енергија и дава звучен сигнал. Овој уред мора да биде врзан со термостатот за регулирање на работната температура, така што и тој да се прилагодува со прилагодување на термостатот.

Сите уреди на сушницата (прекинувачи, термостати и сл.) мораат да бидат изведени и поставени така што да се осигурени од механички влијанија и во погонските услови да не можат да предизвикаат отворено искрење.

Член 67

Садовите за меѓуфазен транспорт на опасните материи во растурена состојба мораат да бидат изработени од материјал кој не искри, не влијае врз таа материја и со неа не создава опасни соединенија.

Конструктивниот материјал мора да биде од соодветна тврдост (помек материјал), за да се избегне опасноста од експлозија или палење поради удар или триење. Алуминиум може да се употреби како конструктивен материјал за амбалажа само ако не постои можност од триење или удар на железни предмети на сидовите на амбалажата.

Садовите мораат да бидат мазни и непорозни, од таква форма што да можат лесно да се чистат. Спојните места мораат добро да се затинаат. Каде што технологијата бара, сидовите мораат да имаат капацити.

Дрвената амбалажа однатре обложена со лим мора да биде изведена така што лимената влошка да лежи во дрвениот сандук, та опасната материја да не може да втаса помеѓу лимената влошка и сандукот.

Ако за растурена опасна материја како меѓуфазна амбалажа се употребуваат вреќи, тие мораат да бидат изработени така што да е исклучена можноста од појава на статичен електрицитет, расипување и прашење.

Вреќи од хартија како амбалажа за меѓуфазен транспорт не смеат да се употребуваат.

При манипулирање со опасна материја надвор од работилницата, садовите, ако немаат капацити, мораат да бидат покриени.

Амбалажата за елементи на муниција кои содржат опасни материји, односно за муниција, мора да биде конструирана така што да обезбеди сигурно манипулирање без можност од тркалање, меѓусебно судирање и триење на елементите, од испаѓање и какви и да било други појави кои би можеле да предизвикаат иницирање на опасната материја што тие елементи или муниција ја содржат.

Амбалажата мора да биде приспособена кон условите пропишани за транспорт.

Член 68

Во опасните простории во кои постои опасност од пожар или експлозија можат да се наоѓаат само најнеопходниот алат и прибор, кои мораат да се чуваат на определено место.

Рачниот алат и приборот мораат да бидат од материјал кој не искри, ако посебни одредби на овој правилник и работните прописи на објектот не определуваат поинаку.

9. Транспортни средства

Член 69

Во кругот на опасен погон не е дозволена употреба на локомотиви и други возила со ложиште, ниту на возила со електричен погон од тролан тип.

Друмските и шинските возила со електричен акумулаторски погон или со мотори со внатрешно согорување нормално изведени можат да се користат во кругот на опасниот погон ако им одговараат на прописите за транспортот на експлозивните материји во јавниот сообраќај, но само со тоа да не смеат да се запираат пред опасниот објект поблиску од 20 м, а без задржување можат да минуваат непосредно покрај опасните објекти, освен покрај оние каде што се појавуваат запаливи или експлозивни гасни смеси. Ако во објектот се наоѓа само експлозивна материја спакувана за јавен сообраќај, овие возила можат да се запираат во непосредна близина на опасниот објект.

Моторните возила што се опремени така што да не можат да предизвикаат палење на опасните материји или на експлозивните гасни смеси можат да се запираат непосредно пред сите опасни објекти, а можат да влегуваат само во просториите каде што се наоѓа експлозивната материја спакувана за јавен сообраќај.

Електро-кари во случај на транспорт на неспакувана експлозивна материја (меѓуфазен транспорт), можат да се користат само како влечно возило.

Во опасните објекти или во нивните делови, во кои се работи со муниција или со нејзини елементи, кои се спакувани во пропишаната меѓуфазна амба-

лажа според ставот 9 на членот 67 од овој правилник, просториите за сместување на таквите елементи во смисла на одредбите од овој член се третираат како објекти кои содржат опасна материја спакувана за јавен сообраќај.

За внатрешниот транспорт, со можност за влечување во сите опасни објекти каде што тоа го бара технолошката постапка, можат да се користат само возила кои се така конструирани и задвижувани што во никој случај да не можат да предизвикаат палење на опасните материји или на експлозивните гасни смеси, ниту да овозможат испаѓање, превртување, лизгање и сл. на садовите со опасна материја. Такви возила се:

- 1) самоодни возила посебно атестирани за условите што постојат во објектот;
- 2) рачни кари, рачни колички, рачни виљушкари и сл., со тркалечки лежаи и со гуми на тркалата;
- 3) шински возила без мотор, со тркалечки лежаи и со тркала од брџа и сл.;
- 4) висечки транспортни садови без механички погон, со тркалечки лежаи и со соодветни тркала обложени со гума;
- 5) носилки од соодветна конструкција — за случаите кога е пропишано рачно носење.

Член 70

Транспортери, дигалки, лифтови и уреди за пневматски или хидрауличен транспорт можат да се употребуваат за транспорт на опасни материји во опасните објекти и помеѓу опасните објекти, ако со тоа не се зголемува опасноста од експлозија или од пожар и ако имаат:

- 1) погонски машини во согласност со одредбите на овој правилник;
- 2) направи што го попречуваат слободното паѓање, лизгање, превртување, испаѓање и сл.;
- 3) направи што во случај на транспорт помеѓу објектите оневозможуваат евентуално пренесување на детонацијата помеѓу објектите.

Овие транспортни средства мораат да им одговараат на сите барања наведени во членот 64 од овој правилник.

Член 71

Во неопасен погон за транспорт на опасна материја можат да се користат сите транспортни средства определени за друмски и железнички транспорт, со тоа што таа материја да е спакувана во пропишана амбалажа за друмски и железнички транспорт. Ако опасната материја се наоѓа во садови за меѓуфазен транспорт, може да се превезува само со возилата и со транспортните средства наведени во членот 69 од овој правилник.

10. Средства за врска и сигнализација

Член 72

Секаде каде што тоа технологијата го бара опасните објекти мораат да бидат меѓусебно поврзани со погодни и сигурни средства за врска (телефони, интерфони, телевизиски камери, догласни цевки и сл.).

Од определени точки во опасниот погон мора да биде можно во најкус рок да ѝ се даде алармен сигнал на противпожарната единица. Уредите за давање алармен сигнал мораат да ги исполнуваат следните услови:

- 1) мораат да бидат распоредени по опасниот погон, така што од кој и да било опасен објект да се оддалечени помалку од 30 м, а главните водови на тие уреди мораат да бидат поставени надвор од зоната на сеизмички оштетувања;
- 2) мораат да бидат изведени и заштитени така што функционирањето да им е постојано обезбедено и да се достапни без оглед на евентуален пожар или сл., без оглед на евентуално снемивање на струја, како и без оглед на тоа дали погонот работи;
- 3) мораат да бидат заштитени од случајно или ненамерно активирање, а секогаш достапни на сите работници или на чуварскиот персонал на погонот.

Во алармниот центар (противпожарна единица) не смее да постои можност за забуна во поглед на местото од кое е даден алармен сигнал.

11. Заштита од статичен електрицитет**Член 73**

Во случаите кога не може да се попречи создавање на електростатични набои, заштитата од статичен електрицитет се состои во попречување на собирање на настанатите набои односно во намалување на опасноста од изедначување на потенцијалот на статички наелектрисаното тело со потенцијалот на спротивно наелектрисаните тела или земја преку електрична искра која, ако располага со доволна енергија, може да предизвика палење односно експлозија на опасните материји, на гасна експлозивна смеска, на смеска на пара од лесно запаливи течности со воздухот или на запалив прав развиен во воздухот.

Член 74

Задолжителна заштита од статичен електрицитет се презема во сите простории односно на сите работни места каде што постои опасност од создавање на гасни експлозивни смеси, експлозивни смеси од пара на лесно запаливи течности со воздухот, експлозивни смеси од течни или цврсти честичи на лесно запаливи односно експлозивни материји со воздухот.

Мерки на заштита се преземаат и кога се работи со неспакувани опасни материји, ако постои можност од нивна иницијација со празнење на статичен електрицитет.

Член 75

Заради заштита од статичниот електрицитет од членот 74 на овој правилник, задолжително се води сметка за следното.

Сите машини, апарати и друг прибор мораат да бидат прописано уземјени. Сите цевоводи на составите мораат да бидат премостени и уземјени. Отпорот на уземјувањето не смее да биде поголем од 10 ома.

Подот, покрај тоа што ги исполнува условите од членот 44 на овој правилник, мора да биде електропроводен и уземјен. Отпорот мерен помеѓу електродата поставена на кое и да било место на површината на подот и земјата не смее да биде поголем од 10⁶ ома. За случај на опасност што е локализирана на определен дел на просторијата, можно е делумно поставување на електропроводен под.

Подот не смее да биде премачкан со електронеспроводни материји.

Кваките на влезните врати мораат да бидат уземјени, ако посебни прописи не определуваат поинаку.

Ако тоа го дозволува технолошката постапка, релативната влажност на воздухот во опасната просторија треба да се одржува над 70%.

Каде технолошката постапка и условите тоа го дозволуваат, ако не е можно одржување висока влажност на воздухот треба да се примени јонизирање на воздухот или вдување на јонизиран воздух.

Каде технолошката постапка тоа го дозволува, треба да се зголеми електричната спроводливост на неспроводните материјали со графитирање или со употреба на други антистатичи. Работната облека не смее да биде од материјал кој електростатички лесно се набива (синтетички влакна), а обувките мораат да бидат електропроводни. Отпорот на обувките мора да изнесува помеѓу 10⁴ и 10⁷ ома.

Член 76

Системот на уземјувањето за заштита од статичен електрицитет мора да се испита пред пуштањето на системот во работа и мора периодично да се контролира најмалку двапати годишно, во влажен и во сув период. За сите испитувања мора да се направи записник, а резултатот — да се внесе во контролната книга.

Член 77

Мерење на статичниот електрицитет мора да се врши периодично на работните места во опасните простории, според прописите и во временските периоди од членот 21 на овој правилник, но не поретко од еднаш месечно. Мерењето е задолжително при секоја промена на технолошката постапка.

Резултатите на мерењето треба да се запишат во контролната книга.

12. Противпожарни средства**Член 78**

Противпожарна заштита се организира и се опrema според одредбите на Основниот закон за заштитата од пожар и соодветните технолошки прописи и норми.

Член 79

Секој опасен објект мора да има соодветна опрема и средства за гаснење почетен пожар.

Член 80

Опасен погон мора да има доволни количини вода за гаснење на пожар и соодветна мрежа на хидранти со комплетна хидрантска опрема.

Довод на вода мора да биде обезбеден од две страни, така што ниеден хидрант да не може да остане без вода во случај на квар во водоводната мрежа. Главните водови на водоводната мрежа не е дозволено да се поставуваат под заштитни настипи и објекти, како и непосредно покрај опасни објекти. Овие инсталации треба да се постават надвор од зоната на сеизмичко влијание предизвикано со евентуална експлозија, а зависно од интензитетот и местото на експлозијата и од геофизичките особини на земјиштето. На помали групи опасни објекти кај кои не постои водоводна мрежа, како што се магацини, места за опити или за уништување на експлозивни материји и сл., мора да се обезбеди сигурен извор за напојување со вода и во соодветни садови доволна количина вода за гаснење на почетен пожар. За издвоени објекти со мала содржина опасни материји доволно е поставување апарати за гаснење на почетен пожар и садови со песок.

Член 81

Ако технолошката постапка тоа го дозволува и пропишува, на местата каде што поради карактерот на работата односно предметот на производството може да се очекува почесто палење, задолжително се поставуваат автоматски уреди за гаснење што го локализираат пожарот и им даваат заштита на запослените работници.

Член 82

За гаснење на евентуално запалена облека, во близина на објектите на кои им се заканува опасност од пожар, на правците на напуштањето на опасната просторија, треба да се постават тушеви или базени со вода и азбестни покривачи.

13. Опитни станици, стрелишта и пробни ходници**Член 83**

Опитните станици за испитување на експлозивни материји (минерско-технички испитувања) мораат да се наоѓаат на сигурна оддалеченост од производните и други објекти, но не поблиску од 200 m од најблискиот опасен објект.

Земјиштето на кое се наоѓа опитната станица мора да биде заградено, за да се попречи влегување на лица кои не се запослени во односниот реон. Минувањето низ тоа земјиште мора да биде организирано така што да се овозможува влегување само на запослените лица.

Минерско-техничките испитувања на опасните материји мораат да се изведуваат на отворен за тоа определен простор или во соодветни бункери. Просторите за опити или бункерите мораат да бидат поставени односно изградени така што да оневозможуваат летање на парчиња надвор од осигурената зона и да го попречуваат штетното дејство на воздушниот удирен бран и звучните и сеизмичките ефекти врз околината. При просторот за опити односно бункерот мора да се постави соодветно засолниште и градобран за засолнување на персоналот што врши опити.

Подготвување мостри за опити мора да се врши во одвоени простории.

Испитување на иницијални и комбинирани капсли, детонаторски капсли, електрични запалки, електрични капсли и електрични детонатори се врши во боксови опремени за таа цел. Станицата за овие испитувања може да биде поставена во опасен дел на погон на сигурна оддалеченост од опасните објекти.

Мострите на опасните материји треба да се чуваат во одвоени прирачни магацини или во обезбедени простории на опитната станица, во согласност со одредбите на овој правилник.

За време на вршењето на опитите мора со соодветни мерки да се попречи пристап на други лица во просторот каде што се вршат опити.

Опитната станица мора да биде опремена со соодветна оптичка, а по потреба и звучна сигнализација.

Член 84

Станица за балистички испитувања (стрелиште) се поставува на сигурна оддалеченост од производните и други објекти, но не поблиску од 200 m од тие објекти.

Оваа станица мора да биде изградена и организирана така што да е оневозможено разлетување на парчиња или скршнување на зрна надвор од осигурената зона, како и штетно дејство на воздушниот удирен бран и сеизмичките и звучни ефекти врз околината, и да е попречен пристап на други лица.

Затворен објект (тунел) за испитување на стрелачка муниција и елементи на стрелачка муниција треба да се постави на сигурна оддалеченост од опасните објекти, која може да биде помала од 200 m, со тоа што да се обезбеди заштита од звучните ефекти.

Станиците за балистички испитувања се изградуваат, се организираат и се експлоатираат онака како е тоа регулирано со посебните прописи, со прописите што важат за Југословенската народна армија, со тоа што при тоа е задолжително да се применуваат и одредбите од овој правилник.

Член 85

Пробни ходници се објекти со потребните уреди за испукување и испитување на метански рударски експлозивни и електрични детонатори. Пробниот ходник мора да се наоѓа во определен дел на опитната станица оддалечен најмалку 100 m од другите згради во кругот на опитната станица, а 250 m од производните згради.

Издуната страна на пробниот ходник мора да биде насочена кон заштитниот насип или ѕид, на раздалеченост од 10 m од отворената страна на пробниот ходник или кон отворениот простор, при што мора да постои ограда оддалечена најмалку 100 m од издуната страна. Набљудувачницата мора да биде поставена паралелно со пробниот ходник и мора добро да го штити набљудувачот.

Наспроти издуната страна на пробниот ходник, на растојание од најмалку 10 m, се поставува уред за мерење и пуштање метан, магацин за сместување на челично пише со метан и прирачен магацин за чување на јаглен прав.

За време на вршење опити во пробниот ходник, мора да биде активна светлосната сигнализација или мора со договорен знак да се попречи пристапот на други лица во пробниот ходник.

14. Хемиски лаборатории

Член 86

Зградата на погонската односно фабриката лабораторија за испитување на опасни материји може да биде лоцирана во кругот на опасниот погон, во кој случај смее да биде близу опасните објекти најмногу до границите на зоната на лесни оштетувања. Таа зграда мора да биде изградена од материјал кој е отпорен спрема оган. Инсталациите на погонската енергија, осветлението, грењето, вентилацијата, противпожарната заштита и сл. треба да им одговараат на општите одредби од овој правилник.

Во лабораториите за испитување на опасните материји, просториите, уредите и апаратите за работа мораат да им одговараат на следните посебни услови:

1. За загревање и сушење опасни материји се користат индиректно загревање со помош на вода, пара и топол воздух или инертен гас. Ако за сушење се употребуваат електрични сушници, тие мораат да им одговараат на условите од членот 66 на овој правилник.

2. Разместувањето на лабораториските средства за работа: инвентарот, уредите итн. мора да биде такво што да овозможува функционална, непречена и безбедна работа според одредбите на овој правилник и другите важечки прописи.

3. Дигесториумот треба да биде изработен, по можност од материјал кој не гори. Основната конструкција треба да е од профилирано железо или алуминиум, отворите — пополнети со плекси-стакло, а работната површина на масата прекриена со керамички плочки. Ако дигесториумот е изработен од друг материјал, неговата употреба треба да биде наменски ограничена, што се регулира со работни упатства, со постапки при работата и со мерки на заштита. При работа со лесно запаливи и експлозивни материји не е дозволена употреба на отворен пламен и решои од отворен тип. За оваа цел мораат да се употребуваат грејни тела од затворен тип, со индиректен пренос на топлина. Дигесториумот мора да има уред за вентилација. Електромоторот на вентилаторот мора да биде изведен во соодветен степен на заштита.

4. Уредите за испитување на хемиската стабилност на опасните материји треба да се сместат во посебна просторија уредена на соодветен начин и подготвена за тој вид испитувања, а зависно од опасната материја чија хемиска стабилност се определува.

5. Во посебната просторија мораат да се наоѓаат уреди со кои заради мерење опасниот материјал се доведува до експлозија, како: апарат за испитување на осетливоста на удир, апарат за мерење на осетливоста на триење, апарат за испитување на перидите на индукцијата итн.

Начинот на земањето, преносот, приемот и чувањето на мострите на опасна материја, се регулира со техничко-технолошката документација, со сите мерки на претпазливост во смисла на одредбите од овој правилник.

6. Местата за аналитичка контрола на технолошките процеси можат да се наоѓаат во производните згради, но во одвоени простории.

7. Каналите во лабораторија низ кои течат отпадните води мораат да имаат слевници за таложење. Овие слевници треба почесто да се чистат од наталожените отпадоци, а потоа талогот да се уништи на местото за уништување на опасни материји.

15. Места за уништување на опасни материи**Член 87**

Изградбата и организирањето на местата за уништување на опасни материи, вклучувајќи ја тука и муницијата и нејзините елементи, се вршат според посебни прописи, со тоа што при тоа во сè треба да се придржуваме и кон одредбите на овој правилник.

Просторот на кој се врши уништување мора да биде заграден и да е од соодветна големина, зависно од начинот на уништувањето и од количината и видот на материјата што се уништува.

Просторот мора да биде доволно оддалечен од најблиските објекти, така што тие да се обезбедени од штетното дејство на воздушниот удирен бран, летечки парчиња, звучни и сеизмички ефекти и отровни гасови и испарувања. Таа оддалеченост зависи од видот и количината на опасната материја што треба да се уништи и од начинот на кој таа материја ќе се уништува. Просторот на кој се врши уништувањето мора да биде обезбеден од пренесување и ширење на пламенот. Во близината мораат да бидат поставени средства за гасење на пожар, како и за засолниште, што го користат работниците за време на уништувањето.

16. Технички за опасни операции**Член 88**

Зградите на објектите во кои се вршат полуиндустриски опити за технолошки процеси и операции во состав на технологијата на експлозивните материи (техникуми), како и инсталациите, опремата за производство, средствата за заштита и средствата за работа во тие објекти мораат да им одговараат на барањата пропишани во овој правилник односно на одредбите на соодветните прописи за заштитата при работата.

Уредите за полуиндустриски опити од разни видови и технологии можат да се наоѓаат во една просторија, но истовремено можат да работат само оние од нив што претставуваат технолошка целина, и при чија работа е обезбедена соодветна сигурност.

17. Прирачни, меѓуфазни и главни магацини**Член 89**

Прирачни магацини се помали објекти за чување опасни материи во мали количини во растурена состојба или во манипулативно пакување. Тоа е помала зграда во близината на производниот објект, или за соодветна цел пригодно одделение во производната зграда. Во нив не се вршат работи на непосредното производство, туку опасната материја се чува во ограничени количини за понатамошна преработка или се сместува преостанатата опасна материја од опасните производни простории за времето кога не се работи.

Меѓуфазни магацини се посебни згради во кои опасната материја се чува во меѓуфазна амбалажа на пат помеѓу две фази на производството.

Прирачен магацин, ако е одделна зграда, како и меѓуфазен магацин, може да биде надземна, полупоклопана или вкопана зграда или зграда тип бункер, без визба, од материјал отпорен спрема орган и атмосферски влијанија.

Во поглед на изградбата, сигурната оддалеченост, проветрувањето и греењето на прирачните магацини и меѓуфазните магацини важат одредбите од овој правилник за опасните објекти.

Главни магацини се одвоени згради во кои се чуваат опасни материи во амбалажа пропишана за јавен транспорт. За подигање, уредување и обезбедување на главните магацини важат одредбите на прописите за складирањето и прометот на експлозивните материјали, а за заштитата при работата во тие магацини — прописите за чувањето и ракува-

њето со експлозивните материи во складовите и магацините, како и соодветните одредби од овој правилник.

За чување муниција и нејзини елементи, покрај одредбите од овој правилник важат и одредбите на посебните прописи и на прописите што важат за Југословенската народна армија.

18. Комуникации**Член 90**

Патиштата наменети за внатрешен транспорт на опасни материи мораат да имаат тврда, мазна но не лизгава површина, која не создава прав и не се дроби при нормално користење за транспорт. Патот мора да биде доволно широк за разминување, зависно од применетите транспортни средства. Патот мора да биде на толкава оддалеченост од енергетските објекти кои имаат отворено огниште, што да е напивно исклучена можноста од палење со искри, пепел и сл. на опасната материја која се транспортира. Патиштата треба да бидат поставени така што да им одговараат на барањата за условите и начинот на транспортот утврдени со технолошката постапка.

Патиштата не смеат да минуваат пред издувните ѕидови и покрај опасните отвори низ заштитниот напал освен приодите за неопходно послужување на постројката.

Член 91

Железничките пруги наменети за внатрешен транспорт низ опасни погони се градат и се одржуваат според прописите што важат за Југословенските железници.

На местата за натовар, истовар и претовар во опасните погони пругата мора да биде изведена во хоризонтала.

Пругата мора постојано да се одржува во чиста состојба и да се чисти од суви и запаливи материи.

19. Средства за лична заштита и лична заштитна опрема**Член 92**

Работници запослени во производството на опасни материи мораат да носат заштитна работна облека, капа односно шамија и чевли, како и други средства за лична заштита и лична заштитна опрема предвидена со работните прописи.

Работните облеку, долните рубелини, чорапите, капите односно шамиите мораат да бидат изработени од материјал одбран во врска со опасностите на кои можат да бидат изложени работниците запослени на определени работни места. Облеките мораат лесно да се симнуваат. Копчињата на облеката не смеат да бидат од метал или целулоид.

Заштитните облеку мораат да се одржуваат во исправна состојба и мораат да бидат чисти и уредни. Одржувањето и перењето на заштитната работна облека што доаѓа во допир со експлозивни или отровни материи, мора да биде организирано во кругот на претпријатието, надвор од опасниот дел на погонот. Изнесување на таква нечиста работна облека надвор од определениот круг на претпријатието е забрането.

Обувките мораат да бидат изработени така што да не можат да предизвикаат искра. Електроспроводните обувки мораат да им одговараат на одредбите од членот 75 на овој правилник.

Заштитната опрема мора да се чува надвор од работната просторија, на местото што е определено за тоа.

20. Објекти на општествениот стандард**Член 93**

Во близината на влезот во опасниот погон или на pogodно место мораат да се наоѓаат гардероба со бања и простории предвидени за земање храна —

трпезарија, простор определен за пушење и простор за престој на работниците во вонредни услови предвидени со одредбите на овој правилник. Сите наведени простории мораат да бидат опремени на соодветен начин, според важечките санитарни и други прописи.

Споменатите објекти мораат да бидат лоцирани така што работниците да се заштитени од евентуална опасност од опасните објекти, т. е. според одредбите на чл. 28 и 29 од овој правилник.

Просторот за пушење треба да се наоѓа или во составот на трпезаријата или на заградени погодни места во кругот на опасниот погон, така што да не се загрозува сигурноста на погонот. Оддалеченоста на овој простор од опасните објекти мора да изнесува онолку колку изнесува сигурната оддалеченост според табелите 1 и 1а од членот 29 на овој правилник, но не смее да изнесува помалку од 20 метра.

Просторот за пушење мора да биде опремен со противпожарни средства (за гасење почетен пожар), со садови за гасење качунки и со електрични запалки за палење цигари.

Трпезариите и гардеробите можат да служат и за заголпување на работниците од опасните објекти за време на грмежи. Во тој случај прозорските окна на тие простории мораат да бидат изведени така што да се избегне опасноста од повреди на луѓето со скршено стакло.

III. ПРИМЕНА НА МЕРКИТЕ НА ЗАШТИТА

1. Сировини (употреба и чување)

Член 94

Во производството можат да се пуштат само сировините и материјалите што ги задоволуваат барањата на техничките услови според членот 18 став 2 точка з) од овој правилник, а за кои мора да постои официјален атест што го направил одговорниот орган на организацијата.

Употреба на неконтролирани сировини и материјали или сировини и материјали што отстапуваат од барањата на техничките услови не е дозволена.

По исклучок, можат да се пуштат во производство и сировини и материјали што не им одговараат на барањата на техничките услови, но само ако тоа не го загрозува нормалниот тек на технолошкиот процес и кога за тоа постои писмена согласност од одговорниот стручен орган на работната организација.

Употреба на опасни материји добиени со деаборација на муниција или преработка на стари опасни материји се дозволени само по сигурно утврдување дека не постои зголемена опасност во текот на преработката, поради евентуално загадување, зголемена осетливост на удир и триење, намалена хемиска стабилност и или од други причини, за што одговорниот стручен орган на работната организација издава писмена исправа.

Член 95

Чувањето на сировините мора да биде организирано и технички опремено така што да е невозможно меѓусебно мешање, загадување и губење на квалитетот и да е видно обележано која количина од која сировина му одговара на одредениот атест. При заедничко сместување мора да се води сметка за компатибилноста на различните материји од стаповиштето на сигурноста од пожар односно експлозија.

Средствата за оксидација се третираат како материји што можат да предизвикаат пожар и треба да се чуваат во згради изградени од материјал отпорен спрема пожар. Тие мораат да бидат одвоени од гориво и запаливи материјали, метални прашоци и киселини.

Металните прашоци — прашок на алуминиум и прашок на магнезиум мораат да се чуваат во суви згради, добро проветрени и заштитени од статичен електрицитет.

Член 96

Заедничко чување на опасни материји се врши во смисла на табелата 2.

Чување на елементи на муниција што содржат опасни материји се врши според посебни прописи и прописите што важат за Југословенската народна армија.

Табела 2

ЗАЕДНИЧКО ЧУВАЊЕ НА ЕКСПЛОЗИВНИ МАТЕРИИ

ВИДОВИ ЕКСПЛОЗИВНИ МАТЕРИИ	Пластични, семипластични и водопластични експлозивни	Тротил, пентрит, хексоген, тетрил и нивни смески, преработени и непреработени	Нитроцелулоза	Прашести амониумнитратни експлозивни	Црн барут	Малодимен барут и композитни смески	Детонирачки штапин	Бавногоречки штапин	Рударски и ловечки капсли	Електрични запалки со капсела
Пластични, семипластични и водопластични експлозивни	—	да	не	да	не	не	да	да	не	не
Тротил, пентрит, хексоген, тетрил и нивни смески, преработени и непреработени	да	—	не	да	не	не	да	да	не	не
Нитроцелулоза	не	не	—	не	не	да	не	да	не	не
Прашести амониумнитратни експлозивни	да	да	не	—	не	не	да	да	не	не
Црн барут	не	не	не	не	не	не	не	да	не	не
Малодимен барут и композитни смески	не	не	да	не	не	—	не	да	не	не
Детонирачки штапин	да	да	не	да	не	не	—	да	не	не
Бавногоречки штапин	да	да	да	да	да	да	да	—	не	не
Рударски и ловечки капсли	не	не	не	не	не	не	не	не	—	да
Електрични запалки со капсела	не	не	не	не	не	не	не	не	да	—

Забелешка: Заедничко сместување на муниција односно елементи на муниција што содржат опасни материји се врши според посебни прописи

Член 97

При чувањето и транспортот на запаливите течности мораат во сè да се применуваат одредбите од Основниот закон за прометот на запаливи течности („Службен лист на СФРЈ“, бр. 10/65) и од прописите за нивното држење и сместување.

Член 98

За чување на големи количини дрвени сандаци и картонски кутии, како и за потребната парафинирана хартија, мора да постои посебна просторија односно магазин.

Количините на амбалажа потребни за работата на една смена во објектот за пакување на опасни материи, е дозволено да се држат во одделна просторија на тој објект, ако посебни прописи не определуваат поинаку.

Отстојанието од магазинот односно просторот за чување на горливите материјали од ставот 1 на овој член до опасниот објект односно до објектот каде што се чуваат опасни материи, мора да изнесува најмалку 30 m.

За чување и преработка на дрвени струганки за производство на АН експлозив, важат посебните одредби што се однесуваат на тој вид производство.

2. Отпадошни опасни материи

Член 99

Опасните материи што се собираат со чистење на просториите и на средствата за производство, со таложење и сл., како и истурените или растурените опасни материи, треба што побргу да се отстранат надвор од објектот и да се соберат во за тоа определените садови со капацита. На секој сад мора да биде означено за која опасна материја е наменет. Садот не смеа да се наоѓа пред издувниот сид или пред влезната врата на опасната просторија. Садовите мораат секој ден да се празнат, а материите од нив да се пракаат на уништување. Користење на овие материи за поцатамошна преработка или за други цели е забрането.

Отпадоците на опасни материи што се појавуваат на кое и да било место и во која и да било форма, валидниот прибор за чистење на опасни материи, ткаенините за филтрирање загадени од опасни материи и сл. мораат да се уништуваат на начинот и на местото што се определуваат според видот на материјата — со опожарување, детонација или разлагање.

За уништување опасни материи мора да постои писмено упатство, и тоа за секој вид материја посебно. Уништување на опасна материја може да се врши само под стручен надзор.

За време на уништувањето на опасна материја на просторот за уништување и во близината на тој простор не смеа да се наоѓаат никаква друга опасна материја ниту лица кои не се запослени при уништувањето.

Член 100

Крпи и памучник за чистење што се извалкапи од масло, мазиво или од запаливи или опасни материи, треба да се собираат во лимени садови што стојат затворени надвор од опасната просторија односно опасниот објект. Тие садови мораат секој ден да се празнат, а материјалот од нив да се прака на уништување.

Садовите со извалкан материјал за чистење не смеа да се наоѓаат пред издувниот сид или пред влезната врата на опасната просторија.

Чистиот материјал за чистење, како крпи, памучник, масти и масла за подмачкување и сл., треба да се чува во затворени сандаци или шкафови надвор од опасната просторија или во погонското одделение.

3. Противпожарни мерки

Член 101

Ако избувне пожар, должност на работниците е за тоа да ја известат противпожарната единица. Ако со работните прописи е предвидено, треба да се настојува почетниот пожар да се угаси со противпожарни средства што стојат на располагање.

Ако се вградени средства за поплавување и потопување, тие мораат да се пуштат во дејство.

Ако пожарот земе поголем мав, работниците мораат веднаш да ги напуштат сите простории објектот што е зафатен со пожар, користејќи при тоа што е можно подобри засолништа односно просторија за засолнување.

Член 102

Гаснењето на пожар во опасните објекти, по правило, го вршат само припадниците на противпожарната единица, кои се добро упатени во опасностите од пожар и експлозија, во мерките на сигурноста што треба да се преземат, како и во средствата што ќе се користат при попречувањето и гаснењето на пожар. На пожарникарите надвор од препријатието им се дозволува гаснење на пожар што ја опфаќа опасната материја, само под раководство на надлежната стручна служба на работната организација.

Член 103

Во случај на интензивен грмеж во непосредната близина на опасниот погон, за време на траењето на непогода работата се прекинува во опасните објекти, каде што постои можност од настанување пожар или експлозија поради електрична искра. Ако работните прописи не определуваат поинаку, производството односно работата се прекинува при истовремено преземање на сите пропишани мерки. Се исклучува доводот на енергија и технолошки медиуми, опасната материја, по правило, се засолнува во прирачен односно во меѓуфазен магазин, влезната врата се заклучува, главната склопка за напојување со електрична енергија се исклучува и се префрла во положба „0“, а работниците преку најкусниот пропишан пат се засолнуваат во просторијата за засолнување.

Ако е пропишан задолжителен надзор на објектот и во текот на непогодата, крај работникот мора да биде присутен и одговорниот стручен раководител (предработник, раководител и сл.)

Одлука за настанувањето и престанокот на условите за прекин на работата донесува одговорниот раководител во сè според прописите од членот 18 став 2 точка е) на овој правилник.

4. Прегледи и одржување на средствата за работа

Член 104

Систематска контрола на исправноста на сите средства за производство и заштита и нивното одржување во исправна состојба се вршат според одредбите на членот 20 од овој правилник, односно според одредбите од Правилникот за периодичните испитувања на орудијата за работа и уредите, хемиските и биолошките штетности и микроклимата („Службен лист на СФРЈ“, бр. 26/67) и од другите важечки прописи од областа на заштитата при работата.

Сите работи на поправките и реконструкциите и градежните и монтажните работи во кругот на опасните погони мораат да се изведуваат според посебен писмено утврден режим кој води сметка за сигурноста при работата, а под контрола на стручните органи.

Член 105

За секоја интервенција во поглед на средствата за производство, која не е предвидена со работните прописи, мора да се издаде соодветен писмен налог кој мора да содржи услови и време за вршење интервенција, како и име на лицето одговорно за контролата и синхронизацијата на работата со работата на опасниот погон.

Член 106

Во секој објект во опасниот погон мора да постои книга Дневник на контролата и одржувањето на средствата за работа, во која одговорното лице на објектот ги регистрира забележувањата и недостатоците, а лицата што ги вршат поправките и прегледите ги забележуваат податоците за извршените поправки односно прегледи.

Член 107

Сите замени или измени на постојните средства за производство мораат да се вршат според постојната техничка документација, а ако од ова се отстапува, мора прегодно да се изврши и да се усвои техничка документација и да се постапи во смисла на одредбите од Основниот закон за изградбата на инвестиционите објекти („Службен лист на СФРЈ“, бр. 20/67 и 30/68), од Основниот закон за заштитата при работата и од републичкиот закон за заштитата при работата. Документацијата мора да биде заверена од страна на органот одговорен за заштитата при работата во работната организација, кој проверува и потврдува дека се применети соодветните одредби од наведените закони и од другите прописи и одредбите на овој правилник.

Член 108

Ниедна поправка, замена, реконструкција, нова инвестиција и сл. на средствата за производство не може да се изведува додека одговорниот раководител на опасниот погон не даде писмена согласност за тоа со упис во книгата Дневник на контролата и одржувањето на средствата за работа или во соодветен работен налог. Раководителот претходно проверува дали се создадени услови за безбедна работа, како во однос на извршителот на работата, така и во однос на останатиот дел на опасниот погон, луѓето и материјалните добра.

Член 109

На ремонтните работи или на изградбата и монтажа, што мораат да се вршат во близината на опасните објекти во текот на работниот процес во опасните објекти, дозволено е, со преземање на соодветните мерки, во круг со полупречник од 30 m околу опасниот објект да работат најмногу 10 работници.

Член 110

Пред да се пристапи кон работата од членот 108 на овој правилник, од објектот и неговата непосредна околина мора да се однесе сета опасна материја. Чистењето на апаратите, машините, цевките, арматурите, на алатот и приборот, на амбалажата и деловите на објектите од опасна материја се врши според соодветните одредби на работните прописи.

При работата на чистење и отстранување на опасната материја не е дозволено развирување на правот, ниту остро удирање, стружење и сл. Објектот во целина или неговиот соодветен дел, согласно прописите, мора да се исчисти особено од запалив прав, а при тоа, по потреба, сидовите и подот ќе бидат исквасени со вода. Уредите и објектот каде што ќе се работи мораат да бидат исчистени и испрани од сите нагизувачки и други штетни материји. Извршувањето на чистењето се запишува во Дневникот на работата на објектот односно на работното место, со точно назначување на времето кога објектот бил оспособен за поправки односно за инвестициони работи. Контрола на извршувањето на подготовката врши комисија или самиот раководител ако зафатите се од помал обем.

Член 111

Контрола на извршените работи од членот 108 на овој правилник врши комисија за технички прием. За извршениот технички прием се составува записник, кон кој се прилагаат сите резултати од мерењата и техничките проверувања на исправноста на предметот на приемот. Како основа за работата на

комисијата служи техничката документација од членот 107 на овој правилник.

Член 112

Внесување отворен оган во кругот на опасниот погон е забрането, без оглед на тоа дали производството е во тек или не. Како отворен оган се подразбираат и работите како: лемење, заварување, ковање, заковување и сл.

Внесување на отворен оган, во смисла на овој член, или вршење на споменатите работи е дозволено само во неопходни случаи, и тоа по писмено одобрение од одговорниот раководител. Во одобрението мораат да бидат наведени видот на работата, причината, местото, времето и условите за изведување на работите и кои органи ќе ја вршат контролата. По завршените работи со отворен оган мора грижливо да се испита и евентуално да се полее со вода целата непосредна околина на местото на кое се работело, а по потреба треба да се определи и понатамошен надзор за да се спречи избувнување на пожар од искри што паѓале околу тоа место.

Член 113

Демонтирање на уреди и цевоводи, заварување или сечење на употребувани цевки, чистење и поправување на канализација, рушење делови на зграда и земјени работи на места што можеле да бидат контаминирани со опасни материји, може да се врши дури по претходен преглед, евентуална деконтаминација и пропишување на условите за работата. Работите можат да се изведуваат само во присуство односно под постојана контрола на одговорно стручно лице.

Член 114

Изведувањето на деконтаминација е дозволено само под контрола на одговорното стручно лице и по писмени упатства односно прописи за работа. Делови на апарати, цевки, арматури и сл. што не можат да се ослободат од опасни материји без примена на груби методи, мораат да бидат изгорени при соодветни мерки на сигурност на местото за уништување на опасни материји. Примена на груби методи, како: пробивање со метални или дрвени трнови, стружење, удирање со чекани од разни видови итн. не е дозволено. За контрола на извршувањето на деконтаминација и добивање дозвола за понатамошна работа се применуваат одредбите на членот 110 од овој правилник.

5. Регулација на влегувањето во опасен погон**Член 115**

Сите работници запослени во опасен погон мораат да имаат пропусници за влегување во погонот, што ги издава надлежниот орган на работната организација.

На лицата што не се запослени во опасниот погон не им е дозволено влегување во погонот без дозвола од органот надлежен за издавање дозволи.

Член 116

При влегувањето во опасниот дел на погонот сите лица мораат да имаат заштитна облека и обувки. Работниците што работат во опасниот дел на погонот треба, по можност, да се разликуваат од другите работници, на пример: по капата односно шамијата, по бојата на работната облека или по друга ознака на заштитната облека.

Член 117

Предметите и материјалот од опасниот дел на погонот е дозволено да се внесуваат или внесуваат само врз основа на посебно одобрение.

На влезната порта мора да се врши контрола на материјалот што се внесува односно изнесува. Ако тоа е отежнато, контрола може да се врши на местото на натоварот односно истоварот на материјалот.

Член 118

Возила што не му припаѓаат на претпријатието смеат да влезат само во неопасен дел на опасен по-

гон, и тоа со дозвола од органот надлежен за издавање дозволи.

6. Пушење и алкохолни пијачки

Член 119

Во кругот на опасен погон пушење е дозволено само на местата определени за пушење. Не е дозволено внесување прибор за пушење (тутун, цигари, лулиња, кибрит, запалки) во кругот на опасен погон, освен организирано снабдување на местото за пушење од страна на овластеното лице.

Член 120

Не е дозволено внесување на алкохолни пијачки во кругот на опасен погон.

Забрането е земање алкохолни пијачки во текот на работата од страна на лицата кои работат или влегуваат во кругот на опасен погон.

7. Постапка при почетокот на работата

Член 121

Пред влегувањето во опасниот дел на погонот и во опасните објекти, мора да се облечат пропишаните заштитни работни обувки и облека и да се провери исправноста на сите пропишани средства за лична заштита. Работа без исправни пропишани средства за заштита и без заштитни обувки и облека е забранета.

Член 122

Граѓански предмети за облекување, граѓански гумени или потковани обувки, украси и други предмети од метал, од пластични маси итн., како: клучеви, ножиња, пари, рачни и џебни часовници, нажит, прибор за лична тоалета и сл., мораат да се остават во гардероба. Внесување на споменатите предмети во опасен погон односно во опасен дел на погон е забрането.

Член 123

Примопредавање на работната смена мора да се врши на работното место. При примопредавањето работниците се запознаваат со состојбата на средствата за производство и со производството во тек. Истовремено мора да се провери исправноста на средствата за производство и заштита, а со контрола на инструментите и на резултатите на анализите мора да се провери дали се движат параметрите и другите услови (влажност и температура на воздухот и сл.) во пропишаните граници. Секој поединец при тоа ги врши оние дејствија што се предвидени со одредбите за почетокот на работата во работните прописи — за соодветното работно место, и пропишаните податоци ги запишува во дневникот на работата на објектот односно на работното место. Ако претходната смена не работела, постапката е изменета дотолку што новата смена преку дневникот на работата на смената што работела последна се запознава со оставената состојба на средствата за производство и за заштита, а проверувањето и подготвувањето се вршат на истиот начин како во претходниот случај.

8. Постапка во текот на работата

Член 124

Во текот на работата секој работник е должен да ги врши само оние дејствија што се пропишани за неговото работно место. Не е дозволено неорганизирано, без одлука на раководителот, да се вршат какви и да било дејствија од делокругот на друго работно место.

Член 125

Влегување во опасни објекти кои не се место за вршење на пропишаните работни операции на определено работно место, како и задржување во нив, не се дозволени без посебна одлука — согласност од одговорниот раководител.

Задржување на работниците кои вршат работи на внатрешниот транспорт во опасните објекти мо-

ра да се сведе на најкратко време нужно за непосредно вршење на пропишаните манипулации.

Член 126

Работните места и приодите околу нив, просторот околу излезните врати, просторот пред зградите и околу зградите, минувалиштата низ заштитниот насп, коморите за засолнување и просторот околу противпожарните средства и хидрантите не смеат со ништо да бидат закопачени, за да постои можност за интервенција и брзо напуштање на објектот во случај на потреба.

Член 127

Не е дозволено непотребно собирање на лица и натрупување опасни материи на работно место, во објект или во непосредна близина на објектот, и во никој случај не смее да биде пречекорен дозволеният број лица и количината на опасни материи.

Член 128

За време на работата на уредите е забранет пристап во објектите односно деловите на објект каде што според работните прописи односно одредбите на овој правилник не е дозволено присуство на луѓе во текот на определени операции. За овој случај на приод кон објект односно дел на објект мораат да се постават соодветни сигурносни уреди или видливи сигнали за времето кога е забранет пристап.

Член 129

Уредите во работа не е дозволено да се оставаат без надзор, ако со работните прописи не е изречно пропишано поинаку.

Член 130

Во текот на работата мораат постојано да се проверуваат правилноста на текот на операциите, функционирањето на уредите при регистрирање на одделни параметри и забележувања според одредбите на работните прописи. Ако се утврди отстапување од пропишаните услови, се постапува во смисла на чл. 131 и 132 од овој правилник.

Член 131

Ако при спроведувањето на пропишаните мерки се забележат растројства од кој и да било вид, треба по најкус пат да му се пријават на надлежниот раководител. Обвроката за пријавување се однесува на сите необични појави и растројства, како што се: необични шумови и миризби, изменет изглед и обносување на материјалот што се обработува (предмет на производството), необично обносување или неисправност на средствата за производство и заштита, непрописно загадување на воздухот, несоодветна влажност на воздухот, несоодветни притисоци или протоци на флуид, отстапување од пропишаните технолошки параметри, несоодветна физичка или психичка кондиција на одделните извршители на работните операции (замор, болест, опиеност, растроеност итн.).

Член 132

Работа под ненормални услови од членот 131 на овој правилник не е дозволена, а за мерките за санирање на состојбата и за продолжување на работата одлучува одговорниот стручен раководител, придржувајќи се при тоа кон одредбите од овој правилник и другите општи акти на работната организација. Сите забележувања и одлуки од членот 131 на овој правилник задолжително се регистрираат во дневникот на работата на објектот односно работното место.

Член 133

На работното место односно објектот е дозволена употреба и држење само на пропишаните алати и прибор.

Член 134

Во текот на работата е задолжителна употребата на пропишаните средства за заштита во предвидените околности, според одредбата на членот 18 став 2 точка ж) од овој правилник.

Член 135

На грејни тела не е дозволено ставање какви и да било предмети. Во просторот околу грејните тела, кој мора да биде видливо обележен, не е дозволено оставање на садови со опасни материи.

Член 136

Еветуално истурени опасни материи треба грижливо да се соберат според одредбите на работните прописи односно по упатствата и во согласност со одговорниот раководител. Секое истурање на опасна материја мора да му се пријави на одговорниот раководител и да се регистрира во дневникот на работата. Истурените опасни материи и отпадоците на опасни материи од таложници не е дозволено да се враќаат во производството, туку со нив се постапува на начинот предвиден во членот 99 од овој правилник.

Член 137

Во случај на прекин на снабдување со електрична енергија, со вода и со други флуиди или на други технички пречки во текот на производството, мора да се постави на начинот предвиден со одредбата од членот 18 став 2 точка е) од овој правилник.

Член 138

Во случај на констатирана опасност односно вонредни услови, се постапува според прописите од членот 22 на овој правилник. Пред напуштањето на објектот одговорното лице мора да провери дали е исклучена главната склопка на доводот на електрична енергија во објектот, прекинатото дотурање на суровини и дали се преземени другите пропишани мерки.

Член 139

Во текот на производството односно во присуство на опасните материи, по правило, не е дозволено вршење поправки и реглажа на уредите. Со работните прописи е дозволено отстранување на пречките во текот на работата, како: притегање определени прирабници, отнување арматури и цевки, заменување арматури или инструменти, поставување провизории за присилно празнење на апарати и сл., може да се изведува само со претходна подготовка или одобрение и во присуство на одговорниот раководител. Условите под кои се работи, како и мерките на сигурност што при тоа се преземаат, мораат да се регистрираат во дневникот на работата. Целата постапка мора да се изведува според одредбите од членот 18 став 2 точ. е) и ж) и чл. 20 и 104 до 112 од овој правилник.

9. Внатрешен транспорт и движење на луѓе**Член 140**

Во внатрешниот транспорт е дозволено е движење само по правците пропишани во членот 18 став 2 точ. д) и ѓ) од овој правилник, и можат да се употребуваат само дозволените транспортни средства и пропишаната амбалажа од чл. 67 и 69 од овој правилник и од соодветните одредби на посебниот дел од овој правилник.

Член 141

Не е дозволено непотпазливо и непрописно манипулирање со опасни материи, како: туркање, повлекување, фрлање, тумбање и тркалање на садови со тие материи и сл.

10. Постапка при завршувањето на работата**Член 142**

Ако работата не продолжува во следната работна смена, доколку технолошката постапка и посебните прописи не определуваат поинаку, од објектот мора да се отстрани сета опасна материја. Таа се пренесува во прирачниот магазин. Ако работата продолжува во следната смена, во објектот се остава состојбата која е затечена во моментот на примопредавањето на смената.

Член 143

На завршетокот на работата на смената задолжително е да се изврши чистење на објектот и уредите според одредбите на работните прописи. Чистење на апаратите, машините, цевките или деловите на уредите и алатите на кои експлозивната материја цврсто се нафакала, дозволено е само по непосредни упатства и под контрола на одговорниот раководител. При чистењето не е дозволено стружење и удирање. Со собраниите опасни материи, крпи и прибор за чистење мора да се постапува на начинот предвиден со одредбите на чл. 99 и 136 од овој правилник.

Ако работата продолжува во следната смена, постапката на чистењето е од ограничен обем, што мора да биде предвидено со работните прописи.

Член 144

Работното место не е дозволено да се напушти без посебна дозвола дадена од страна на одговорниот раководител.

Примопредавањето на смената се врши според членот 123 од овој правилник.

Член 145

Ако работата не продолжува во следната смена, во дневникот на работата се запишуваат сите пропишани податоци, се извршуваат сите дејствија пропишани во работните прописи со одредбите за завршувањето на работата, се затвораат прозорците и вратите и се исклучува главната склопка за довод на електрична енергија во објектот.

Член 146

По завршеното примопредавање на смената односно по завршувањето на работата според членот 145 од овој правилник, работното место мора веднаш да се напушти по пропишаниот пат. Задржување на лица во објектите или во кругот на опасен погон по предавањето на смената или по завршувањето на работата не е дозволено.

Член 147

Кога работниот процес не е во тек, во опасен објект е дозволено е влегување само на лицата овластени за вршење надзор односно на лицата што работат организирано на прегледот или поправките на орудијата за работа, за што мора да се води соодветна евиденција.

Член 148

Во објектот определен за тоа мораат да се исчистат и остаат средства за лична заштита и личната заштитна опрема. Тука работниците ја симнуваат заштитната облека и обувките и ги оставаат на определено место, се капат и облекуваат граѓанска облека и обувки. Изнесување, од поединци, на заштитна облека и обувки или други заштитни средства надвор од кругот на опасен погон, е забрането.

11. Постапка при чување опасни материи во прирачни магазини**Член 149**

Во прирачните магазини опасните материи мораат да бидат сместени во амбалажа пропишана со работните прописи според членот 67 од овој правилник, и тоа така што да е оневозможено губење на содржината на садовите и растурање по објектот.

Член 150

Слагањето на садовите мора да биде според работните прописи за соодветниот прирачен магазин, и тоа така што да не постои можност од пивно паѓање, превртување или излагање на топлотно зрачење од грејни тела или на директни сончеви зраци. Материјалот мора да биде така сложен и обележен, што да не може да дојде до мешање и погрешна употреба.

Член 151

Во прирачен магазин на опасни материи можат да се чуваат само оние материи и во онаа состојба како е тоа пропишано со работните прописи, а забрането е држење на алат, прибор, амбалажа и сл.

Член 152

Забрането е расковување и заковување на сандаци во прирачен магазин, набивање обрачи на бурила или вршење какви и да било други механички операции на амбалажа, инсталации или зграда во време кога во магазинот се наоѓа опасна материја.

Член 153

За количините, видот и состојбата на опасната материја во прирачниот магазин мора да се води ажурна евиденција.

Б. ПОСЕБЕН ДЕЛ

IV. ЗАШТИТНИ МЕРКИ ПРИ ПРОИЗВОДСТВОТО НА НИТРОГЛИЦЕРИН

Член 154

Овие мерки се однесуваат на опасниот дел на погон во кој се вршат производство, чување и внатрешен транспорт на нитроглицерин, нитрогликол и живни смеси.

Член 155

Производните фази во кои постои опасност од експлозија се:

- естерификација на глицерин (гликол) со азотна киселина, сепарација и исплакување (стабилизација) на нитроглицерин, нитрогликол и нивни смеси;
- дополнителна сепарација на експлозивно масло од отпадна киселина;
- чување на нитроглицерин, нитрогликол и нивни смеси;
- внатрешен транспорт на нитроглицерин, нитрогликол и нивни смеси.

Член 156

Како неопасни производни објекти и фази се сметаат:

- подготвување, темперирање и дозирање на суровините;
- компресорска станица;
- магазини на суровини и на сепарирани отпадочни киселини;
- магазини на глицерин и гликол и нивно темперирање (материја која во случај на пожар гори);
- изработка на сулфонитрична смеска и преработка на отпадочни киселини.

Член 157

Следните производни операции мораат да се вршат во посебни згради, и тоа:

- естерификација, сепарирање и исплакување на нитроглицерин. При NNAV постапка сепарацијата мора да се врши во посебно вкопан објект;
- филтрирање, чување и подготвување раствор на стабилизатор, флегматизатор и други компоненти во нитроглицерин што се предвидени со технолошката постапка. Во ист објект може да се вгради колона за додатно исплакување — стабилизација на неутрален нитроглицерин и ејекторски систем за транспорт на нитроглицерин во форма на водена емулзија. Во случај на рачен транспорт на неутрален нитроглицерин или раствор, во објектот може да биде вграден вакуум-систем за полнење на транспортен сад и за мерење на тежината. Вакуум-пумпата со прибор и инсталација мора да се наоѓа во посебно одделение во кое се влегува однадвор и кое нема минувашиште во магазинското одделение;
- дополнителна сепарација на отпадна киселина. Во објектот може да се наоѓа и уред за ис-

плакнување и неутрализација на сепариран кисел нитроглицерин и ејектор за транспорт на нитроглицерин на переење;

— отпадочната киселина се чува во магазин на отпадочна киселина, кој може да биде во составот на магазинот на киселини но мора да биде во посебна просторија од лесна конструкција, одвоена од магазинот на киселините со масивен ѕид без минувашишта;

— денитрација на отпадочна киселина.

Член 158

Опасните производни операции мораат да се вршат во згради од типот на рамковна конструкција, според одредбите на членот 37, заштитени со земјени наспии во смисла на одредбите на чл. 49 и 50 од овој правилник, ако зградата не е вкопана или всечена во земјата.

Исклучок прави естерификацијата по NNAV постапка и дополнителната сепарација, каде што типот на зградата се определува според технолошкиот процес, земајќи ја предвид количината на нитроглицеринот и локацијата на зградата.

Член 159

Подовите во опасните згради мораат да бидат обложени со оловен лим и прописно уземјени, освен при естерификација по NNAV постапка.

Член 160

Деловите на зграда и уреди што можат да дојдат во допир со азотна киселина, сулфонитрична смеска или со отпадочна киселина не смеат да бидат изработени од дрво или друг материјал кој е подложен на нитрирање или естерификација со азотна киселина.

Член 161

Од надворешната страна на наспитот покрај секој опасен објект, на соодветно место близу излезот од објектот, мораат да се вградат засолништа за онолку работници колку се запослени во објектот, освен за објектите што работат без присуство на работници.

Во засолништата можат да бидат сместени инструменти — пишувачи за регистрирање на критичните технолошки параметри, како и прекинувачи за активирање на сигурносните и алармните уреди.

Член 162

Опасните згради мораат да имаат уреди за загревање со топла вода или со топол воздух. Температурата на слободните грејни површини не смее да биде повисока од 75°C.

Температурата на објектите и ходниците во кои се наоѓа или низ кои се транспортира нитроглицерин мора секогаш да се одржува помеѓу 15°C и 25°C. Ова се однесува и на магазинот на отпадочна киселина.

Член 163

Опасните објекти мораат да имаат вентилациони уреди според одредбите на членот 53 од овој правилник. Вентилацијата на производните апарати и садови мора да биде изведена одвоено од проветрувањето на просторијата.

Вентилацијата на реакторот за естерификација и вентилацијата на сепараторот мораат да бидат изведени одвоено една од друга.

Капење на кондензат од вентилационите цевки во апаратите — садовите мора да биде оневозможено.

Член 164

Објектот за естерификација со пумпи за циркулација на флуид за одведување на реакционата топлина мора да биде снабден со резервен извор на електрична енергија, а објектите за естерификација, сепарација и стабилизација, дополнителна сепарација и лагер мораат да бидат врзани со акумулаторската станица за нужно осветление. При NNAV постапка потребно е само осветление за нужа.

Член 165

Електричните инсталации во опасни објекти мораат да им одговараат на одредбите на одделот 6 од главата II на овој правилник.

Член 166

Уредите за дозирање киселини, естерификација и исплакување мораат да имаат доволни количини резервни технолошки медиуми и флуиди, да е можно регуларно запирање на процесот на производството според одредбите на работните прописи што важат за случај на присилно запирање на производството.

Член 167

Уредите за естерификација и сепарација мораат да имаат инструменти и уреди за алармирање во случај на испаѓање надвор од толерантното подрачје на процесните параметри од кои зависи сигурноста на погонот и за автоматско прекинување на процесот и празнење на содржината на реакторот и сепараторот во садот на сигурноста во случај на пречекорување на критичните вредности на споменатите параметри.

Изборот на параметрите и границите на толерантното подрачје зависат од применетата технолошка постапка и се утврдуваат со процесната техничка документација од членот 18 на овој правилник.

При NNAB постапка не е потребно празнење во сад на сигурноста.

Член 168

Технолошката канализација на отпадочните течности што содржат остатоци на нитроглицерин (нитроглицол) мора да биде изведена од материјал отпорен спрема минерални киселини, без можност течноста да се излева надвор од цевките или нитроглицеринот (нитроглицолот) да се одделува и задржува во нерамнините и вдлабнатините. Пред пуштањето во канализација, течноста мора да биде ослободена од суспендираните капки нитроглицерин со помош на соодветниот систем на таложници. На подобни места мора да се предвиди можност за ревизија на исправноста на технолошката канализациона мрежа заради попречување на опасноста од евентуално излеани кисели води или издвоен експлозив.

Член 169

На одводната цевка од објектот во кој може да се случи истурање на нитроглицерин поради евентуална неисправност на апаратите (садовите) или грешка во манипулирањето, мора пред влезот во колекторот да се постави таложник од соодветна зафатнина и конструкција, кој ќе го попречи разлевањето на нитроглицеринот по канализационата мрежа.

Член 170

Транспорт на неутрален нитроглицерин може да се врши во затворени садови со помош на рачни транспортни средства од посебна конструкција или низ цевоводи во форма на водена емулзија.

Член 171

Со цевоводи е дозволен транспорт на емулзија од нитроглицерин во вода, со тежински однос — вода: нитроглицерин — најмалку 1 : 1. Доводот на нитроглицерин до ејекторот за емулгирање мора да биде изведен со слободен пад; цицање на нитроглицерин со потпритисок не е дозволено.

Цевките на цевоводот мораат да бидат од соодветен непорозен материјал отпорен спрема нитроглицерин и киселини. Улегувања не се дозволени, а падот мора да обезбеди сигурно протекување на емулзијата без задржување и издвојување на нитроглицеринот. Цевоводот мора да биде поставен така што да е можна контрола на затинањето и чистотата и едноставна демонтиража односно чистење.

Ако цевоводите се подолги од 50 m мора да се предвиди додатно емулгирање со помош на соодвет-

ни диспозиции што остваруваат истовремено и прекин на правецот односно изместување на оската на продолжетокот на цевката најмалку 25 cm во однос на доводната цевка.

Ако водата за транспорт (емулгирање) се рециклира, таа мора пред враќањето да биде ослободена од заостанатите издвоени капки нитроглицерин.

Температурата на водата односно на цевоводот мора да биде помеѓу 15°C и 25°C. Запорните органи на апаратите и цевководите со нитроглицерин мораат да бидат од таква конструкција која исклучува можност на триење или непосредно налегање на подвижните метални делови натопени со нитроглицерин.

Член 172

Транспорт на нитроглицерин со транспортни садови се врши до количини од 240 kg по еден сад. Садот мора да биде изграден од соодветен непорозен материјал, отпорен спрема нитроглицерин и раствори на стабилизатор и други ингридиенти.

Садот мора да биде во форма на хоризонтален валјак, на сигурен начин прицврстен за соодветната конструкција тркала обложени со гума што се движат обесени на транспортната шина. Височината на транспортната шина мора да биде толкава што да е можно рачно туркање на садот со помош на држач прицврстен за носечката конструкција на садот.

Механизирано задвижување на садот не е дозволено.

Патеката за транспорт на нитроглицерин, по правило, не смее да се крстосува со други сообраќајници ниту смее да се користи за какви и да било други цели.

Член 173

Рачно пренесување на нитроглицерин е дозволено, покрај преносот на мостри, само по исклучок, и тоа најмногу до количина од 2 kg.

Член 174

Транспорт на отпадочна киселина по дополнителна сепарација може да се врши со цевоводи пневматички или со пумпа. При чувањето и транспортот на отпадочна киселина мора да се попречи евентуално дополнително издвојување на нитроглицеринот — со зголемување на растворливоста (додавање вода односно сулфурна киселина) и со одржување на температурата помеѓу 15°C и 25°C.

Член 175

Во случај на подолго чување на отпадочната киселина пред денитрација, мора да се предвиди и задолжително да се спроведе контрола на стабилноста на киселината и на отсуството на издвоен нитроглицерин.

Член 176

Евентуално истурен нитроглицерин (нитроглицол) се чисти на тој начин што ќе се посипе со суви дрвени струганки и апсорбираат во струганките внимателно се собира, а по тоа се спалува на местото за спалување на експлозивни отпадоци.

Местото каде што нитроглицеринот е пролеан треба дополнително добро да се измие со вода.

Член 177

Демонтажа на уредите и цевководите што биле во допир со нитроглицерин може да се врши дури по темелно миење, и изведување на тие работи не може да се врши ако температурата е помиска од 15°C во просториите каде што тоа се работи.

Член 178

Ако постои веројатност дека нитроглицерин проникнал во порите или во евентуалните пукнатини во подлогата на која бил пролеан, или ако е неопходно да се изврши деконтаминација на деловите на уредите што биле во допир со нитроглицерин, а со миење или палење тоа не може да се постигне, дозволена е, при соодветни мерки на заштитата, приме-

ната на хемиско разлагање со помош на соодветни средства како што е смеската: 1400 ml вода, 3300 ml етанол, 950 ml ацетон и 450 g технички натриумсулфид (60%).

По така извршеното разлагање неопходно е обилно исплакнување со вода.

Член 179

Максималните дозволени количини на експлозив во границите на кои се применуваат одредбите за сигурната оддалеченост од членот 29 на овој правилник во одделни опасни објекти, се определуваат врз основа на податоците од процесната техничка документација.

Во магазинот максималната дозволена количина на нитроглицерин може да биде до 3000 kg.

Член 180

Работите на естерификација, сепарација, исплакнување, чување и транспорт на нитроглицерин (нитрогликол) не можат да се нормираат односно пресметуваат според количински ефект.

На овие работи не е дозволена работа ноќе.

V. ЗАШТИТНИ МЕРКИ ПРИ ПРОИЗВОДСТВОТО НА НИТРОГЛИЦЕРИНСКИ ПЛАСТИЧНИ И СЕМИ-ПЛАСТИЧНИ ЕКСПЛОЗИВИ

Член 181

Овие мерки се однесуваат на опасниот дел на погон во кој се вршат производство, преработка, доработка, внатрешен транспорт и чување на пластични и семипластични нитроглицерински (нитрогликолски) експлозиви.

Член 182

Производните фази во кои постои опасност од експлозија се:

- чување на тротил;
- топење на нитроаромати ако содржат тротил;
- чување, подготвување и транспорт на нитроглицерин;
- гнетење на експлозивна маса;
- патронирање на експлозиви и парафинирање на патрони;
- пакување на експлозиви и парафинирање на кутии;
- чување на експлозивна маса и патрони во прирачни магазини;
- внатрешен транспорт на експлозиви и суровини осетливи како тротил, и повеќе;
- чување на спакувани експлозиви.

Член 183

Производните фази во кои постои опасност од пожар се:

- чување на шалитра и други оксидациони материји;
- чување и подготвување на нитроцелулоза со повеќе од 10% влага;
- чување на дрвена струганка, освен ако се чува на отворен простор;
- сушење, иситнување, сеење и пневматичен транспорт на дрвено брашно (струганки);
- сушење, иситнување, сеење и пневматичен транспорт на шалитри со помош на транспортер со полжав односно на други оксидациони материји;
- чување на нитроаромати;
- топење на нитроаромати.

Член 184

Неопасни објекти подложни на пожар се објектите за:

- изработка и чување на амбалажа од хартија, лепенка, дрво и пластични маси;
- чување и топење на парафин.

Член 185

Во одделни згради мораат да се вршат следните производни операции:

- чување на шалитра;
- чување на тротил;
- чување на дрвени струганки;
- чување на нитроаромати (без тротил);
- топење на нитроаромати;
- чување и подготвување на нитроцелулоза;
- чување и подготвување на нитроглицерин;
- сушење, иситнување, сеење и мерење на шалитра. Во одвоена просторија на објектот можат да се чуваат и помали количини додатни материји од членот 186 на овој правилник за потребите на една смена, сместени во погодна амбалажа и на начин кој го оневозможува нивното мешање; дозволено е нивно одмерување и подготвување за транспорт за понатамошна преработка;
- гнетење на експлозив (изработка на експлозивни маси);
- патронирање на експлозив и парафинирање на патрони;
- пакување на експлозив и парафинирање на кутии;
- чување во прирачни магазини;
- чување на готов (спакуван) експлозив во магазини.

Член 186

Суровините како: дрвено брашно, растително брашно, дрвен јаглен, кунска сол, натриум бикарбонат, амониум хлорид, динитротолуол и сл. можат да се чуваат во еден објект ако се во погодна амбалажа и просторно одвоени така што да е попречено нивното мешање.

Член 187

Производните фази — операции во кои постои опасност од експлозија мораат да се изведуваат во објектите според одредбите на членот 33 од овој правилник, со тоа што типот на нивната конструкција треба да се одбере зависно од меѓусебната загрозеност на објектите.

Овие објекти мораат да бидат заштитени со заштитен насип.

Член 188

Производните фази во кои постои опасност од пожар мораат да се изведуваат во објекти од лесна конструкција, според одредбите на членот 39 од овој правилник.

Член 189

Во поглед на чувањето и работата со нитроглицерин се применуваат одредбите од главата IV на овој правилник.

Член 190

Нитроцелулозата мора да се чува со најмалку 25% влага. Не е дозволено манипулирање со нитроцелулоза која содржи помалку од 10% влага.

Член 191

За топење на нитроаромати не смее да се примени носител на топлина чија температура надминува 120°C. Термометрите мораат да бидат поставени во медиумот за загревање и во растопената маса на нитроароматот.

Садовите за топење на нитроаромати мораат да се вентилираат.

Во објектот за топење на нитроаромати е дозволена најголема количина до 500 kg тротил.

Садот за топење на тротил не смее да има спирала за загревање туку само обвивка.

Член 192

Во објектот за гнетење може да се постави само една гнетирица, а дозволената количина на експлозивни материји изнесува до 1.200 kg.

Дозволеният број работници изнесува најмногу 4 човека.

За време на работата на гнетилицата не е дозволено присуство на работници во објектот.

Гнетилицата мора да биде опремена со регистрирачки амперметар поставен од надворешната страна на насипот и со уред за автоматско исклучување во случај на преоптоварување односно неправилна положба на садот или мешалките.

Уредите за управување мораат да се наоѓаат од надворешната страна на насипот.

Слободните површини на грејните тела не смеат да бидат загреани повеќе од 75°C.

Член 193

Во еден објект за патронирање може да биде вградена една автоматска или две рачни машини за патронирање. Дозволената количина на експлозив изнесува најмногу 500 kg.

Дозволеният број работници во просторијата во која се наоѓа машината за патронирање изнесува најмногу 3 човека, а ако се работи на полуавтоматска хидраулична преса — 6 луѓе. Во просторијата за изработка на хартијни фишеди (хилзни), ако оваа се наоѓа во опасен објект може да работи само еден работник.

Хидрауличните машини и машините со полжав мораат да имаат уреди за автоматско исклучување во случај на преоптовареност. Промена на цевките за калибар дозволена е дури по темелно чистење на машината и просторијата.

Член 194

Во објектот за пакување дозволената количина на експлозив изнесува до 2.000 kg.

Дозволеният број работници изнесува до 10 луѓе. Температурата на парафинот во када за парафинирање колети не смее да биде повисока од 115°C.

Член 195

За сите други производни фази, објекти и операции важат соодветните одредби за АН експлозивни од VI глава на овој правилник.

Член 196

Работите на сеење и одмерување на суровините, гнетење и патронирање на експлозив не можат да се нормираат односно да се пресметуваат по количински ефект, освен рачната работа на завиткување патрони во хартија кај хидрауличната полуавтоматска машина.

Работата на гнетење и патронирање на експлозив не е дозволена ноќе.

VI. ЗАШТИТНИ МЕРКИ ПРИ ПРОИЗВОДСТВОТО НА АН ПРАШЕСТИ ЕКСПЛОЗИВИ

Член 197

Овие мерки се однесуваат на опасниот дел на погон во кој се вршат производство, преработка, до-работка, внатрешен транспорт и чување на амониумнитратски прашести експлозивни, чија осетливост е помала од осетливоста на тротилот.

Член 198

Амониумнитратските прашести експлозивни се опасни материји од прашеста конзистенција врз база на амониум нитрат, сензибилизирани со додаток на тротил или други бризантни експлозивни.

Член 199

Како опасни објекти и фази во смисла на загро-зеноста од пожар и експлозија се сметаат:

- 1) магазин за амониум нитрат;
- 2) главен и прирачен магазин со TNT;
- 3) сушење, мелење и пресевање на дрвена стру-ганка;
- 4) дозирање компоненти за изработка на експло-зивни — во дозирница, со подготвување на амониум нитрат и кујнска сол;
- 5) мешање и гаснење на суровини-компоненти — во колодроб;
- 6) дробење и сеење на експлозив — во дробил-ница;
- 7) стабилизација и ладење на експлозив — во одморалиште;
- 8) изработка на патрони — во патронарница;
- 9) парафинирање патрони, пакување во Кесиња и пакување во амбалажа за транспорт — во паку-валница;
- 10) прирачен магазин за спакуван експлозив.

Ако експлозивот содржи нитроглицерин (нитро-глицол), во одделна зграда се меша експлозив со ни-троглицеринска смеска — со гнеталка, при што се применуваат одредбите од членот 192 на овој пра-вилник.

Објектите наведени во ставот 1 во точ. 1, 3 и 4 во поглед сигурноста се третираат како објекти во кои постои опасност од пожар, а објектите во точ. 2, 5, 6, 7, 8, 9 и 10 како објекти во кои постои опасност од експлозија. Објектот од точката 3 се третира како објект загрозен од експлозија на сме-ска прав-воздух.

Член 200.

Конструкцијата на зградите мора да им одго-вара на одредбите од чл. 33 до 47 од овој правилник, со тоа што типот на конструкцијата се избира во за-висност од меѓусебната загрозеност на одделните об-јекти.

Член 201

Објектите од членот 199 став 1 точка 1 на овој правилник мораат да им одговараат на одредбите од прописите за преработка, ракување и сместува-ње на амониум нитрат и на неговите смеси.

Отстојанието на овие објекти од другите опасни објекти мора да му одговара на сигурното отстоја-ние, кое зависи од количината и од видот на опас-ните материји во соседните објекти, но не може да биде помало од 50 m.

Член 202

Објектите од членот 199 став 1 точ. 5, 6 и 8 мо-раат да бидат од конструкција со издув; објектот од точката 8 може да има две етажи, а објектот од точката 7 мора да има најмалку две работни прос-тории со манипулативен претпростор.

Член 203

Во објектот од членот 199 став 1 точка 5 во се-која просторија смеат да бидат најмногу два коло-добра.

Член 204

Во објектот на патронарницата од членот 199 став 1 точка 8 во секоја просторија смее да биде најмногу една автоматска патронирка.

Член 205

Ако сигурната оддалеченост на зградата односно објектот бара објектите да бидат во насипи, наси-пите се изградуваат според чл. 49 до 51 од овој пра-вилник и не можат да се заменат со заштитни зи-дови.

Член 206

Електричните уреди, мотори и осветление, што се наоѓаат во опасните производствени простории, мораат да бидат од S конструкција, од соодветна температурна класа, освен во објектите каде што се наоѓа само материја спакувана за јавен сообраќај или каде што нема можност за создавање опасна прав во кои објекти може да се употреби индустриска конструкција заштитена од влага и прав (P-33, P-43).

Член 207

Погонските уреди, мотори и преносници за машини што ја преработуваат опасната материја мораат, по правилно, да се наоѓаат во одвоена просторија и мораат да им одговараат на условите од членот 63 на овој правилник. Доколку тоа не е можно, можат да се наоѓаат и во производствените простории ако се од соодветна сигурносна конструкција.

Член 208

Греењето на работните простории може да се врши само со топла вода или со уфрлање топол воздух во просторијата. Температурата на слободните површини на грејните тела што се наоѓаат во просторијата не смее да надмине 80°C.

Проветрувањето може да се врши по природен или вештачки пат, според потребата, освен во колодробот, каде што се врши природно проветрување. Греењето и проветрувањето мораат да им одговараат на условите од чл. 52 и 53 на овој правилник.

Член 209

Канализацијата мора да им одговара на условите од членот 45 на овој правилник.

Во подот на зградите што содржат амониум нитрат или AN експлозиви не е дозволено вградување канали ниту слевници.

Член 210

Особени мерки на претпазливост во врска со статичкиот електрицитет не се преземаат, освен што сите апарати и уреди мораат да бидат уземјени.

Член 211

Меѓуфазниот транспорт се врши во вреќи или во садови со копаци, кои мораат да им одговараат на условите од членот 67 на овој правилник.

Член 212

Отпадоците на експлозив, како и средствата за чистење, се чуваат надвор од опасната работилница во за тоа определени садови со капак. Отпадоците се испраќаат секој ден на уништување, кое се врши со палење.

Член 213

Максималните количини на опасна материја која смее да се држи во објектот односно во просторијата се определуваат според табелите 1 и 16, според сигурната оддалеченост, но не повеќе од долу наведените количини, и тоа:

— во колодробите, во секоја просторија најмногу 320 kg, и тоа 160 kg во шолја за преработка и 160 kg во суровини.

Ако просторијата има два колодобра, тогаш само по 160 kg во секоја шолја;

— во дробилница, не повеќе од 2.000 kg;

— во патрониралица, во целиот објект не повеќе од 2.000 kg;

— во пакувалница, во целиот објект не повеќе од 2.000 kg.

Најголемиот број работници што смеат да се наоѓаат во работната просторија се определува според условите определени во работните прописи.

Член 214

Работилниците мораат редовно да се чистат и уредно одржуваат. На крајот на секоја смена работилницата мора темелно да се избрише. Еднаш

неделно мора да се врши големо чистење, а еднаш месечно — генерално чистење. Времето на траењето на одделното чистење се определува со работните прописи. Чистењето мора да се врши под надзор на раководителот на работилницата.

VII. ЗАШТИТНИ МЕРКИ ПРИ ПРОИЗВОДСТВОТО НА ВОДОПЛАСТИЧНИ ЕКСПЛОЗИВИ

Член 215

Овие мерки се однесуваат на опасниот дел на погон во кој се вршат производство, преработка, до-работка, внатрешен транспорт и чување на водопластични експлозиви.

Член 216

Водопластични експлозиви се експлозивни материји од пластична конзистенција кои во својот состав, покрај оксидационите, горивните и бризантните компоненти, како течна компонента содржат вода.

Член 217

Производствените фази во кои постои опасност од експлозија се:

- 1) чување на бризантни компоненти од членот 4 точка а) на овој правилник што влегуваат во составот на овие експлозиви;
- 2) мелење, сееење, внатрешен транспорт на експлозивите наведени во точката 1 на овој член;
- 3) гнетење и мешање на експлозивна маса.

Член 218

Производствените фази во кои постои опасност од пожар се:

- 1) чување на AN и други оксидациони компоненти;
- 2) иситнување, сееење, пневматичен или полжавен транспорт на AN односно други оксидациони компоненти;
- 3) мелење на малодимни барути;
- 4) центрифугирање на сомелени барути;
- 5) чување на малодимни барути;
- 6) патронирање на водопластични експлозиви;
- 7) пакување на патрониран експлозив;
- 8) чување на готов водопластичен експлозив.

Член 219

Производствените фази во кои постои опасност од гасни експлозии и од експлозии на смески прав-воздух се: чување, одмерување и транспорт на Al и други метални правови, честичи со пречник под 20 микрони.

Член 220

Во посебни згради мораат да се сместат односно изолирано да се изведуваат следните производствени операции:

- 1) чување на AN и други оксидациони компоненти;
- 2) чување на бризантните експлозиви од членот 4 на овој правилник што влегуваат во составот на водопластичните експлозиви;
- 3) мелење и сееење на експлозивни компоненти што влегуваат во составот на овие експлозиви;
- 4) иситнување, сееење и мерење на AN и други оксидациони компоненти. Одредбите од членот 185 на овој правилник што се однесуваат на чувањето на помали количини додатни материји во истиот објект со AN, важат и овде;
- 5) чување и одмерување на Al и други метални правови. Во просторијата одвоена со пожарен ѕид дозволено е чување и манипулирање со тврди горива или со инертни материјали;
- 6) гнетење и мешање на водопластични експлозиви;
- 7) патронирање и пакување на овие експлозиви, кое се врши во иста зграда но во посебни одделенија.

Член 221

За производствените операции односно за објектите во кои постои опасност од експлозија, наведени во членот 217 од овој правилник, важат следните услови: зградите мораат да им одговараат на одредбите од членот 33 на овој правилник, со тоа што типот на конструкцијата се избира во зависност од меѓусебната загрозеност на одделните објекти.

Член 222

За производствените операции односно за објектите во кои постои опасност од пожар, наведени во членот 218 од овој правилник, важат следните услови:

— производствените фази — операции мораат да се изведуваат во објектите што ги исполнуваат условите од одредбите на членот 39 од овој правилник;

— за чување на АН важат одредбите на членот 201 од овој правилник;

— во магазините барутите се чуваат во амбалажата пропишана за определен вид барут. Барутите можат да се чуваат и под вода во вкопани базени. При такво чување базените не подлежат на третманот на објекти загрозени од пожар и експлозија.

Член 223

Мелењето и центрифугирањето на барутите се дозволува во ист објект, но во посебни одделенија.

Мелењето на барут мора да се врши со постојан прилив на вода. Во случај на престанок на приливот на вода мелењето мора автоматски да се запре.

Фините честички на барут што одат со водата мораат да се издвојат во посебни седиментациони базени, пред пуштањето на водата во канализацијата.

По центрифугирањето барутот не смее да содржи помалку од 8% влага. Манипулирање со сомелен барут кој содржи помалку од 8% влага е забрането. Меѓуфазниот транспорт на сомелен барут мора да се врши во амбалажа што им одговара на одредбите од членот 67 на овој правилник.

Член 224

Во објектот за гнетење максималната количина на експлозив е 1.600 кг. Максимално дозволеният број работници е 3. Мешачите на гнетилницата не смеат да бидат пуштени во работа пред додавањето на вода.

Член 225

Ако патронирањето и пакувањето се изведува во ист објект, во едно одделение е дозволено да се постават најмногу три машини за патронирање.

Максималната количина на експлозив е 2.000 кг, а максималниот број работници е 10.

Член 226

Електричните уреди и електричните инсталации, проветрувањето, греењето, громобранската инсталација, водоводот и канализацијата мораат да бидат во усогласеност со соодветните одредби за АН прашестите експлозиви.

Член 227

Во сè друго важат одредбите на мерките на заштитата за АН прашестите експлозиви.

Член 228

Освен работата со бризантните компоненти (член 220 точка 3), дозволена е работа ноќе и пресметување по количински ефект во сите фази на работата.

VIII. ЗАШТИТНИ МЕРКИ ПРИ ПРОИЗВОДСТВОТО НА ЕКСПЛОЗИВИ ОД ТИПОТ АН-01

Член 229

Овие мерки се однесуваат на опасниот дел на погон во кој се вршат производство, преработка, доработка, внатрешен транспорт и чување на експлозивите АН-01.

Ако производството се врши во непосредна близина или на местото на употребата, како производство и внатрешен транспорт се подразбираат сите операции на подготвувањето на АН со масло и манипулациите во врска со транспортот на компонентите и непатронираните готови смеси.

Член 230

Експлозивите од типот АН-01 се експлозивни материји од прашеста односно семипластична конзистенција врз база на амониум нитрат, сензибилизирани со додаток на минерални масла.

Член 231

Производствените фази во кои постои опасност од експлозија се:

- 1) мешање на АН со масло;
- 2) транспорт на непатронирана експлозивна смеска;
- 3) патронирање на експлозив;
- 4) пакување на експлозив;
- 5) чување на готов АН-01 експлозив.

Член 232

Производствените фази во кои постои опасност од пожар се:

- 1) чување на АН и други оксидациони компоненти;
- 2) сушење, иситнување, сеене, пневматичен или полжавен транспорт на АН односно други оксидациони компоненти;
- 3) чување на минерални масла;
- 4) чување на јаглен и на слични цврсти горива и компоненти;
- 5) сушење, мелење и сеене на јаглен и слични цврсти горивни компоненти.

Член 233

Производствените фази односно објектите во кои постои опасност од експлозија на смеси запалив прав-воздух се: сушење и мелење и сеене на јаглен и на слични горивни материји, освен кога со анализата извршена од страна на надлежната стручна установа е утврдено дека во дадените услови такви смеси не можат да настанат.

Член 234

Во посебни згради мораат да се сместат односно изолирано да се изведуваат следните производствени операции:

- 1) чување на АН;
- 2) чување на минерални масла;
- 3) сушење, иситнување, сеене и мерење на шалитра. Одредбите од членот 185 на овој правилник што се однесуваат на чувањето на помали количини додатни материји во ист објект со АН, важат и овде;
- 4) сушење, иситнување, сеене и мерење на јаглен и на други горивни компоненти;
- 5) мешање на АН со масло и со други компоненти;
- 6) патронирање на експлозивот АН-01;
- 7) пакување на експлозивот АН-01;
- 8) чување на готов, спакуван експлозив АН-01;
- 9) чување на готов, неспакуван експлозив АН-01.

Член 235

Производствените операции во кои постои опасност од експлозија мораат да се изведуваат во објекти што ги исполнуваат следните услови:

— операциите од членот 231 точ. 1 и 3 мораат да се вршат во објекти од конструкција според членот 33 на овој правилник. Ако операцијата од точката 1 се врши во специјални уреди — возила, може да се врши и на слободен простор според посебните изтерни прописи, а со придржување кон сигурните растојанија и другите одредби на овој правилник;

— објектот од членот 231 точка 4 мора да ги исполнува условите на одредбата на членот 33 од овој правилник;

— објектот од членот 231 точка 5 мора да биде изграден според важечките прописи за изградба на магацини и заштитен со земјести насипи изградени според членот 49 од овој правилник.

Член 236

Производствените операции во кои постои опасност од пожар мораат да се изведуваат во објекти од лесна конструкција според одредбите на членот 39 од овој правилник.

Објектот од членот 232 точка 3 на овој правилник мора да биде во согласност со важечките прописи за складирањето и манипулирањето со течните горива (лесно запаливи течности).

За чување на AN важат одредбите на членот 201 од овој правилник.

Член 237

Транспортот на непатронирана експлозивна смеска мора да се врши во амбалажа која оневозможува истурање, која не искри и не се набива со статички електрицитет.

Транспортните средства мораат да им одговараат на одредбите од членот 69 на овој правилник. По правило, забранет е заеднички транспорт на AN-01 со AN и со други експлозивни и запаливи материји. Само по исклучок ова се дозволува, и во тој случај целокупната количина се третира како експлозив.

Член 238

Електричните инсталации, моторниот погон, осветлението, греењето и вентилацијата, громобранската инсталација, водоводот и канализацијата мораат да бидат во согласност со посебните одредби за AN-прашестите експлозиви (глава VI).

Член 239

Специјалниот уред, возилото за правење и полнење на експлозивната смеска AN-01 на самото место, мора да ги исполнува следните услови:

— конструкцијата на возилото за превоз мора да биде пригодена според транспортните услови на површинскиот коп или каменоломот;

— максималната дозволена носивост на агрегатот е 4 тони AN и 0,3 тони минерално масло;

— агрегатот мора да обезбедува прописно дозирање на компонентите што влегуваат во составот на AN-01. Мора да биде обезбедена точност на дозирањето $\pm 0,3\%$;

— $0,9\%$

— дозерот на мешалката мора да обезбеди протекување на експлозивната смеска во минската дупнатица со можност за мерење по 10 kg — од 10 kg па нагоре. За тоа мора да има уред зачитување на количината на експлозивната смеска на AN-01 со која се полни минската дупнатица;

— за полнење на минската дупнатица со експлозивна смеска е дозволено е да се употребува флексибилна цевка од 3 m максимална должина или цевка од поголема должина ако полнењето се врши со компримиран воздух. При ова мораат да се преземаат мерките за попречување на создавањето и за одведување на статичкиот електрицитет;

— конструкцијата на агрегатот мора да биде таква што да не доаѓа до триење на подвижните делови. Подвижните делови не смеат да се извалкаат со смеска;

— подвижните уреди за мешање и елементите за полнење мораат да бидат редовно чистени и прегледани. Заради тоа треба да се изработи упатство за ракувањето, одржувањето и сигурносните мерки, во согласност со општите одредби на овој правилник;

— забрането е мешање на експлозивна смеска додека возилото е во движење.

Член 240

Стабилните уреди за мешање на местото на употребата, од становиштето на заштитата при работата треба да ги исполнуваат истите услови како и возилото од членот 239 на овој правилник.

AN може да се донесе најрано на 1 час пред почетокот на мешањето. Количината: AN на местото на употребата не смее да биде поголема од количината што ќе биде употребена при едно минирање, а во никој случај поголема од 4 тони.

Количината на масло на местото на мешањето мора да биде во согласност со рецептурата според пропишаната технолошка постапка. Маслото не смее да биде сместено на растојание поблиско од 5 m од AN.

Член 241

При производството на местото на употребата забрането е во составот AN-01 да се додаваат компоненти од членот 4 на овој правилник.

Член 242

При производството на местото на употребата мораат да се применат одредбите на чл. 18 до 25 од овој правилник.

Проверувањето на квалитетот според членот 18 став 2 точ. 3) и 5) се врши за суровините за секоја партија што се прима, а за готовата смеска — за секоја производствена шаржа.

Член 243

Во сè друго важат посебните одредби за производството на AN-прашести експлозиви (глава VI).

IX. ЗАШТИТНИ МЕРКИ ПРИ ПРОИЗВОДСТВОТО НА НИТРОАРОМАТИ

Член 244

Овие мерки се однесуваат на опасниот дел на погон во кој се вршат производство, доработка, преработка, чување и внатрешен транспорт на нитроаромати од толуенски ред.

Член 245

Производствените фази во кои постои опасност од експлозија се:

— нитрирање на динитротолуен до тринитротолуен;

— исплакнување и сулфитирање односно кристализација на тротил;

— сушење на тротил;

— лушпење и пакување на тротил;

— мелење и сеене на тротил;

— внатрешен транспорт на тротил;

— чување на тротил;

— пресување на тротил;

— леене на тротил;

Член 246

Производствените фази во кои постои опасност од пожар и од гасни експлозии се:

— нитрирање на толуен до динитротолуен;

— чување и внатрешен транспорт на толуен;

— раздвојување на изомерот MNT.

Член 247

Неопасни фази подложни на пожар се:

— чување и подготвување на амбалажа;

— чување и денитрација на отпадочни киселини;

— раздвојување на изомерот DNT со мокра постапка.

Член 248

Во посебни објекти мораат да бидат сместени односно вршени следните производствени фази — операции:

- чување на толуен;
- чување на киселини и подготовка на SNS;
- нитрирање на толуен до динитротолуен;
- нитрирање на DNT до тринитротолуен;
- раздвојување на изомерот MNT (ректификација);
- раздвојување на изомерот MNT (кристализација);
- раздвојување на изомерот DNT;
- чување на отпадна киселина (освен прирачните количини во текот на производството);
- денитрација и концентрација на отпадните киселини;
- исплакнување и сулфитирање на нитроаромати;
- кристализација на тротил;
- сушење на нитроаромати;
- лушпење и пакување на нитроаромати;
- мелеење и сееење на (TNT) тротил;
- пресување на TNT;
- топење на TNT (за леење);
- леење на TNT.

Во случај на континуелна постапка на нитрирање, сите операции што се вклучени во процесот на нитрирањето и исплакнувањето, почнувајќи од прирачните дозирни садови до прифатните садови за неутрален суров тротил, можат да се вршат во еден објект.

Член 249

Сите производствени операции во кои постои опасност од експлозија можат да се вршат во згради според одредбите на чл. 35 и 37 од овој правилник, со тоа што кај објектите во кои покрај тоа постои опасност и од пожар односно од гасни експлозии, мораат да се применуваат и одредбите на членот 39 од овој правилник односно прописите на противпожарната заштита и на заштитата од статичен електрицитет.

Член 250

Чувањето и транспортот на толуен се врши според прописите за чувањето и манипулирањето со запаливите течности и растворувачи.

Член 251

Загревање на опасните простории може да се врши според одредбите на членот 52 од овој правилник.

Во просториите каде што постои можност од таложење на прав или од сублимирање на тротил, температурата на слободните површини на грејните тела не смее да биде над 75°C.

Температурата на носителите на топлина за технолошко загревање на апаратите не смее да биде повисока од 120°C.

Член 252

Проветрувањето на просториите мора да се врши одвоено од вентилацијата на апаратите. При тоа посебно внимание треба да се обрне на токсичноста на азотните оксиди.

Член 253

Одведување на гасовите настанати со нитрирање од прв степен мора да се води до апсорпција, одвоено од гасовите од трст степен.

Член 254

Одведувањето на гасовите што содржат прав или пара на нитроаромати мора да се врши при соодветно ослободување од правот или парата (мокри филтри).

Член 255

Отпадните води мораат пред пуштање во речен тек да бидат ослободени од остатоците на нитроаромати до пропишаната граница.

Киселите отпадочни води мораат да се водат одвоено од алкалните отпадочни води. Експлозивот добиен со регенерација од киселите отпадочни води може да биде вратен во производствениот процес ако на соодветен начин е обезбедена чистотата.

Експлозивот од алкалните отпадочни води не смее да се употребува, туку мора да биде опожарен.

Член 256

Апаратите за нитрирање мораат да бидат конструирани така што да е оневозможено дозирање на киселините ако не функционира мешањето и одведувањето на реакционата топлина. Тие мораат да имаат алармни уреди за случај на испатување надвор од толерантното подрачје на критичните технолошки параметри, како и соодветна диспозиција за активирање на уредите со придрушна киселина. При континуелна постапка е задолжително во тој случај автоматско запирање на дозирањето во апаратите.

Член 257

Објектот за нитрирање мора да има резервен извор на електрична енергија и преносни акумулаторски светилки од експлозивно сигурна конструкција.

Член 258

Објектот за нитрирање мора да биде сигурно обезбеден со доволни количини вода за ладење, преку најмалку два приклучоци.

Член 259

Пневматички транспорт на толуен и воопшто пневматички транспорт во објектот за нитрирање може да се врши само со помош на инертен (заштитен) гас.

Член 260

Одделни опасни објекти можат да бидат споени со цевоводот за транспорт на нитроаромати само додека транспортот е во тек. Штом транспортот ќе се заврши, цевоводот мора да биде прекинат со помош на предвидените „лири“, и тоа така што оските на доводната и одводната цевка да бидат на меѓусебно растојание од најмалку 25 cm.

Член 261

Дозволените најголеми количини опасна материја и бројот на работниците се определуваат врз база на технолошката постапка и одредбите од членот 29 на овој правилник.

Член 262

Не е дозволено нормирање работи односно пресметување по количински ефект при следните операции:

- нитрирање на аромати;
- исплакнување и сулфитирање на тротил;
- кристализација на тротил;
- сушење на тротил;
- лушпење и пакување на тротил;
- мелеење и сееење на тротил;
- пресување на тротил;
- леење на тротил.

За операциите мелеење, сееење, пресување и леење на тротил и негови смеси важат соодветните одредби на посебните прописи за заштитата при работата на лабораторија, делаборација и чување на муниција.

X. ЗАШТИТНИ МЕРКИ ПРИ ПРОИЗВОДСТВОТО И ПРЕРАБОТКАТА НА ХЕКСОГЕН, ПЕНТРИТ И ТЕТРИЛ

Член 264

Овие мерки се однесуваат на опасниот дел на погон во кој се вршат производство, преработка, доработка, внатрешен транспорт и чување на хексоген, пентрит и тетрил и на смеси што содржат експлозиви.

Член 265

Производствените фази односно објектите во кои постои опасност од експлозија се:

- нитрирање на хексаметилентетрамин, диметиланилсулфат, естерификација на пентаеритритол, нитролиза и разблажување, цедење на суров кисел експлозив и исплакнување;
- стабилизација, неутрализација и цедење на неутрален експлозив;
- прекристализација на експлозив;
- сушење на експлозив;
- сеене на експлозив;
- пакување на експлозив;
- флегматизирање на експлозив;
- изработка и преработка на смеси од експлозив со сува или мокра постапка;
- пресување на чист или флегматизиран експлозив или смеси на експлозив;
- леење на смеси од експлозив.

Член 266

Производствените фази односно објектите во кои постои опасност од гасни експлозии се:

- прекристализација од ацетон или од други лесно запаливи растворувачи;
- дестилација и ректификација на ацетон или на други лесно запаливи растворувачи;
- чување на ацетон или други лесно запаливи растворувачи.

Член 267

Покрај производствените фази односно објектите од членот 266 на овој правилник, како опасни во иста смисла се сметаат и оние фази во кои може да се развијат експлозивна прав така што со воздухот да сочинува експлозивна смеска, како што се:

- сушење на експлозив (сушница);
- сеене на сув експлозив;
- изработка на смеси на експлозив со сува постапка;
- пресување на експлозив;

Член 268

Неопасните производствени фази односно објекти подложни на пожар се:

- чување и сеене на хексаметилентетрамин односно на пентаеритритол (при ниска релативна влажност на воздухот под 70% постои опасност од создавање на експлозивни смеси на запалив прав со воздухот);
- чување на амбалажен материјал.

Член 269

Неопасните фази во кои може да се предизвика пожар на целулозни материји се:

- чување и подготвување на азотна киселина;
- апсорпција на азотни оксиди;

Член 270

Во посебни објекти мораат да се вршат следните производствени операции:

- нитрирање (естерификација), нитролиза, разблажување и цедење на кисел суров експлозив. Цедењето мора да се врши во посебна просторија. Погонските мотори и разводните кутии мораат да се наоѓаат во посебна просторија или од надворешната страна на ѕидот;
- стабилизација, неутрализација и цедење на неутралниот експлозив; во овој објект може да се врши и флегматизација.

Во случај на наполно континуелна постапка, стабилизација и неутрализација можат да се вршат во објектот за нитрирање;

— прекристализација на експлозив. Ако постапката е наполно континуелна, во одвоена просторија — одвоена со пожарен ѕид — може да се врши дестилација и ректификација на растворувачите, со

тоа што цистерните за сместување на растворувачите да се вкопани на сигурна оддалеченост од објектот и од пренос на пламен да се обезбедени со сигурносни мрежи;

— дестилација и ректификација на растворувачите, ако сочинуваат одделна постапка независна од текот на прекристализацијата;

- сушење на експлозив;
- сеене на сув експлозив;
- изработка на смеси на експлозив со сува постапка;
- изработка на смеси на експлозив со мокра постапка;
- пакување на експлозив;
- чување на експлозив во прирачен магазин;
- чување, сеене и подготвување на суровини за нитрирање (естерификација);
- чување на киселини во магазини и апсорпција на азотни оксиди;
- преработка на експлозивни со пресување или леење.

Член 271

Зградите на објектите во кои постои опасност од експлозија мораат да бидат изградени според условите од членот 37 на овој правилник. Ако во објектите, покрај тоа постои опасност од пожар, треба да се градат според условите од чл. 36 и 39 на овој правилник.

Зградите во кои постои опасност од пожар мораат да се градат според условите од членот 39 на овој правилник.

Член 272

Со повеќе катови можат да бидат изградени згради за:

- нитрирање (естерификација);
- стабилизација и флегматизација;
- прекристализација;
- мокра постапка за изработка на смеси.

Член 273

Од надворешната страна на насипот на подобно место близу излезот, треба да се вгради засолниште за по два човека за објектите во кои се врши:

- нитрирање (естерификација);
- стабилизација;
- прекристализација;
- изработка на смеси на експлозив.

Член 274

Греењето во опасните објекти мора да биде изведено според условите од членот 52 на овој правилник, со тоа што за објектите во кои постои опасност од експлозивна прав да важат одредбите на членот 267 од овој правилник. Температурата на слободните површини на грејните тела не смее да биде повисока од 75°C.

Температурата на носителите на топлина за технолошко загревање на апаратите не смее да биде повисока од 120°C.

За сушење на пентрит температурата на воздухот не смее да биде повисока од 60°C, а за сушење на хексоген и тетрил — не повисока од 80°C.

Член 275

Вентилацијата на апаратите мора да биде изведена независно од проветрувањето на просторите, освен вентилацијата до зградата за прекристализација.

Член 276

Објектите за нитрирање (естерификација) и за прекристализација мораат да имаат резервен извор на електрична енергија и експлозионо сигурна акумулаторска преносна светилка.

Член 277

Во сите опасни објекти мораат да се постават таложници за задржување на експлозивот од отпадочните води пред излевање во канализацијата.

Член 278

Со исталожениот експлозив мора да се постапува на начинот предвиден со одредбите на членот 99 од овој правилник.

Член 279

Апаратите за нитрирање (естерификација) и нитролиза мораат преку соодветниот уред за испуштање на содржината да бидат врзани со садот на сигурноста кој се наоѓа во посебно одделение или надвор од објектот.

Активирање на уредите за испуштање на содржината во садот на сигурноста мора да се врши автоматски — за случај на испаѓање надвор од толерантното подрачје на критичните процесни параметри, и рачно, и тоа во близината на нужниот излез и во засолништето од надворешната страна на настиот.

Член 280

Дозволените количини на експлозивни материји и бројот на работниците во објектите со континуелна постапка се определуваат според технолошката постапка и одредбите од членот 29 на овој правилник.

Во другите опасни објекти дозволените количини, покрај придржувањето кон одредбите на членот 29 од овој правилник, не можат да бидат поголеми, и тоа во објектите за:

- сушење на експлозив — од 1.000 kg и два работника;
- сеене на сув експлозив — од 500 kg и еден работник;
- пакување на експлозив — од 2.000 kg и три работника;
- прирачни магазини — од 1.000 kg и два работника;
- изработка на смеска на експлозив со сува постапка — од 1.000 kg и два работника;
- изработка на смеска на експлозив со мокра постапка — од 1.500 kg и два работника.

Член 281

Амбалажата за меѓуфазен транспорт и за чување експлозив во прирачните магазини мора да биде од материјал кој не може да предизвика остар удир, триење или искра, а од таква конструкција што да оневозможува загубување на содржината на влага и собирање на експлозивот во мртвите алги, т.е. да е можно лесно чистење односно перење.

Ако се користат импрегнирани вреќи, дозволеното полнење, пресметано на сува материја, изнесува до 50 kg, а кај отворени садови — до 35 kg.

Член 282

Не е дозволено чување заедно на суров и прекристализиран пентрит или разни експлозиви.

Член 283

При преминување од производство еден експлозив на производство друг експлозив, во случај на комбинирана постројка, неопходно е темелно чистење и перење на целата апаратура, за да се попречи загадување на едниот вид експлозив од другиот.

Член 284

Не е дозволена употреба на отпадна киселина пред деконтаминацијата од суспендиран или растворен експлозив.

Садовите за отпадна киселина треба повремено да се чистат од евентуално наталожен експлозив.

Член 285

Не е дозволено нормирање на работите, односно пресметување по количински ефект за следните работи:

- нитрирање (естерификација) и нитролиза;
- стабилизација со флегматизација;

- прекристализација;
- сеене на сув експлозив;
- сушење на експлозив;
- изработка на смеска експлозиви;
- подготвување на основна суровина (хексаметиленететрамин, пентаеритритол);
- пресување на експлозив;
- леење на експлозив.

Член 286

Не е дозволена работа ноќе на следните работи:

- нитрирање (естерификација) и нитролиза, освен во случај на континуелен процес;
- сеене на сув експлозив;
- изработка на смески експлозиви;
- подготвување на основна суровина;
- подготвување и празнење на сушилицата на експлозив;
- кристализација на експлозив, освен во случај на континуелна постапка.

XI. ЗАШТИТНИ МЕРКИ ПРИ ПРОИЗВОДСТВОТО НА НИТРОЦЕЛУЛОЗА И МАЛОДИМНИ ЕДНОБАЗНИ БАРУТИ (НИТРОЦЕЛУЛОЗНИ)

Член 287

Овие мерки се однесуваат на опасниот дел на погонот во кој се вршат производство, преработка, доработка, внатрешен транспорт и чување на нитроцелулоза и малодимни еднобазни барути (нитроцелулозни).

Член 288

Како опасни објекти се сметаат зградите во кои се наоѓа сува или алкохолизирана нитроцелулоза, желирана или не, и во кои при процесот на работата се јавува или може да се јави пара од лесно запаливи течности (етер, алкохол, ацетон), која со воздухот може да направи експлозивни гасни смеси. Во опасните објекти се вбројуваат и објектите во кои се јавува целулозна прав која со воздухот може да направи експлозивна смеска.

Опасните објекти односно операции при производството на нитроцелулоза и барути се:

- сушење и чешлање на целулоза;
- нитририца;
- автоклави;
- алкохолизација на индустриска нитроцелулоза;
- складирање на алкохолизирана нитроцелулоза;
- алкохолизација (дехидратација) на нитроцелулоза;

- гнетење на барут (желатинизација);
- обработка на барут на валци;
- пресување на барут;
- сечење на барут;
- сушење на барут;
- полирање на барут;
- сеене на барут;
- мешање на серии барути;
- пакување на барут;
- складирање на барут;
- складирање на растворувачи;
- регенерација на растворувачи;
- рекуперација на растворувачи;
- ректификација на растворувачи;
- производство на етер.

Член 289

Зградите на опасните објекти мораат да им одговараат на условите од чл. 33 и 39 на овој правилник, и можат да имаат повеќе катови и повеќе работилници.

Член 290

Електричните инсталации за осветление и моторски погон, уредите и приборот во објектите од членот 289 на овој правилник мораат да бидат во експлозионо заштитена конструкција S, од соодветна температурна класа и експлозиона група.

Ходниците и минувалиштата што ги спојуваат загрозените простории мораат да имаат инсталации и уреди во експлозионо заштитена конструкција S. Во просториите каде што се работи со сува целулоза и каде што може да се јави прав од нитроцелулоза, сите уреди и инсталации од ставот 1 на овој член мораат да бидат заштитени од влегување на прав.

Член 291

Опасните објекти мораат да бидат заштитени од атмосферско електрично празнење со громобранска инсталација според членот 62 од овој правилник.

Член 292

Греењето на работните простории се врши со топла вода или со уфрлање на топол воздух, според членот 52 од овој правилник. Температурата на слободните површини на грејните тела во просториите каде што може да се јави прав од нитроцелулоза односно барут, не смее да биде повисока од 75°C.

Проветрувањето на просториите се врши, по потреба, вештачки или природно, а мора да им одговара на условите предвидени со членот 53 од овој правилник.

Член 293

Во сите простории каде што се работи со сува нитроцелулоза или со барут и каде што се појавува пара од етер, ацетон или алкохол, мораат да бидат преземени мерки за заштита од статичен електрицитет на начинот како што е тоа регулирано со чл. 73 до 77 од овој правилник.

Член 294

Во објектите каде што се врши сечење, сеење и полирање на барут и мешање на серии барути, над загрозените места мораат да се вградат автоматски уреди за гаснење, од типот „Sprinkler“ или сл.

Член 295

Во системот на цевоводите за парата од растворувачи, во главниот колектор и во водовите до одделни објекти, мораат да бидат вградени прекинувачи на пламен (сигурносни мрежи).

Член 296

Отпадоците од нитроцелулоза се чуваат надвор од опасната работилница, под вода, во за тоа определените поклопени садови. Отпадоците се праќаат на уништување според работните прописи што важат за одделна работилница и прописите за уништување според членот 18 став 2 точка е) и членот 99 од овој правилник. Уништувањето се врши со опожарување.

Член 297

Отпадочните кисели и неутрални води, што содржат нитроцелулоза во суспензија, мораат да минат преку соодветен таложник пред да се испратат на понатамошна постапка. Не е дозволено крстосување во непосредна близина или паралелно поставување на линии на отпадочни води и енергетски цевоводи.

Цевоводите на отпадочните води треба да се контролираат за да не дојде до неконтролирано излевање и таложување на остатоците од нитроцелулоза односно барут. Начинот и периодите на контролата треба да се пропишат со интерни прописи (член 18 став 2 точка е).

Член 298

Работилниците мораат да се одржуваат чисто и уредно, а со работните прописи се определува времето и начинот на чистењето на работилниците.

Член 299

Пресметување по количински ефект во производството на малодимни барути не е дозволено.

XII ЗАШТИТНИ МЕРКИ ПРИ ПРОИЗВОДСТВОТО НА МАЛОДИМНИ ДВОБАЗНИ И ТРОБАЗНИ БАРУТИ**Член 300**

Овие мерки се однесуваат на опасниот дел на погон во кој се вршат производство, доработка, преработка, чување и внатрешен транспорт на малодимни двобазни (нитроглицерински, динитродигликолски) и малодимни тробазни (нитрогванидински) барути.

Член 301

Како опасни објекти се сметаат зградите и уредите во кои се врши чување, подготвување и внатрешен транспорт на нитроглицерин (динитродигликол), изработка на јака смеска, желатинизација (изработка на кори, гнетење, валање) и објектите што им одговараат на објектите од посебните прописи за производство на нитроцелулоза и малодимни еднобазни барути (член 288).

Член 302

Зградите во кои се наоѓа течен нитроглицерин (динитродигликол) или во кои се манипулира со него мораат да им одговараат на одредбите од чл. 33 и 37 на овој правилник, како и на одредбите од главата IV на овој правилник.

Овие објекти мораат да бидат заштитени со насили според чл. 49 и 50 на овој правилник.

Член 303

Сите други опасни згради мораат да им одговараат на одредбите од чл. 36 и 39 на овој правилник, како и на соодветните одредби од главата IV на овој правилник.

Член 304

Зградите во кои се наоѓаат гнетилицы, преси за извлекување барут, валци за желатинизација, сечки, сушници, полирници, сеалки, машини за механичка обработка на барутни зрна и за мешање на серии барути, можат да имаат повеќе работници, но во секоја работилница може да биде инсталиран само по еден произведен апарат. Секоја просторија мора да биде одвоена од друга просторија со јак заштитен противпожарен ѕид, кој треба да биде од таква конструкција што во случај на експлозија или пожар да не бидат загрозени соседните простории.

Член 305

Електричните инсталации за осветление и моторски погон, како и уредите и приборот во опасните простории на објектот од членот 301 на овој правилник, мораат да бидат во експлозионо заштитена конструкција S, од соодветна температурна класа и експлозиона група.

Ходниците и приодите што ги спојуваат загрозените простории мораат да имаат инсталации и уреди во експлозионо заштитена конструкција S.

Член 306

Опасните простории можат да се загреваат со топла вода или со уфрлање на топол воздух. Температурата на слободните површини на грејните тела што се наоѓаат во опасната просторија, не смее да надминува 75°C.

Член 307

Проветрувањето се врши — според потребата — природно или вештачки, а според одредбите на членот 53 од овој правилник.

Член 308

Крај воздушните сушници рецикулација на воздухот не е дозволена. Конструкцијата на издувните канали мора да биде таква што да попречува собирање на евентуално кондензиран нитроглицерин.

Член 309

Во просториите со валци, над секој валјак, над сечките и сеалките, како и во просториите за пресување на барут, во сортиралицата и мешалницата, мора да биде инсталиран автоматски уред за гасење на пожар кој може да се активира и со помош на рачичка поставена од надворешната страна на сидот. Во секоја производствена работилница мора да се наоѓа чешма со вода за прскање на работилницата и околината.

Член 310

Во секоја производствена опасна просторија каде што се работи или при работата можат да се јават сува нитроцелулоза, барутна прав, ситни барути, пара од лесно запаливи течности и експлозивни смеси воопшто, мораат да се преземат мерките на заштитата од статичен електрицитет според членот 73 на овој правилник.

Во загрозените простории мораат да бидат поставени инструменти за контрола на релативната влажност на воздухот, и рачни или автоматски уреди за влажење на воздухот ако влажноста е помала од 70%. Ова се однесува особено на следните објекти односно фази:

- 1) сечки,
- 2) сеалки,
- 3) гнетилици,
- 4) мешање серии,
- 5) сушници (за време на полнење и празнење),
- 6) полирници,
- 7) пакување.

Член 311

Сите опасни згради мораат да бидат заштитени од празнење на атмосферски електрицитет со громобранска инсталација, според членот 62 на овој правилник.

Член 312

Во просториите каде што се наоѓаат гнетилиците, пресите и полирниците не е дозволено присуство на работници за време додека апаратите се во погон.

Член 313

При меѓуфазен транспорт на опасни материи мораат да се применат манипулационо пакување и превозни средства, кои им одговараат на условите од чл. 67 и 69 на овој правилник.

Член 314

Отпадоците од барут се чуваат под вода во поклопени садови, надвор од производствената просторија, и се праќаат на уништување според работните прописи.

Уништувањето на отпадоците се врши со опожарување, според одредбите на членот 99 од овој правилник.

Член 315

Работните простории мораат да се одржуваат чисто и уредно. Со работните прописи мора да се предвиди времето и начинот на чистењето. Деловите од апаратите и уредите за производство на нитроглицерински барут треба пред ремонтот темелно да се исчистат со потопување во органски растворувачи или да се палат.

Член 316

Работа ноќе не е дозволена на следните операции:

— изработка на јака смеска (работа со нитроглицерин);

- гнетење на барутна маса;
- работа на валци;
- манипулирање во сушници (полнење и празнење);
- пресување;
- полирање.

Член 317

Нормирање на работите односно пресметување по количински ефект при производството на малодимни барути не е дозволено.

XIII. ЗАШТИТНИ МЕРКИ ПРИ ПРОИЗВОДСТВОТО НА ЦРН БАРУТ

Член 318

Овие мерки се однесуваат на опасниот дел на погон во кој се вршат производство, доработка, преработка, чување и внатрешен транспорт на црн барут.

Член 319

Црниот барут е смеска која содржи, по правило, калиум нитрат, сулфур и дрвен јаглен во определена пропорција.

Член 320

При производството на црн барут, како опасни згради во кои може да дојде до експлозија или пожар се сметаат:

- 1) зграда за ситнење и просевање — дробилница, која се состои од просториите:
 - а) одделение за подготвување на калиум нитрат;
 - б) одделение за мешање на бинарна смеска јаглен-сулфур;
- 2) зграда во која се наоѓаат колодробии за месење и газење на црн барут;
- 3) зграда за дробење на црн барут — мешалница, и за сеене;
- 4) зграда за пресување на црн барут, која се состои од простории во кои се врши:
 - а) подготвување за просевање;
 - б) пресување;
 - в) кршење на плочи црн барут;
- 5) зграда за зрнење, во која се врши:
 - а) преддробење;
 - б) зрнење со сеене, со помош на зрнчарница;
 - в) зрнење со помош на тапани;
 - г) зграда за прво сеене;
 - д) зграда за второ сеене;
 - е) зграда за полирање;
 - ж) зграда за мешање на црн барут;
 - з) сушница на црн барут;
 - и) зграда за пакување на црн барут;
 - 12) прирачен односно меѓуфазен магазин;
 - 13) објект за прекристализација на калиум нитрат.

Како зграда во која постои само опасност од пожар се смета дробилницата.

Во сите други згради се смета дека постои и опасност од експлозија.

Член 321

Дробилница може да биде и зграда на кат, со тоа што да ги исполнува условите од членот 39 на овој правилник и од секоја просторија да има директен излез надвор.

Сите други згради мораат да бидат од типот на зграда со издувна страна, освен зградите каде што барут се наоѓа во затворени пропишани садови. Зградите мораат да им одговараат на условите од чл. 33 и 34 на овој правилник, освен зградата за пресување која може да биде од друг тип, со тоа што и оваа зграда да мора да им одговара на условите од членот 33 на овој правилник и мора да има најмалку три работилници. Работилницата за кршење плочи не смее да биде поврзана со другите работилници.

Член 322

Во зградата — мешалница, во секоја просторија може да има само по два тапана за мешање односно дробење на црн барут.

Во објектот каде што се наоѓаат колодробите, во секоја просторија може да има само по еден колодроб.

Во зградата за зрчење, во секоја просторија смее да се наоѓа само по еден апарат.

Во објектот за зрчење со помош на тапани, во секоја просторија смеат да се наоѓаат најмногу по два тапана за зрчење, а ако целиот објект има само една просторија, во неа смеат да се наоѓаат најмногу три тапана за зрчење.

Во зградата за сеење — прво или второ, во просторијата може да има повеќе апарати.

Во просторијата за полирање може да има два тапана за полирање.

Во просторијата за мешање на црн барут смее да се наоѓа само еден апарат за мешање.

Кон секој објект или кон секоја група објекти мора да се наоѓа по еден прирачен или меѓуфазен магазин, за да не дојде до натрупување на црн барут во производствената просторија.

Член 323

Ако сигурната оддалеченост на зградата бара објектите да бидат во насип, објектот се поставува во насип.

Заштитните насипи можат да се заменат со заштитни сидови. Заштитните насипи и заштитните сидови мораат да им одговараат на условите од членот 49 на овој правилник.

Член 324

Електричните инсталации и уреди во просториите на опасните објекти каде што се работи со неспакуван барут, мораат да бидат во експлозионо заштитена конструкција S.

Осветлението во просториите од ставот 1 на овој член мора да биде изведено со светлечки тела од S изработка, сигурни против прав, поставени од надворешната страна на просториите или во вдлабнатини на внатрешниот ѕид а така што да не може да се таложи прав врз нив.

Член 325

Поговските мотори и преносници мораат да се наоѓаат во отворена просторија и мораат да им одговараат на условите од членот 63 на овој правилник.

Член 326

Греењето на просториите се врши со топла вода, а температурата на грејните тела не смее да надминува 90°C при условите од членот 52 на овој правилник.

Проветрувањето се врши, по правило, по природен пат и мора да им одговара на условите наведени во членот 53 став 1 на овој правилник.

Член 327

Во близината на секој објект или во самата просторија мора да има чешма со вода за миење на просториите.

Член 328

За време на производство на црн барут мораат да се преземат мерки да не дојде до создавање на статичен електрицитет.

Преземените мерки мораат да им одговараат на условите од членот 75 на овој правилник, освен што за подот важат одредбите од членот 44 на овој правилник.

Релативната влажност на воздухот во просторијата не смее да биде помала од 70%, ако технолошкиот процес тоа го дозволува.

Член 329

Сите опасни објекти мораат да бидат со громобранска инсталација заштитени од атмосферско електрично празнење. Изградбата и одржувањето на громобранската инсталација се врши според важечките прописи.

Член 330

Меѓуфазниот транспорт се врши во заклопени садови, изработени од материјал кој не искри и кој нормално не се набива со статичен електрицитет. Тие садови не смеат да имаат челични делови и мораат да им одговараат на условите од членот 67 на овој правилник.

Член 331

Отпадоците на црн барут се чуваат во влажна состојба, во за тоа определени поклопени садови, кои мораат да бидат изработени од материјал кој не искри. Отпадоците се уништуваат со вода, имено, се рекуперира калиум нитратот. Уништувањето може да се врши и со опожарување, во согласност со одредбите на членот 99 од овој правилник.

Употребените средства за чистење се чуваат надвор од опасната просторија, во одделни поклопени садови и се праќаат редовно на уништување, кое се врши со опожарување.

Член 332

Максималните количини на црн барут што можат да се држат во опасен објект односно во работна просторија се определуваат според табелата 1, а максималниот број работници треба да е најмал број со кој е можно правилно вршење на производствениот процес.

Член 333

Тапаните за мешање, зрчење и полирање мораат да бидат изработени од материјали кои не искрат и не се набиваат со статичен електрицитет. Нивната внатрешна површина мора да биде напивно мазна. Капаците што се наоѓаат на отворот за полнење и решетките за празнење мораат да бидат напивно осигурени од неконтролирано отворање или испаѓање за време на работата.

Куглите за мешања односно за дробење на барутна маса не смеат да бидат од материјал што создава искра или електричен набој, ниту од керамика.

Член 334

Колодробите мораат да бидат поставени така што челичните валци да не можат да се спуштат на чинијата од челик, а најмалата раздалеченост меѓу нив мора да биде 3 mm.

Стругачите мораат да бидат изработени од бронза.

Член 335

Пред почетокот на работата и за време на работата, работилниците и просторите пред работилниците мораат да се влажат ако релативната влажност на воздухот е помала од 70%.

Кога и на кој начин работилницата и просторот пред неа ќе се влажат се определува со работните прописи.

Член 336

За време на работата на машините не смее никој да се наоѓа во просториите од мешалниците, од зградите каде што се наоѓаат колодробите и од зградите каде што се наоѓаат зрчените тапани и зрчарниците, освен за време на надзирањето на работата, ниту смее да се минува пред издувниот ѕид.

Со интерни прописи се регулира начинот на надзирањето на работата.

За време на работата на колодробите, во работилницата работник смее да се наоѓа само кога доаѓа вода.

Пристапот во просторијата и минувалиштето пред издувниот ѕид мораат да се осигурат со соодветна преграда или сигнал.

Член 337

Во производството на црн барут работата не смее да се нормира, освен во јагленарницата.

XIV. ЗАШТИТНИ МЕРКИ ПРИ ПРОИЗВОДСТВОТО НА ШТАПИН

Член 338

Овие мирки се однесуваат на опасниот дел на погон во кој се вршат производство, доработка, пре-работка, чување и внатрешен транспорт на бавногоречки и детонирачки штапин.

Член 339

Бавногоречкиот штапин се состои од јадро на црн барут со оплетена обвивка од текстилни влакна. Обвивката може да биде импрегнирана со битуменска изолација или обложена со пластичен материјал.

Член 340

При производството на бавногоречкиот штапин како опасни згради односно простории или операции се сметаат:

- 1) прирачен магазин за црн барут;
- 2) сеене на црн барут;
- 3) пресување на црн барут;
- 4) впредување на бавногоречки штапин.

Работилницата односно објектот во кој се врши операцијата од точката 4 на ставот 1 од овој член може да се наоѓа до други неопасни објекти ако не е на кат и ако во објектот не се наоѓа црн барут, освен во инка.

Член 341

Прирачниот магазин мора да им одговара на условите од членот 89 на овој правилник.

Објектот за сеене на црн барут може да биде од лесна конструкција и треба да им одговара на условите од членот 35 на овој правилник.

Објектот каде што се наоѓаат машини за впредување на бавногоречки штапин може да биде приземен или на кат, од тип со издувна страна и со повеќе простории меѓусебно одвоени со соодветен преграден противпожарен ѕид.

Ако зградата е приземна, инката за барут може да се наоѓа над машината во просторијата, а ако е на кат — инката за барут мора да биде во просторијата на катот, зацврстена на меѓукатната конструкција отпорна спрема пожар.

Влезот во секоја просторија мора да биде директно однадвор.

Член 342

Во секоја работна просторија за впредување на бавногоречки штапин смеат да бидат вградени најмногу четири машини предилки.

Член 343

Електричните инсталации и уреди во просториите во кои се работи со барут во растурена состојба мораат да им одговараат на одредбите од членот 324 на овој правилник.

Член 344

Погонските мотори, преносници и редуктори мораат да им одговараат на одредбите од членот 63 на овој правилник.

Член 345

Греењето на опасните простории се врши со топла вода или со топол воздух и тоа мора да им одговара во сè на условите од членот 52 на овој правилник.

Грејните тела што се наоѓаат во опасната просторија не смеат да ја надминуваат температурата од 90°C.

Проветрувањето, по правило, се врши по природен пат и мора да им одговара на условите од членот 53 на овој правилник.

Член 346

Опасните објекти мораат да бидат со громобранска инсталација заштитени од атмосферско електрично празнење.

Член 347

Со отпадоците на црн барут се постапува во смисла на одредбите од членот 331 на овој правилник.

Член 348

Работилниците мораат да се одржуваат чисто и уредно.

Со работните прописи се определуваат начинот и времето на чистењето.

Член 349

Во производството во бавногоречки штапин, на сите работни места дозволено е нормирање на работите, освен при сеене и пренесување на црн барут.

Член 350

Детонирачкиот штапин се состои од јадро од бризантен експлозив (во понатамошниот текст: пентрит), оплетен со обвивка од текстилни влакна, со еластична облога од пластичен материјал.

Член 351

При производството на детонирачки штапин како опасни згради односно простории или операции се сметаат:

- 1) прирачен магазин за чување пентрит;
- 2) сушница за сушење пентрит;
- 3) сеене на пентрит;
- 4) впредување на детонирачки штапин;
- 5) импрегнирање на детонирачки штапин;
- 6) намотување, сечење и пакување на детонирачки штапин.

Операциите наведени под точ. 5 и 6 на ставот 1 од овој член можат да се вршат во еден објект, но во одвоени простории.

Член 352

Прирачниот магазин за чување на пентрит мора да им одговара на условите од членот 33 на овој правилник.

Објектот за сушење и сеене на пентрит мора да биде приземна зграда од лесен тип и во насипи. Овој објект треба да им одговара на условите од членот 89 на овој правилник.

Зградите во кои се врши впредување мораат да бидат приземни и од лесна конструкција. Во секоја просторија смеат да бидат најмногу четири машини за впредување на штапин.

Објектот во кој се врши импрегнација односно обложување на штапин мора да биде приземен, од лесен тип, со повеќе простории. Во секоја просторија смеат да бидат најмногу два апарата за импрегнација односно за обложување на штапин. Апаратите мораат меѓу себе да бидат одвоени со панцирна плоча.

Работилницата во која се врши намотување, сечење и пакување, ако се наоѓа во одделен објект мора да биде од лесен тип.

Член 353

Електричните инсталации и уреди во просториите каде што се работи со експлозив во растурена состојба мораат да бидат во експлозивно заштитена конструкција S, според одредбите на чл. 55 до 58 од овој правилник.

Во просториите од точ. 5 и 6 од членот 351 став 1 точ. 5 и 6 дозволено е да се примени конструкцијата во индустриската заштита P43. Моторите, редукторите и преносниците на сила мораат да бидат во согласност со одредбите на членот 63 од овој правилник.

Член 354

Греењето на опасните простории се врши со топла вода или со уфрлање на топол воздух, а мора да им одговара на условите од членот 52 на овој правилник. Грејните тела што се наоѓаат во опасната просторија не смеат да је надминуваат температурата од 75°C.

Проветрувањето се врши по природен или вештачки пат и мора да им одговара на условите од членот 53 на овој правилник.

Член 355

Опасните објекти мораат да бидат со громобранска инсталација заштитени од атмосферско електрично празнење.

Член 356

Во просториите каде што се работи со пентрит во растурена состојба, мораат да се преземат мерки на претпазливост за заштита од статичен електрицитет.

Во просториите во кои се врши впредување и сеене и во сушницата за време на манипулирањето релативната влажност на воздухот мора да биде најмалку 70%.

Работниците мораат да носат електроспроводно обувки, според одредбите на членот 75 од овој правилник.

Член 357

Отпадоците на пентрит се фрлаат во за тоа определени садови со вода кои мораат да имаат капаци. Отпадоците на средствата за чистење се чуваат во одделни садови, што се наоѓаат надвор од опасната просторија.

Со отпадоците се постапува според одредбите на членот 99 од овој правилник.

Член 358

Работилниците мораат да се одржуваат чисто и уредно. Со работните прописи мора да се определи времето и начинот на чистењето на работилниците.

Член 359

Во производството на детонирачки штапи не е дозволено нормирање на работите односно пресметување по количински ефект, освен на работните места за импрегнација и пакување.

XV. ЗАШТИТНИ МЕРКИ ПРИ ПРОИЗВОДСТВОТО НА ИНИЦИЈАЛНИ ЕКСПЛОЗИВИ**Член 360**

Овие мерки се однесуваат на опасниот дел на погон во кој се вршат производство, доработка, преработка, чување и внатрешен транспорт на иницијални експлозиви.

Член 361

Иницијалните експлозиви се супстанции што служат за иницирање на други експлозиви, а се одликуваат со висока осетливост на механички и термички влијанија.

При производството на иницијални експлозиви како објекти во кои постои опасност од експлозија се сметаат:

- 1) згради за производство на иницијални експлозиви — изработка и издвојување со таложење;
- 2) згради за сушење и сеене на иницијални експлозиви;
- 3) згради за одмерување и мешање на суви иницијални експлозиви со други материи.

Како објекти во кои постои опасност од пожар се сметаат зградите за дигерирање на живиниот фулминат, како и за исплакување на други иницијални експлозиви ако овие во мокра состојба не се сметаат зградите за дигерирање на живиниот фулминат.

Член 362

Објектите во кои постои опасност од експлозија треба да им одговараат на условите од членот 33 на овој правилник.

Објектите од членот 361 став 2 точка 2 од овој правилник мораат да бидат заштитени со заштитен насип. Објектите на кои им се заканува опасност од пожар мораат да им одговараат на условите од членот 39 на овој правилник.

Производствените простории мораат да имаат мазен под без пукнатини, но не лизгав. Во одделенијата на објектот каде што се врши таложење, плакнење, цедење, мешање и гранулирање на иницијални експлозиви во мокра состојба, подовите мораат да бидат секогаш мокри.

Површините на сидовите мораат да бидат мазни и без пукнатини, обложени со материја која може лесно да се пере со вода.

Во работилниците во кои се работи со суви иницијални експлозиви подот мора да биде електроспроводен.

Апаратурата и помошната опрема со кои се изработува иницијален експлозив мораат да бидат од материјали на кои не дејствуваат хемиските агенси.

Член 363

Електричните погонски уреди и светилки, ако се наоѓаат во опасна просторија, мораат да бидат изведени според одредбите на чл. 56 до 58 од овој правилник.

Член 364

Греењето на опасните простории се врши со топла вода. Температурата на грејните тела што се наоѓаат во опасната просторија не смее да надминува 75°C.

Член 365

Проветрувањето на објектите во кои се наоѓа иницијален експлозив се врши природно или вештачки. Со технолошката постапка при работата мора да се регулира како ќе се врши проветрувањето, и тоа мора да им одговара на условите од членот 52 на овој правилник.

Додека во објектот се наоѓа експлозив не смее да се врши проветрување со отворање на прозорците и вратите.

Член 366

Канализацијата мора да се изведе на начинот предвиден со членот 45 од овој правилник. Водовите со кои отпадочната вода која содржи иницијални експлозиви се спроведува до местата за уништување, мораат да бидат мазни и во нив не смее да дојде до таложење експлозив, а мораат да бидат достапни за контрола и чистење.

Член 367

Во просторијата во која се произведуваат иницијални експлозии или во која се работи со иницијални експлозиви, мораат да се преземат соодветни мерки на заштитата од статичен електрицитет.

Со технолошката документација мораат да се определат местата на кои се создава статичен електрицитет и начинот на заштитата од него. Кваките на влезните врати на просториите во кои се вршат работи со сув иницијален експлозив или со иницијална смеска, мораат да бидат уземјени, а пред вратата мора да се стави навлажнета крпа.

Работниците кои вршат работи со сув иницијален експлозив или со иницијална смеска, како и лицата што доаѓаат од страна, мораат да носат електроспроводно обувки и облека од природно влакно.

Нивната заштита од статичен електрицитет мора да им одговара на условите од одделот II на главата II од овој правилник.

Член 368

Сите опасни згради мораат да бидат со громобранска инсталација заштитени од атмосферско електрично празнење.

Член 369

Максималните количини на иницијалните експлозивни што смеат да се држат во одделен објект или просторија, односно при одделни операции, се определуваат според сигурната оддалеченост од табелите 1а и 1б, а зависно од степенот на заштитата остварена со преградни ѕидови, со заштитни прегради, со издувни страни и сл.

Максималниот број работници кои смеат да се наоѓаат во опасната просторија односно во опасниот објект се определува според условите од членот 18 на овој правилник.

Член 370

Садовите за меѓуфазен транспорт на суви иницијални експлозивни мораат да бидат изработени од мек и мазен материјал, електроспроводен или обложен со слој од електропроводен материјал, и мораат да имаат капак кој лесно се симнува.

Сувите иницијални експлозивни мораат да се транспортираат само рачно и во количини до 2 kg.

Влажните иницијални експлозивни можат да се транспортираат рачно и во количина до 15 kg, или со колички со гумени тркала — во количина до 30 kg.

Пакувањето на иницијалните експлозивни за пренесување и начинот на пренесувањето и предупредувањето се регулираат со интерни прописи, а во согласност со одредбите на овој правилник. За време на пренесувањето на иницијалните експлозивни патот по кој се пренесуваат мора да биде слободен и исчистен од разни предмети, од паднато лисје, снег и друг материјал кој би можел да предизвика лизгање. По тој пат треба да се движат само работниците што вршат пренос на иницијалните експлозивни.

Со колички за транспорт на иницијални експлозивни не е дозволен пристап во сушница, сеалница и магазин на иницијални експлозивни. Кон овие објекти колички можат да пристапат најмногу на отстојание од 10 метра.

Член 371

При изработката на натриум азид и олово азид и при нивната понатамошна преработка, не е дозволено да се употребуваат садови и алат од бакар и негови легури, како и од други тешки метали кои во допир со овие даваат осетливи азиди, а особено од кадмиум и сребро.

При работата со живин фулминат, како и со иницијални смеси изработени врз база на него, не е дозволено да се употребуваат алат и садови од алуминиум и од негови легури, или од материјал кој предизвикува искрење.

Член 372

Отпадоците од иницијални експлозивни како и отпадочните води што настануваат при производството на иницијални експлозивни мораат да се уништуваат и неутрализираат на соодветното место и на соодветен начин, зависно од видот и природата на одделниот иницијален експлозив.

Начинот на уништувањето на експлозивните својства на овие материи, нивната неутрализација и отстранувањето на отровните материи од отпадочните води што се пуштаат во речните текови, се регулираат со технолошката постапка и со упатствата за работата, во согласност со одредбите од овој правилник и од другите прописи што се однесуваат на оваа материја.

Отпадоците од иницијални експлозивни и иницијални смеси што настануваат при нивното преработување и вградување, мораат да се собираат овлажени и да се чуваат, секој посебно под вода, во соодветни садови, да се носат на определено место и да се уништаваат.

Член 373

Сите опасни објекти и простории во кои се вршат работи со иницијални експлозивни, мораат редовно да се чистат и уредно да се одржуваат. Со работните прописи мора да се предвиди кога и како ќе се врши чистење. Чистењето на работилниците треба да се врши под надзор на одговорното лице.

Член 374

Работа ноќе со иницијални експлозивни е забранета.

Член 375

Сè што е пропишано со одредбите на овој правилник во поглед на производството на иницијални експлозивни, мора да се применува и при производството на иницијални запаливи смеси.

Член 376

Во производството на иницијални експлозивни и на смеси врз база на тие експлозивни не е дозволено да се врши стимулирање со индивидуална норма односно со пресметување на големината на работниот ефект по еден учесник на производство.

XVI. ЗАШТИТНИ МЕРКИ ПРИ ПРОИЗВОДСТВОТО НА КАПСЛИ

Член 377

Овие мерки се однесуваат на опасниот дел на погон во кој се вршат производство, доработка, чување и внатрешен транспорт на капсули.

Под поимот капсули се подразбираат иницијалните, детонаторските и комбинираниите (дуплексе) капсули.

Член 378

Како објекти во кои постои опасност од експлозија се сметаат:

- 1) објекти за производство на иницијални и запални смеси за сите фази на изработката;
- 2) објекти за изработка на капсули за сите фази на изработката;
- 3) подготвителни магазини за бризантни и иницијални експлозивни и за иницијални и запаливи смеси;
- 4) прирачни магазини за иницијални и запални капсули.

Објектите од точ. 1 и 2 на ставот 1 од овој член треба да бидат од конструкција со издувна страна, и мораат да им одговараат на условите од членот 33 од овој правилник. Подготвителните и прирачните магазини од точ. 3 и 4 на ставот 1 од овој член мораат да им одговараат на условите од членот 89 на овој правилник.

Зградите и прирачните магазини мораат да бидат во заштитен насп. Заштитниот насп. може да се замени со заштитен ѕид.

Член 379

Електричните погонски уреди и светилки, ако се наоѓаат во опасна просторија, мораат да бидат изведени во согласност со одредбите на чл. 56 до 58 од овој правилник.

Член 380

Греењето на опасните простории се врши со топла вода или со уфрлање на топол воздух. Ако греењето се врши со топла вода, температурата на грејните тела што се наоѓаат во опасната просторија не смее да надминува 75°C. Ако греењето се врши со топол воздух, воздухот не смее да развива прав на иницијална или запалива смеска.

Член 381

Проветрувањето на опасните простории може да биде природно или вештачко и мора да им одговара на условите од членот 52 на овој правилник.

Член 382

Канализацијата во опасен објект мора да биде изведена на начинот како тоа е регулирано со членот 45 од овој правилник.

Член 383

Во просториите каде што се работи со суви иницијални експлозивни или иницијални смески и капсули, што можат да се држат во опасна просторија односно во прирачен магазин, се определуваат според сигурната оддалеченост означена во табелите 1а и 1б. Во прирачниот магазин за иницијални експлозивни не смее да се држи количина поголема од 150 kg експлозив.

Член 384

Сите опасни објекти како и прирачните магазини мораат да бидат со громобранска инсталација заштитени од атмосферско електрично празнење.

Член 385

Максималните количини на иницијални експлозивни или иницијални смески и капсули, што можат да се држат во опасна просторија односно во прирачен магазин, се определуваат според сигурната оддалеченост означена во табелите 1а и 1б. Во прирачниот магазин за иницијални експлозивни не смее да се држи количина поголема од 150 kg експлозив.

Максималниот број работници кои смеат да работат во опасната работилница се определува според условите од општиот дел на овој правилник.

Член 386

Подготвувањето, дозирањето и втиснувањето (пресувањето) на иницијални експлозивни во кошулките за капсули, како и исфрлањето (вадењето) на наполнети капсули од матрици, треба да се врши на заштитено место.

Отворите за додавање низ панцирните плочи што го одвојуваат работното место од уредите за работа (дозирање, пресување, истресување, исфрлање и сл.), мораат да бидат заштитени со лизгави вратичиња кои со помош на пружина, друг механизам или рачно се затвораат пред да почне работата на односниот уред.

Тапаните и ситата за чистење капсули треба да ибдат конструираны така што шаржирањето, чистењето, празнењето и сеењето да можат да се вршат од засолнето место.

Одделни работни места во работилницата за контрола, броене и пакување на капсули мораат да бидат меѓусебно одвоени со заштитни плочи или ѕидови, кои го оневозможуваат пренесувањето на експлозија од едно работно место на друго. Количината на капсули на работното место треба да биде толкава што нивната евентуална експлозија да не го загрози соседното работно место.

Рабовите на масата треба да бидат осигурени од паѓање капсули на подот на работилницата.

Уредите за производство на иницијални капсули, освен апаратите за дозирање, можат да се наоѓаат во заедничка просторија, но мораат да бидат засолнети со заштитна плоча заради заштита на работниците.

Член 387

Забранета е работа нокс на подготвување, дозирање и пресување на иницијални експлозивни и иницијални смески.

Член 388

Во производството на капсули не е дозволено да се врши стимулирање со индивидуална норма, односно со пресметување на големината на работниот ефект по еден учесник на производството.

XVII. ЗАШТИТНИ МЕРКИ ПРИ ПРОИЗВОДСТВОТО НА ЕЛЕКТРИЧНИ ЗАПАЛКИ И ЕЛЕКТРИЧНИ ДЕТОНАТОРИ (КАПСЛИ)**Член 389**

Овие мерки се однесуваат на опасниот дел на погон во кој се вршат производство, преработка, доработка, чување и внатрешен транспорт на електрични запалки и електрични детонатори.

Член 390

Електричните запалки содржат материјали за запалување и иницијација, кои се активираат со помош на електрична струја.

Електричните детонатори претставуваат склоп на електрична запалка и детонаторска капсула, кои покрај тоа можат да содржат и разни забавачки и други специјални елементи.

Член 391

Како објекти во кои постои опасност од експлозија и пожар се сметаат:

1) објекти во кои се произведуваат забавачки и запални смески;

2) објекти или простории во кои се наоѓаат сушници за сушење на забавувачки и запални смески;

3) објекти или простории во кои се изработуваат и се сушат запаливи главици што се вградуваат во електричните запалки и електричните детонатори;

4) објекти или простории во кои се чуваат забавувачки или запални смески и запаливи главици што се вградуваат во електричните запалки или електричните детонатори;

5) објекти во кои се врши комплетирање и пакување на електрични детонатори (објекти за лабораторија на електрични запалки и детонаторски капсули);

6) објекти во кои се чуваат детонаторски капсули и електрични детонатори.

Препорачливо е објектите од точ. 2, 3, 4 и 5 на ставот 1 од овој член да бидат од типот на лесна конструкција. Објектите од точката 1 на ставот 1 од овој член треба да се од типот со издувна страна, а објектите од точката 6 на ставот 1 од овој член треба да се наоѓаат во заштитен насип и да им одговараат на условите од членот 89 на овој правилник.

Член 392

Електричните погонски уреди и светилки, ако се наоѓаат во опасна просторија, мораат да бидат изведени според одредбите на чл. 56 до 58 од овој правилник.

Член 393

При производството на запални смески мораат да се придржуваат кон следните одредби:

1) сушење, ситнење и просевање на хлорати мораат да се вршат во одвоени простории, во кои не е дозволено чување на други сировини или смески. Уредите за преработка на хлорати не е дозволено да се користат за други цели;

2) при работата со суви запални смески не е дозволено да се употребуваат стаклени садови;

3) мешање, растресување и гранулирање на запални смески мора да се врши само во мокра или влажна состојба. За овие операции е дозволено користење само на алат од мек материјал и на сита од месинг и фосфорна бронза. За смеските што содржат циркониум или што се вградуваат директно на оловен азид, употреба на ваквите сита не е дозволена. При работата, ситата мораат да бидат уземјени.

Член 394

При производството на забавувачки смески и забавувачи мораат да се придржуваат кон следните одредби:

1) ситнење, просевање и сушење на оксидатори и горива може да се изведува во одвоени простории

на една зграда. При тоа, работата треба да се организира така што да не постои можност за меѓусебно мешање на наведените суровини;

2) операциите на мешање, гранулирање, сушење и просевање на смески мораат да се вршат во одвоени простории или на заштитени места;

3) во просториите во кои се меле, суши, меша, гранулира, просева и пресува калиум перманганат, чист или во смеска со други состојки, не смеат да се наоѓаат уреди, алат и други предмети од дрво;

4) операциите на ставање и втиснување на забавувачи во детонаторски капсули мораат да се изведуваат зад заштитна панцирна плоча;

5) машините и уредите за изработка и преработка на забавувачки смески при кои постои опасност од експлозија, мораат да бидат осигурени од допир на средства за подмачкување со забавувачки смески.

Со технолошката документација мора точно да се определи со кој прибор мора да се работи одделна операција, како и материјалот од кој приборот мора да биде изработен.

Во сите операции со овие смески каде што постои можност од допир со челик, не е дозволена употреба на алат ниту на друг прибор од алуминимум.

Член 395

При лабораторија на електрични детонатори мора да се придржуваме кон следните одредби:

1) работните места при монтажата и контролата на електричните детонатори мораат да бидат одвоени со заштитен ѕид или плоча кои го оневозможуваат пренесувањето на евентуална експлозија од едно работно место на друго, а максималната дозволена количина електрични детонатори на едно работно место не смее да го загрозува соседното работно место;

2) во објектот за спојување на елементи (лаборација) на електрични детонатори можат во одвоени простории да се наоѓаат прирачни магазини за чување детонаторски капсули и готови електрични детонатори;

3) во прирачен магазин можат да се држат детонаторски капсули и електрични детонатори во количина која одговара на преземените мерки на заштита, а во согласност со одредбите на општиот дел од овој правилник.

Член 396

Сè што е пропишано со одредбите на овој правилник во поглед на производството на иницијални експлозивни и капсули, мора да се примесни и во сите фази на изработката на електрични запалки и електрични детонатори.

Член 397

Забранета е работа ноќе на сите опасни работни места за изработка, комплетирање и контрола на електрични запалки и електрични детонатори.

Член 398

Во изработката и подготвувањето на забавувачки и запални смески, како и во производството, контролата и пакувањето на електрични запалки и електрични детонатори, не е дозволено да се врши стимулирање со индивидуална норма, односно со пресметување на големината на работниот ефект по еден учесник.

XVIII. ЗАШТИТНИ МЕРКИ ПРИ ЧУВАЊЕТО НА ЕКСПЛОЗИВНИ МАТЕРИИ ВО СКЛАДОВИ И МАГАЗИНИ И ПРИ РАКУВАЊЕТО СО ТИЕ МАТЕРИИ

Член 399

Овие мерки се однесуваат на магазините и складовите за чување на опасните материи од членот 4 на овој правилник, пакувани во согласност со важечките прописи за транспортот на опасните материи во јавниот сообраќај и на манипулирањето со тие материи во магазините и складовите.

Член 400

Складовите на опасни материи претставуваат опасни погони во смисла на членот 6, а магазините — опасни објекти во смисла на членот 7 од овој правилник.

Член 401

Условите за изградување и експлоатирање на складовите и магазините од членот 400 на овој правилник се регулирани со прописот за складирањето и прометот на експлозивните материи.

Член 402

Раководењето со работите на прифаќањето, складирањето, чувањето и издавањето на опасни материи во постојан или привремен склад, му се доверува на стручно лице.

Член 403

Во кругот на склад односно во магазин можат да влегуваат само работниците што се определени на работа во складот и другите лица што ќе добијат дозвола за влегување од овластениот орган, и тоа само во присуство на придружник.

За влегувањето во кругот на складот односно во магазинот и за времето на задржувањето мора да се води евиденција, и тоа како за другите лица така и за работниците што работат во складот односно во магазинот.

Член 404

Во кругот на складот забрането е внесување на прибор за пушење, на киbritи, запалки и други предмети што би можеле да предизвикаат оган. При влегувањето во кругот на складот сиот овој прибор му се предава на чуварот на влезот.

На влезот во кругот на складот мора да биде истакната табла со натпис: „Во кругот на складот и во магазинот најстрого е забрането пушење.“.

Член 405

Во магазинот смеат да се чуваат само оние опасни материи за кои постои одобрение за пуштање во промет. Ако се наменети за понатамошна преработка, експлозивните материи можат да се чуваат само доколку е познато нивното потекло и со анализа утврдено дека се сигурни за чување.

Член 406

Видовите и количините на опасна материја одобрени за складирање и чување, како и бројот на лицата кои истовремено можат да се наоѓаат во магазинот, мораат да бидат испишани на табла истакната во магазинот во близината на вратата.

Член 407

Во магазинот опасните материи се чуваат во пропишано пакување, сложени во стокови. Стоковите се сложуваат во редови по партии-серии, и тоа така што непречено да може да се пријде кон секоја партија-серија од сите страни. Растојанието помеѓу одделните партии-серии мора да изнесува најмалку 80 cm. Максималната височина на стокот, со оглед на видот на материјата и издржливоста на амбалажата, се определува според податоците на производителот на опасната материја, со тоа што тогва мора да остане слободно растојание од најмалку 60 cm.

Член 408

Помеѓу сидовите на магазинот односно сидовите на коморите и сложените опасни материи мора да има слободен простор во широчина од најмалку 50 cm.

Зад вратата на надземни и полувкопани магазини мора да има слободен простор за приод, најмалку 150 cm должина и 250 cm широчина.

Во подземни складови, зад вратата на коморите слободниот простор мора да биде долг 100 см и широк 200 см.

Во средината на магазинот мора да има ходник за минување, широк најмалку 120 см.

Границите на слободниот простор мораат да бидат означени на подот со масна боја.

Член 409

Облеката и обувките на работниците што работат во магазинот мораат да им одговараат на условите од членот 92 на овој правилник.

Член 410

Магазинот на опасни материји не смее да служи за сместување и чување на амбалажа и нејзини делови и на алат за отворање сандаци, за остава на облека, за одмор, за земање оброци јадење на работниците и сл. Во магазинот мора да се одржува ред и чистота.

Член 411

Кога во магазинот не се работи, тој мора да биде заклучен, освен за време на проветрување.

Клучот на магазинот мора да се наоѓа кај одговорниот раководител односно кај негов заменик. Раководителот односно неговиот заменик лично го отвора и го затвора магазинот. По завршетокот на работата клучот се остава на соодветно обезбедено место што ќе го определи органот што управува со складот.

Член 412

Проветрувањето на магазинот се врши секојдневно ако тоа климатските прилики го дозволуваат.

Проветрувањето треба да се регулира така што да се попречи оросување на складираниот материјал, нагло ладење или загревање на магазинот или директно излагање опасен материјал на сончеви зраци.

Забрането е проветрување на магазинот по магливо време, кога е силен ветар или грмеж, кога паѓа дожд или снег, во присуство на чад од палежи на растенија и кога температурата на воздухот е над 35°C или под — 10°C.

Проветрување на вкопан или подземен склад се врши, по потреба, и секој пат гред влегување на работникот во складот.

Член 413

Пред почетокот на непогода — грмеж во близината на складот, работата во магазинот мора да се запре и работниците мораат да се засолнат.

Член 414

Ако е потребно во магазинот да се врши каква и да било поправка или градежни, браварски, столарски или други работи, магазинот, по правило, мора да биде празен.

ХИХ. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 415

Со денот на влегувањето во сила на овој правилник престанува да важи Правилникот за хигиенски и технички заштитни мерки при работењето во производството на барут и експлозив („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 53/48).

Член 416

Овој правилник влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Бр. 2278/1

12 ноември 1969 година

Белград

Претседател
на Сојузниот совет за труд,
Ангун Полајнар, с. р.

663.

Врз основа на членот 4 став 1, членот 25 став 4 и членот 29 став 1 од Законот за југословенските стандарди („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 16/60 и 30/62), директорот на Југословенскиот завод за стандардизација донесува

РЕШЕНИЕ

ЗА ЈУГОСЛОВЕНСКИОТ СТАНДАРД ЗА ВЕШТАЧКО ГУБРЕ

1. Во издание на Југословенскиот завод за стандардизација се донесува југословенскиот стандард:

Вештачки губриња. Варов амониумнитрат — — — — — JUS H.B4.031

2. Југословенскиот стандард од точката 1 на ова решение е објавен во посебно издание на Југословенскиот завод за стандардизација, кое е составен дел од ова решение.

3. Југословенскиот стандард од точката 1 на ова решение е задолжителен и влегува во сила на 1 јули 1970 година.

4. Престанува да важи југословенскиот стандард:

Вештачки губриња. Варов амониумнитрат — — — — — JUS H.B4.031,

донесен со Решението за југословенските стандарди од областа на хемиската индустрија (вештачки губриња) — („Службен лист на СФРЈ“, бр. 53/65).

5. Југословенскиот стандард од точката 4 на ова решение престанува да важи на 1 јули 1970 година.

Бр. 22-6725/1

20 ноември 1969 година

Белград

Директор
на Југословенскиот завод
за стандардизација,
Славољуб Виторовиќ, с. р.

664.

Врз основа на членот 4 став 1, членот 25 став 4 и членот 29 став 1 од Законот за југословенските стандарди („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 16/60 и 30/62), директорот на Југословенскиот завод за стандардизација донесува

РЕШЕНИЕ

ЗА ЈУГОСЛОВЕНСКИТЕ СТАНДАРДИ ЗА ТОЛЕРАНЦИИ НА ДОЛЖИНСКИ МЕРИ

1. Во издание на Југословенскиот завод за стандардизација се донесуваат следните југословенски стандарди:

Називни отстапувања за оски во препорачани толеранциски полиња d, e, f, g, h, j, за називни мери над 500 до 3150 mm — — — — — JUS M.A1.160

Називни отстапувања за оски во препорачани толеранциски полиња k, m, n, p, r, s, t, u за називни мери над 500 до 3150 mm — — — — — JUS M.A1.161

Називни отстапувања за дупки во препорачани толеранциски полиња D, E, F, G, H, J, за називни мери над 500 до 3150 mm — — — — — JUS M.A1.165

Називни отстапувања за дупки во препорачани толеранциски полиња K, M, N, P, R, S, T, U за називни мери над 500 до 3150 mm — — — — — JUS M.A.1.166

Зазори односно преклопи во системот на основна дупка. Фамилија H6 за дозволени налегнувања, за називни мери до 500 mm — — — — — JUS M.A.1.210

Зазори односно преклопи во системот на основна дупка. Фамилија H7 за дозволени налегнувања, за називни мери до 500 mm — — — — — JUS M.A.1.211

Зазори односно преклопи во системот на основна дупка. Фамилија H8 за дозволени налегнувања, за називни мери до 500 mm — — — — — JUS M.A.1.212

Зазори односно преклопи во системот на основна дупка. Фамилија H9 за дозволени налегнувања, за називни мери до 500 mm — — — — — JUS M.A.1.213

Зазори односно преклопи во системот на основна дупка. Фамилији H10 и H11 за дозволени налегнувања, за називни мери до 500 mm — — — — — JUS M.A.1.214

Зазори односно преклопи во системот на основна дупка. Фамилији H12 и H13 за дозволени налегнувања, за називни мери до 500 mm — — — — — JUS M.A.1.216

Зазори односно преклопи во системот на основна оска. Фамилија h5 за дозволени налегнувања, за називни мери до 500 mm — — — — — JUS M.A.1.220

Зазори односно преклопи во системот на основна оска. Фамилија h6 за дозволени налегнувања, за називни мери до 500 mm — — — — — JUS M.A.1.221

Зазори односно преклопи во системот на основна оска. Фамилија h8 за дозволени налегнувања, за називни мери до 500 mm — — — — — JUS M.A.1.223

Зазори односно преклопи во системот на основна оска. Фамилија h9 за дозволени налегнувања, за називни мери до 500 mm — — — — — JUS M.A.1.224

Зазори односно преклопи во системот на основна оска. Фамилији h10 и h11 за дозволени налегнувања, за називни мери до 500 mm — — — — — JUS M.A.1.225

Зазори односно преклопи во системот на основна оска. Фамилији h12 и h13 за дозволени налегнувања, за називни мери до 500 mm — — — — — JUS M.A.1.227

2. Југословенските стандарди од точката 1 на ова решение се објавени во посебно издание на Југословенскиот завод за стандардизација, кое е составен дел на ова решение.

3. Југословенските стандарди од точката 1 на ова решение се задолжителни и влегуваат во сила на 1 јули 1976 година.

4. Престануваат да важат следните југословенски стандарди:

7. Толеранции на мерки за должина: Графички приказ на дозволени толеранциски полиња за оски — — JUS M.A.1.145

8. Толеранции на мерки за должина: Графички приказ на дозволени толеранциски полиња за дупки — JUS M.A.1.146

27. Толеранции на мерки за должина: Налегнување во системот на заедничка дупка: Фамилија H6. Називни отстапувања и зазори односно преклопи — — — — — JUS M.A.1.210

28. Толеранции на мерки за должина: Налегнувања во систем на заедничка дупка: Фамилија H7. Називни отстапувања и зазори односно преклопи — — — — — JUS M.A.1.211

29. Толеранции на мерки за должина: Налегнувања во систем на заедничка дупка: Фамилија H8. Називни отстапувања и зазори односно преклопи — — — — — JUS M.A.1.212

30. Толеранции на мерки за должина: Налегнувања во систем на заедничка дупка: Фамилија H9. Називни отстапувања и зазори односно преклопи — — — — — JUS M.A.1.213

31. Толеранции на мерки за должина: Налегнувања во систем на заедничка дупка: Фамилија H10. Називни отстапувања и зазори односно преклопи — — — — — JUS M.A.1.214

32. Толеранции на мерки за должина: Налегнувања во систем на заедничка дупка: Фамилија H11. Називни отстапувања и зазори односно преклопи — — — — — JUS M.A.1.215

33. Толеранции на мерки за должина: Налегнувања во систем на заедничка оска: Фамилија h5. Називни отстапувања и зазори односно преклопи — — — — — JUS M.A.1.220

34. Толеранции на мерки за должина: Налегнувања во систем на заедничка оска: Фамилија h6. Називни отстапувања и зазори односно преклопи — — — — — JUS M.A.1.221

35. Толеранции на мерки за должина: Налегнувања во систем на заедничка оска: Фамилија h7. Називни отстапувања и зазори односно преклопи — — — — — JUS M.A.1.222

36. Толеранции на мерки за должина: Налегнување во систем на заедничка оска: Фамилија h8. Називни отстапувања и зазори односно преклопи — — — — — JUS M.A.1.223

37. Толеранции на мерки за должина: Налегнувања во систем на заедничка оска: Фамилија h9. Називни отстапувања и зазори односно преклопи — — — — — JUS M.A.1.224

38. Толеранции на мерки за должина: Налегнувања во систем на заедничка оска: Фамилија h10. Називни отстапувања и зазори односно преклопи — — — — — JUS M.A.1.225

39. Толеранции на мерки за должина: Налегнувања во систем на заедничка оска: Фамилија h11. Називни отстапувања и зазори односно преклопи — — — — — JUS M.A.1.226

донесени со Решението за југословенските стандарди за толеранциите („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 16/55).

5. Југословенските стандарди од точката 4 на ова решение престануваат да важат на 1 јули 1970 година.

Бр 27-6749

20 ноември 1969 година

Белград

Директор
на Југословенскиот завод
за стандардизација,
Славољуб Виторовиќ, с. р.

665.

Врз основа на членот 4 став 1 и членот 25 став 4 од Законот за југословенските стандарди („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 16/60 и 30/62), директорот на Југословенскиот завод за стандардизација донесува

РЕШЕНИЕ

ЗА ЈУГОСЛОВЕНСКИТЕ СТАНДАРДИ ОД ОБЛАС-
ТА НА ЗАШТИТАТА ОД КОРОЗИЈА

1. Во издание на Југословенскиот завод за стандардизација се донесуваат следните југословенски стандарди:

Заштита од корозија:	
Основно премачкувачко средство	
врз база на калциум-плумбат — — — — —	JUS C.T7.320
Емулзија врз база на битумен со	
полнач. II покривно премачкување — — — — —	JUS C.T7.363
Премачкувачко средство врз база	
на битумен и алуминиум во прав. II	
покривно премачкување, Тип В — — — — —	JUS C.T7.364
Премачкувачко средство врз база	
на тер со полнач. I покривно пре-	
мачкување — — — — —	JUS C.T7.365
Емулзија врз база на тер со пол-	
нач. II покривно премачкување — — — — —	JUS C.T7.366
Премачкувачко средство, бело за	
натписи, врз база на стиролизирана	
алкидна смола — — — — —	JUS C.T7.394
Премачкувачко средство, жолто за	
натписи, врз база на стиролизирана	
алкидна смола — — — — —	JUS C.T7.395
Премачкувачко средство, првено	
за натписи, врз база на стиролизирана	
алкидна смола — — — — —	JUS C.T7.396
Премачкувачко средство, зелено	
за натписи, врз база на стиролизирана	
алкидна смола — — — — —	JUS C.T7.397
Премачкување нови железнички	
товарни коли — — — — —	JUS C.T7.421
Премачкување нови железнички	
коли-ладиници од средна и јака изо-	
лација — — — — —	JUS C.T.430

2. Југословенските стандарди од точката 1 на ова решение се објавени во посебно издание на Југословенскиот завод за стандардизација, кое е составен дел од ова решение.

3. Југословенските стандарди од точката 1 на ова решение се задолжителни и влегуваат во сила на 1 јули 1970 година.

Бр. 25-6940/1

26 ноември 1969 година

Белград

Директор

на Југословенскиот завод
за стандардизација,

Славољуб Виторовиќ, с. р.

666.

Врз основа на членот 5 став 1, членот 25 став 4 и членот 29 став 1 од Законот за југословенските стандарди („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 16/60 и 30/62), директорот на Југословенскиот завод за стандардизација донесува

РЕШЕНИЕ

ЗА ЈУГОСЛОВЕНСКИОТ СТАНАРД ЗА ЛОВЕЧКА
МУНИЦИЈА

1. Во издание на Југословенскиот завод за стандардизација се донесува југословенскиот стандард: Ловечка пушка сачмарка — — JUS K.P.2.050

2. Југословенскиот стандард од точката 1 на ова решение е објавен во посебно издание на Југословенскиот завод за стандардизација, кое е составен дел од ова решение.

3. Југословенскиот стандард од точката 1 на ова решение е задолжителен и влегува во сила на 1 јули 1970 година.

4. Престанува да важи југословенскиот стандард: Ловечка пушка сачмарка — — JUS K.P.2.050, донесен со Решението за југословенските стандарди за ловечка муниција („Службен лист на СФРЈ“, бр. 29/65).

5. Југословенскиот стандард од точката 4 на ова решение престанува да важи на 1 јули 1970 година.

Бр. 25-6942/1

26 ноември 1969 година

Белград

Директор

на Југословенскиот завод
за стандардизација,

Славољуб Виторовиќ, с. р.

667.

Врз основа на членот 40 став 4 од Основниот закон за здравствениот надзор над прехранбените продукти („Службен лист на СФРЈ“, бр. 44/65) и членот 17 од Основниот закон за здравствениот надзор над предметите за општа употреба („Службен лист на СФРЈ“, бр. 16/65), Сојузниот совет за здравство и социјална политика донесува

РЕШЕНИЕ

ЗА ОПРЕДЕЛУВАЊЕ НА УСТАНОВИТЕ ЗА ВР-
ШЕЊЕ СУПЕРАНАЛИЗИ НА ПРЕХРАНБЕНИ
ПРОДУКТИ И ПРЕДМЕТИ ЗА ОПШТА УПОТРЕБА

1. За вршење суперанализи на прехранбени продукти и нивни сировини, заради утврдување на нивната здравствена исправност, се овластуваат следните установи:

1) Републичкиот завод за здравствена заштита, со седиште во Белград;

2) Републичкиот завод за заштита на здравјето, со седиште во Загреб;

3) Републичкиот завод за здравствена заштита, со седиште во Љубљана;

4) Републичкиот завод за здравствена заштита, со седиште во Сараево;

5) Републичкиот завод за здравствена заштита, со седиште во Скопје;

6) Републичкиот завод за здравствена заштита, со седиште во Титоград;

7) Покраинскиот завод за здравствена заштита, со седиште во Нови Сад;

8) Хигиенскиот завод на Воено-медицинската академија, со седиште во Белград;

9) Институтот за прехранбена индустрија, со седиште во Нови Сад;

10) Институтот за хигиена на прехранбените продукти од анимално потекло на Ветеринарниот факултет, со седиште во Белград;

11) Југословенскиот институт за технологија на месото, со седиште во Белград;

12) Заводот за хигиена на анималните производи на Ветеринарниот факултет, со седиште во Загреб;

13) Ветеринарниот институт, со седиште во Нови Сад;

14) Институтот за млекоарство на Југославија, со седиште во Белград;

15) Заводот за хигиена на прехранбените производи од животинско потекло на Ветеринарниот факултет, со седиште во Сараево;

16) Ветеринарниот научен завод, со седиште во Љубљана;

17) Ветеринарниот институт, со седиште во Скопје;

18) Заводот за хемија на прехранбените производи на Фармацеутско-биохемискиот факултет, со седиште во Загреб;

19) Биотехнолошкиот оддел на Технолошкиот факултет, со седиште во Загреб;

20) Прехранбено-технолошкиот институт, со седиште во Загреб;

21) Институтот за броматологија на Фармацеутскиот факултет, со седиште во Белград;

22) Отсекот за прехранбени производи на Технолошкиот факултет, со седиште во Белград;

23) Институтот за земјоделско истражување, со седиште во Нови Сад;

24) Земјоделскиот институт на Социјалистичка Република Словенија, со седиште во Љубљана;

25) Заводот за земјоделска контрола, со седиште во Белград;

26) Заводот за лозарство и винарство, со седиште во Загреб;

27) Институтот за примена на нуклеарна енергија во земјоделството, ветеринарството и шумарството — Завод за пестициди, со седиште во Земун.

Во установите наведени под 10 до 17 во ставот 1 на оваа точка можат да се вршат суперанализи само на прехранбени производи од животинско потекло, а во установите наведени под 23 до 25 во ставот 1 на оваа точка можат да се вршат суперанализи само на прехранбени производи од растително потекло. Во установата наведена под 27 во ставот 1 на оваа точка можат да се вршат суперанализи на прехранбени производи само во поглед на утврдувањето на остатокот на пестициди во продуктите.

2. За вршење суперанализи и заради утврдување на здравствената исправност на предмети за општа употреба кои подлежат на санитарен надзор, се овластуваат следните установи:

1) Републичкиот завод за здравствена заштита, со седиште во Белград;

2) Републичкиот завод за заштита на здравјето, со седиште во Загреб;

3) Републичкиот завод за здравствена заштита, со седиште во Љубљана;

4) Републичкиот завод за здравствена заштита, со седиште во Сараево;

5) Републичкиот завод за здравствена заштита, со седиште во Скопје;

6) Републичкиот завод за здравствена заштита, со седиште во Титоград;

7) Фармацеутско-биохемискиот факултет, со седиште во Загреб;

8) Биотехнолошкиот оддел на Технолошкиот факултет, со седиште во Загреб;

9) Прехранбено-технолошкиот институт, со седиште во Загреб.

Покрај установите наведени во ставот 1 на оваа точка, за вршење суперанализи заради утврдување на здравствената исправност на одделни видови предмети за општа употреба се овластуваат и:

1) Институтот за хемиски и металуршки испитувања, со седиште во Белград — за вршење суперанализи на сите предмети за општа употреба кои подлежат на санитарен надзор, освен тутунските преработки;

2) Фармацеутскиот факултет, со седиште во Белград, и Институтот за броматологија на Фармацеутскиот факултет, со седиште во Белград — за врше-

ње суперанализи на садови, прибор и амбалажа за прехранбени производи, како и на детски играчки;

3) Заводот за технологија на прехранбените производи на Технолошкиот факултет, со седиште во Белград — за вршење суперанализи на садови, прибор и амбалажа за прехранбени производи, како и на средства за чистење и миење;

4) Институтот за заштита на растенијата, со седиште во Белград, за вршење суперанализи на средства за дезинфекција, дезинсекција и дератизација во домаќинството;

5) Отсекот за фармација на Факултетот за природни науки и технологија, со седиште во Љубљана — за вршење суперанализи на козметички средства;

6) Институтите за тутун, со седиште во Белград, Прилеп, Мостар и Загреб — за вршење суперанализи на тутунски преработки.

3. Со денот на влегувањето во сила на ова решение престанува да важи Решението за определување на установите за вршење суперанализи на прехранбените производи и на предметите за општа употреба („Службен лист на СФРЈ“, бр. 2/66, 42/66 и 2/68).

4. Ова решение влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Бр. 848/1

27 ноември 1969 година

Белград

Претседател

на Сојузниот совет
за здравство и социјална
политика,

д-р Никола Георгиевски, с. р.

668.

Врз основа на членот 35 ст. 1 и 3 од Законот за југословенските стандарди („Службен лист на СФРЈ“, бр. 16/60 и 30/62), директорот на Југословенскиот завод за стандардизација донесува

РЕШЕНИЕ

ЗА ДОПОЛНЕНИЕ НА ПРОПИСИТЕ ЗА КВАЛИТЕТОТ НА ГОВЕДАТА И ОВЦИТЕ ЗА КОЛЕЊЕ И ГОЕЊЕ

1. Во Прописите за квалитетот на говедата и овците за колење и гоење РК-R2, III изменето и дополнето издание, објавени во посебно издание на Југословенскиот завод за стандардизација, кое е составен дел од Решението за Прописите за квалитетот на говедата и овците за колење и гоење („Службен лист на СФРЈ“, бр. 21/69) во членот 30 по зборовите: „А групе“ се додаваат зборовите: „типа »Baby beef«.“

2. Ова решение влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Бр. 07-7249/1

12 декември 1969 година

Белград

Директор

на Југословенскиот завод за
стандардизација,

Славољуб Виторовиќ, с. р.

По извршеното споредување со изворниот текст утврдено е дека во текстот на Законот за дополненија на Законот за девизното работење, објавен во „Службен лист на СФРЈ“, бр. 50/69, се поткраднала долу наведената грешка, та, врз основа на членот 250 став 3 од Деловникот на Сојузната скупштина, се дава

ИСПРАВКА

НА ЗАКОНОТ ЗА ДОПОЛНЕНИЈА НА ЗАКОНОТ ЗА ДЕВИЗНОТО РАБОТЕЊЕ

Во членот 2 став 1 во уводната реченица наместо зборовите: „точката 8 се додава нова точка 8а“ треба да стојат зборовите: „точката 8а се додава нова точка 8б“, а во текстот на новата точка наместо бројот: „8а“ треба да стои бројот: „8б“.

Од Генералниот секретаријат на Сојузната скупштина, Белград, 17 декември 1969 година.

По извршеното споредување со изворниот текст утврдено е дека во текстот на Правилникот за измени и дополненија на Правилникот за водење евиденција за прометот и за начинот на пресметување и плаќање на данокот на промет, објавен во „Службен лист на СФРЈ“, бр. 53/69, се поткраднаа долу наведените грешки, та се дава

ИСПРАВКА

НА ПРАВИЛНИКОТ ЗА ИЗМЕНИ И ДОПОЛНЕНИЈА НА ПРАВИЛНИКОТ ЗА ВОДЕЊЕ ЕВИДЕНЦИЈА ЗА ПРОМЕТОТ И ЗА НАЧИНОТ НА ПРЕСМЕТУВАЊЕ И ПЛАЌАЊЕ НА ДАНОКОТ НА ПРОМЕТ

Во членот 5, со кој се менува и дополнува членот 32 од Правилникот за водење евиденција за прометот и за начинот на пресметување и плаќање на данокот на промет, во ставот 8 треба да се додаде по погрешка испуштената реченица: „Образецот мора да биде проспособен кон механографската и статистичката обработка што ја врши Службата на општественото книговодство, а се доставува до надлежната организациона единица на таа служба во 3 примероци.“

Во членот 10 наместо зборот: „додатно“ треба да стои зборот: „доведено“, а наместо зборот: „додатен“ треба да стои зборот „додаден“.

Од Сојузниот секретаријат за финансии, Белград, 15 декември 1969 година.

УСТАВНИ СУД ЈУГОСЛАВИЈЕ

ОДЛУКА

ЗА УТВРДУВАЊЕ НА НЕЗАКОНИТОСТА НА ОДРЕДБИТЕ ОД ОДЛУКИТЕ НА СОБРАНИЕТО НА ОПШТИНАТА КАВАДАРЦИ ЗА ОПШТИНСКИТЕ ПРИДОНЕСИ И ДАНОЦИ НА ГРАЃАНИТЕ

I. Собранието на општината Кавадарци со членот 22 од Одлуката за општински придонеси и даноци на граѓаните („Службен весник на СР Македонија“, бр. 8/68) воведо данок на приход од згради. Со одредбата на ставот 1 алинеја 3 од тој член пропиша и даночни стопи, така што определи стопа на данок поголема од 90% за деловните простории што се издаваат во закуп на работни организации во кои е запослен еден член од семејството на сопственикот на односната зграда, додека за другите згради издадени во закуп пропиша стопа на данок од 50%.

Со Одлуката за општински придонеси и даноци на граѓаните за 1969 година („Службен весник на СР Македонија“, бр. 2/69) воведен е и во 1969 година данок на приход од згради. Во членот 24 став 1 али-

неја 5 на таа одлука содржана е истата одредба како и во Одлуката за општински придонеси и даноци на граѓаните („Службен весник на СР Македонија“, бр. 8/68).

II. Врховниот суд на Македонија, решавајќи во управен спор за поединечната работа, застапа на становиштето дека наведената одредба од Одлуката не е во согласност со Основниот закон за придонесите и даноците на граѓаните, па во смисла на членот 29 од Основниот закон за судовите од општа надлежност, му предложи на Уставниот суд на Југославија да ја оцени законитоста на наведената одредба од Одлуката.

III. Врз основа на изложената состојба на работите Уставниот суд на Југославија по одржаната јавна расправа, имајќи го предвид значењето на ова прашање од гледиштето на заштитата на правата на граѓаните утврдени со Уставот и со закон, заведе становиште дека одредбите на општинските одлуки за придонесите и даноците на граѓаните, со кои се пропишуваат услови на оданочување поинакви од условите на оданочување предвидени со законот, се незаконити.

Баквото становиште на Судот е засновано врз интерпретацијата на членот 62 од Уставот на СФРЈ, како и на членот 3 од Основниот закон за придонесите и даноците на граѓаните, кој гласи: „Граѓаните на територијата на иста општествено-политичка заедница имаат под еднакви услови што се определени со закон, еднакви обврски во поглед на плаќањето на придонесите и даноците“. Од цитираната уставна и законска норма произлегува дека условите на оданочување можат да се пропишуваат само со закон (сојузен и републички).

Основниот закон за придонесите и даноците на граѓаните во својата глава IX ги има конституирано основните принципи за оданочување на приходите од згради така што определил кој се смета како даночен обврзник и што ја сочинува даночната основа, и предвидел ослободувања.

Општинските собранија на кои, во смисла на членот 32 од Основниот закон за финансирање на општествено-политичките заедници, им припаѓа овој данок како нивни приход, доколку ќе го воведат, се овластени во смисла на членот 12 од Основниот закон за придонесите и даноците на граѓаните да пропишат даночни стопи. Меѓутоа, овластувањето на општинските собранија за пропишување стопи мора да биде во согласност со основните принципи содржани во членот 12 од Основниот закон за придонесите и даноците на граѓаните, кој помеѓу другото предвидува дека стопите на придонесите и даноците мораат да бидат единствени на целата територија на општествено-политичката заедница, доколку со тој закон не е определено поинаку.

Со оглед на тоа дека со Основниот закон за придонесите и даноците на граѓаните, за овој вид данок, не е предвидена можност за отстапување од принципот за единствените даночни стопи, ниту е дадено овластување на општинските собранија да можат да определат различни височини на стопите за одделни категории обврзници спрема условите што тие би ги предвиделе, — според становиштето на Уставниот суд одредбите на одлуките на Собранието на општината Кавадарци што се однесуваат на данокот на приход од згради, во делот со кој за одделни обврзници е пропишана стопа на данок поголема од 90%, се незаконити. Таков различен даночен третман за една категорија граѓани не е во согласност со основниот принцип во даночниот систем за еднаквите услови на оданочување, утврден со законот.

Врз основа на изложеното, Уставниот суд на Југославија

одлучи:

1) Општинското собрание не може да пропишува услови на оданочување на граѓаните поинакви од условите определени со закон, доколку за тоа не е изречно со закон овластено.

2) Се утврдува дека одредбата на членот 22 став 1 алинеја 3 од Одлуката за општински придонеси и даноци на граѓаните („Службен весник на СР Македонија“, бр. 8/68) и одредбата на членот 24 став 1 алинеја 5 од Одлуката за општински придонеси и даноци на граѓаните („Службен весник на СР Македонија“, бр. 2/69), што ги донесе Собранието на општината Кавадарци, не беа во согласност со Основниот закон за придонесите и даноците на граѓаните.

3) Оваа одлука во поглед на поединечните правни акти произведува правно дејство од членот 32 на Законот за Уставниот суд на Југославија.

4) Оваа одлука се објавува во „Службен лист на СФРЈ“ и во „Службен весник на СР Македонија“.

IV. Уставниот суд на Југославија ја донесе оваа одлука во состав: претседател на Судот Блажо Јовановиќ и судии: Иван Божичевиќ, Неда Божиновиќ, д-р Асен Групче, Шефкет Маглајлиќ, д-р Јован Горбевеќ, Никола Срзентиќ, д-р Иво Сунариќ и Јоже Земјак.

У бр. 235/69

6 октомври 1969 година

Белград

Претседател
на Уставниот суд
на Југославија,
Блажо Јовановиќ, с. р.

ОДЛИКУВАЊА

ПРЕТСЕДАТЕЛОТ НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА ФЕДЕРАТИВНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА

врз основа на членот 217 точка 4 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија и членот 4 од Законот за одликувањата одлучува да се одликуваат за особени заслуги и постигнати успеси на развивањето, зацврстувањето и омакувањето на планинарството

СО ОРДЕН ЗАСЛУГИ ЗА НАРОД СО ЗЛАТНА СВЕЗДА

Планинска звезда Словеније, Љубљана;

СО ОРДЕН ЗАСЛУГИ ЗА НАРОД СО СРЕБРЕНИ ЗРАЦИ

Планинско друштво, Цеље
Планинско друштво, Камник
Планинско друштво, Љубљана — Матица;

СО ОРДЕН ЗАСЛУГИ ЗА НАРОД СО СРЕБРЕНА СВЕЗДА

Планинско друштво, Тржич;

за особени заслуги и постигнати успеси на културното дејствување во духот на ширењето и развивањето на братството и единството меѓу нашите народи

СО ОРДЕН БРАТСТВО И ЕДИНСТВО СО СРЕБРЕН ВЕНЕЦ

Академска фолклорно-плесна скупина „Франце Маролт“, Љубљана;

за заслуги на заштитата и спасувањето на животите, на општествениот и личниот имот со што е сторен значаен придонес за социјалистичката заедница

СО ОРДЕН НА ТРУДОТ СО ЗЛАТЕН ВЕНЕЦ

Простоволно гасилско друштво, Пиран и Гасилско друштво, Речица об Савињи;

за особени заслуги и постигнати успеси во работата од значење за социјалистичката изградба на земјата

СО ОРДЕН ЗАСЛУГИ ЗА НАРОД СО ЗЛАТНА СВЕЗДА

Чоп Јоже и Пишкур Лојзе;

СО ОРДЕН ЗАСЛУГИ ЗА НАРОД СО СРЕБРЕНИ ЗРАЦИ

Кошар Јоже, Кунавер Павел, Меѓа-Слак Аница, Претнар др Јоже, Торелли Албин, Вовк др Виктор;

СО ОРДЕН ЗАСЛУГИ ЗА НАРОД СО СРЕБРЕНА СВЕЗДА

Бег Антон, Цеј Јоже, Бројан Јанез, Грбич Милица, Холбар Јуста, Кемперле Павле, Коблар Стане, Коренини Карел, Кожељ Карл, Крушиќ Јанез, Мазе Вилко, Меѓа Макс, Море Андреј, Пинтар Иван, Прачек Цирил, Прешерен др Јакоб, Ранер Тилка, Шинковец Јанко, Зорзут Лудвик;

СО ОРДЕН НА ТРУДОТ СО ЦРВЕНО ЗНАМЕ

Бохинец проф. др Валтер;

СО ОРДЕН НА ТРУДОТ СО ЗЛАТЕН ВЕНЕЦ

Брезник Јоже, Бучер Тоне, Цигале Јакоб, Деген инж. Фридерик, Димник Макс, Хрибар Станко, Клојчник Фрањо, Лаврич Радо, Ловшин Евген, Марсел Иво, Олип Павел, Орел Тине, Побержник Рајко, Верстовшек Цирил;

СО ОРДЕН НА ТРУДОТ СО СРЕБРЕН ВЕНЕЦ

Антлога Антонија, Борштнер Александер, Брезар Јанез, Цундрич Тоне, Фетих Мирко, Фили Јанко, Фир Алојз, Фишер Јоже, Флорјанчич Албин, Гержељ Марија, Горишек Иван, Јазбец Алојз, Језерник Милица, Кацин Јоже, Касесник Векослава, Кавчич-Кумер Францка, Китаќ Иван, Кобале-Перне Розалија, Копач Власто, Кос Станко, Кравања Франц, Кумер Драго, Мауко Франц, Михалич Саша, Миховец Мирослав, Мирник-Ширца Славица, Мравље Винко;

Огрин Рајко, Орел Душан, Перко Наце, Пинтер Јоже, Похар Иван, Пољак Јоже, Рафолт Фрањо, Слуга Матија, Старман Милан, Светина Франц, Шкрајнар Тоне, Штандер Силво, Шумљак Иван, Тетичковиќ Франц, Тронкар Антон, Вајсбахер Мирко, Видмар Стане, Врховец Стојан, Зимич Антон, Жагар Јанез, Жепич Јанез;

за особени заслуги на делото ширење на братството и единството меѓу нашите народи

СО ОРДЕН БРАТСТВО И ЕДИНСТВО СО ЗЛАТЕН ВЕНЕЦ

Мегушар Милан;

СО ОРДЕН БРАТСТВО И ЕДИНСТВО СО СРЕБРЕН ВЕНЕЦ

Бетон Антон;

за особени заслуги на полето на јавната дејност со која се придонесува за општиот напредок на земјата

СО ОРДЕН НА РЕПУБЛИКАТА СО СРЕБРЕН ВЕНЕЦ

Ликар Иван;

СО ОРДЕН НА РЕПУБЛИКАТА СО БРОНЗЕН ВЕНЕЦ

Крамар Андреј;

за примерно залагање и постигнати успеси во работата

СО МЕДАЛ ЗАСЛУГИ ЗА НАРОД

Цехнер-Турк Марија, Ерјавшек Франц, Кајзер-Филипич Франца, Пољанец Павел;

СО МЕДАЛ НА ТРУДОТ

Ајд Роман, Бабник Франц, Бабуљч Јанез, Вајжељ Франц, Визјак Олга, Бренчич Татјана, Фон-Жагар Марјана, Градишек-Ерјавшек Марија, Кичељ Јулијан, Корошец Франц, Ковачец Франц, Маринич Сташко, Овин Бранко, Рекар Алојз, Шкрињар Иван, Штрос Ангела

Бр. 161

21 октомври 1968 година
Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

ПРЕТСЕДАТЕЛОТ НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА ФЕДЕРАТИВНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА

врз основа на членот 217 точка 4 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија и членот 4 од Законот за одликувањата одлучува да се одликуваат за посебни заслуги на делото ширење на братството и единството меѓу наши народи со

МЕДАЛЈА ЗАСЛУГИ ЗА НАРОД

Месек Стјепан, Мештирх Марија, Михановић Шиме, Миклошка Миливој, Милчић Бранимир, Милсављевић Лука, Милунић Мартин, Мише Томажина, Мохоровић Еуген, Мрављинчић Стјепан, Намјесник Јосип, Ненадић Бранко, Николић Јошко, Новак Фрањо, Новак Иван, Offenbacher-Воркапић Зорка, Олић Лука, Орешки Марко, Остоић Никша, Озретић Карло, Озретић Светозар, Паладин Мате, Панев Стојан, Павић инж. Иван, Павичић Марко, Печек Ђуро, Печник Драгица, Пигнар Феликс, Поднар Томо, Поповић Лазар, Посавец-Тројак Алојзија, Посавец Цветко, Прандл Мира, Преволник Звонко, Протега Јерко, Пшеничник Аница, Пучек Стјепан, Пук инж. Дамир, Радаковић Дани, Радић Луца, Радоси Ђуро, Радошевић Никола, Рађеновић Душан, Рихтар Станко, Родић Тодор, Родошек Стјепан, Роговић Стево, Рогољ Крешо, Росандић Антун, Руњак Јосип, Русић Душан, Русман Иван, Сајферт Јосип, Смољановић Анте, Стемберга Цезар, Стипановић Радован, Стризе Јозо, Студен Богдан, Сушак Љубомир, Шалов Марин, Шантић Дени, Шебаљ Иван, Шебаљ Миле, Шерег-Јовановић Катица, Шперков Шиме, Штрбац Младен, Шулентић Винко, Шушак Душан, Шото Маријан, Тежак Славко, Томаш Блаж, Томашић Љубица, Томић Иво, Томљеновић Мила, Турчин Драгутин, Укић Марјан, Урек Мирослав, Валић Луција, Вербанац-Јуван Анита, Везмаровић-Фаис Зора, Видовић Илија, Винчек Габријел, Витез-Цвек Ђурђа, Витић Јуре, Војринић Иван, Војводић Мато, Вучетић Марко, Вујовић Живорад, Вукелић Јосип, Вуковац Јосип, Вуковић-Вереш Марија, Вуковић Васо, Загоршћак Стјепан, Збуквић Иван, Зима Фрањо, Зуљани Луцијан, Жуљ Анте.

Бр. 118

16 јули 1968 година
Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

СОДРЖИНА

	Страна
648. Закон за измени и дополненија на Основниот закон за претпријатијата — — — —	1389
649. Закон за измена и дополнење на Основниот закон за установите — — — —	1390
650. Закон за измени и дополненија на Законот за Службата на општественото книговодство — — — — —	1390
651. Закон за измени и дополненија на Законот за банките и кредитните работи — — — —	1393
652. Закон за измени и дополненија на Законот за девизното работење — — — — —	1395
653. Закон за измени и дополненија на Законот за средствата на работните организации — — — — —	1396
654. Закон за измени и дополненија на Законот за присилното порамнување и стечајот — — — — —	1397
655. Закон за измени и дополненија на Основниот закон за изградбата на инвестиционите објекти — — — — —	1398
656. Закон за дополненија на Законот за техничките мери — — — — —	1399
657. Закон за дополненија на Основниот закон за придонесите и даноците на граѓаните — — — — —	1400
658. Закон за дополнење на Основниот закон за организацијата и финансирањето на запослувањето — — — — —	1401
659. Закон за определување на надоместоците за побарувањата по основ на социјално осигурување настанати во странство — — — — —	1401
660. Закон за дополнење на Општиот закон за финансирање на определени форми на општествена заштита на децата — — — — —	1404
661. Наредба за измена на Наредбата за височината на посебната давачка при увозот на одделни земјоделски и прехранбени производи — — — — —	1404
662. Правилник за заштитата при работата при изработка на експлозивни и барути и при манипулирање со експлозивни и барути — — — — —	1405
663. Решение за југословенскиот стандард за вештачко гудре — — — — —	1442
664. Решение за југословенските стандарди за толеранции на должински мери — — — — —	1442
665. Решение за југословенските стандарди од областа на заштитата од корозија — — — — —	1444
666. Решение за југословенскиот стандард за ловечка муниција — — — — —	1444
667. Решение за определување на установите за вршење суперанализи на прехранбени продукти и предмети за општа употреба — — — — —	1444
668. Решение за дополнење на Прописите за квалитетот на говедата и овците за колење и гоеење — — — — —	1445
Исправка на Законот за дополненија на Законот за девизното работење — — — — —	1446
Исправка на Правилникот за измени и дополненија на Правилникот за водење евиденција за прометот и за начинот на пресметување и плаќање на данокот на промет — — — — —	1446
Одлука за утврдување на незаконитоста на одредбите од одлуките на Собранието на општината Кавадарци за општинските придонеси и даноци на граѓаните — — — — —	1446